

BIBLIOTEKA
„OSHO LOTOS KNJIGA”
6.

TRAVA RASTE SAMA OD SEBE

Preveo
Klaudio Škrobe

Sutomore
1990

Naslov originala:
The Grass Grows By Itself

SADRŽAJ

1. Značaj Zena.....9
2. Majstor i učenik.....23
3. Praznina i monahov nos.....37
4. Vodopad Lulianga.....51
5. Majstor tišine.....63
6. Buđenje.....77
7. Mrtvac.....91
8. Polje obojeno modrom ljubičicom.....103

*Sjedeći mirno
ne čineći ništa
proljeće dolazi
a trava raste sama od sebe.*

ZNAČAJ ZENA

Netko upita učitelja Bokuja: „Mi se moramo oblačiti i jesti svaki dan. Kako da izađemo iz toga?”

Bokuju odgovori: „Mi se oblačimo, mi jedemo.”

Pitalac reče: „Ne razumijem!”

Bokuju odgovori: „Ako ne razumiješ odjeni svoju odjeću i jedi svoju hranu.”

Što je Zen? Zen je jedan izvanredni rast. Rijetko se desi da takva mogućnost postane realizirana budući da su mnogi faktori umiješani. U više je navrata postojala mogućnost da neki spiritualni događaj naraste i postane nalik Zenu. Međutim, to se nikada u potpunosti nije zbilo. Jednom samo u cijeloj povijesti ljudske svijesti stvar nalik Zenu ušla je u bivanje. To je veoma rijedak fenomen. Zato, kao prvo, želim da shvatite što je Zen, jer do tada ove anegdote neće biti shvatljive. Vi morate da znate cijelu pozadinu. U toj pozadini ove anegdote postaju luminozne. Iznenada ti dostigneš njihov smisao i značaj. Drukčije, one su odvojeni spojevi. Ti ih možeš uživati, ponekad im se možeš smijati. One su veoma poetične i same po sebi su predivne. One su jedinstveni umjetnički komadi, ali samim gledanjem na njih ti nećeš biti sposoban da uroniš u značaj toga što je Zen. Stoga me najprije prati kroz razvoj i rast Zena kako se on desio.

Zen je rođen u Indiji, rastao u Kini, rascvjetao se u Japanu. Cijela situacija je rijedak fenomen. Što se desilo da rodio se u Indiji, te ne mogavši tu da raste, morao je da potraži drugo tlo? U Kini je postao veliko stablo, ali tu nije mogao da procvjeta. Morao je ponovo da pronade novu klimu. U Japanu je procvjetao kao trešnji cvijet. U tisuću cvjetova. To nije slučajnost, to ima duboku unutarnju povijest. Ja ti je želim otkriti.

Indija je jedna introvertna zemlja; Japan je ekstrovertna zemlja, dok je Kina upravo u sredini ova dva ekstrema. Indija i Japan su apsolutna suprotnost. Kako je došlo do toga da sjeme koje je rađano u Indiji procvjeta u Japanu? One su suprotnosti, one su kontradiktorne, one nemaju sličnosti. Kako to da je Kina ušla u sredinu da dade teren ovom sjemenu.

Sjeme jeste jedna introverzija. Pokušaj shvatiti fenomen sjemena. Što je sjeme? Ono nije izdanak, sjeme se doista okrenulo sebi. Sjeme je jedan introvertni fenomen, ono je centripetalno. Energija se kreće iznutra. Radi toga je sjeme

pokriveno i zatvoreno za vanjski svijet. Ustvari, sjeme je usamljenost, najizoliranija stvar na svijetu. Ono nema korijene u tlu, nema grane na nebu. Ono nema vezu sa zemljom niti ima vezu sa nebom.

Ustvari, sjeme nema nikog oko sebe, sjeme je jedan apsolutni otok, izoliran. Sjeme nije povezano, sjeme ima čvrstu koru oko sebe. Tu nema prozora, nema vrata. Sjeme ne može da izađe vani i ništa ne može da uđe unutra.

Sjeme je priroda Indije. Geniji Indije mogu proizvesti sjeme strahovitog potencijala, ali im ne mogu dati pogodno tlo. Indija je jedna introvertna svjesnost. Indija kaže da vanjsko ne postoji. A ako i postoji tad je to od iste građe kao i snovi. Iste je građe od koje su sazđani snovi. Svi geniji Indije nastojali su otkriti kako pobjeći od vanjskog. Kako se kretati ka unutrašnjem prostoru srca. Kako biti centriran u sebe, te kako realizirati da cijeli svijet koji postoji izvan svjesnosti jeste upravo san. U najboljem slučaju lijep, u najgorem noćna mora. Bilo lijep ili ružan, zapravo, to je san. Zato se ne mora puno brinuti. Bit je u buđenju i zaboravu na san vanjskog svijeta.

Sav napor Bude, Mahavira, Tilope, Goraka, Kabira, sav njihov napor kroz stoljeća bio je kako pobjeći od točke života i smrti. Kako ograditi sebe, kako sasvim odbiti sebe od svih odnosa. Kako biti otkaćen, nepovezan. Kako se kretati iznutra i zaboraviti vanjsko. Zato se Zen rodio u Indiji. Zen znači Dhyān. Zen je japanska izmjena riječi Dhyān. Dhyān je sav napor indijske svjesnosti. Dhyān znači biti sam. Sam u vlastitom biću, da čak ni jedna jedina misao ne postoji. Teškoća je u tome što nema izvornog prevoda. Kontemplacija nije prava riječ. Kontemplacija znači razmišljati, reflektirati. Čak ni meditacija nije pravi prevod, jer meditacija uključuje jedan objekat na kojeg meditirati. To znači da je tu nešto. Ti možeš meditirati na Krista, možeš meditirati o križu. Ali Dhyān znači biti tako sam da tu nema ničega na što meditirati. Bez ikakvog objekta, sama subjektivnost postoji - svjesnost bez oblaka. Čisto nebo.

Kada je ta riječ dostigla Kinu, postala je Ch'an. Kada je Ch'an stigao u Japan postaje Zen. Zen dolazi iz istog sanskritskog korijena Dhyān.

Indija može roditi Dhyān. Milenijima je sva indijska svjesnost putovala putem Dhyān-a. Kako odstraniti svo razmišljanje, te kako biti ukorijenjen u čistu svjesnost. Sa Budom sjeme je došlo u egzistenciju. Više je puta prije Gautama Bude, sjeme također dolazilo u egzistenciju, ali ono nije moglo naći pravo tlo. Zato je nestajalo. Ako je sjeme dato indijskoj svjesnosti ono će nestati jer indijska svjesnost će se kretati iznutra. Sjeme će postati sve manje i manje do trenutka kad ono postane nevidljivo. Centripetalna snaga čini stvari manjim, i manjim, i manjim-atomskim- do trenutka kada nestanu. Puno je puta prije Bude sjeme bilo rođeno. Gautam Buda nije bio prvi meditator sa ciljem da postane Dhyān. U stvari on je jedan od zadnjih u dugom nizu. On je samo podsjetio na dvadeset i četiri Bude prije njega. Bilo je dvadeset i četiri džanističke teerthankersa. Svi su oni bili meditatori. Oni nisu ništa drugo činili. Samo su meditirali, meditirali, meditirali i došli do tačke gdje sve nestaje, a samo oni jesu.

Sjeme je rođeno sa Parasnathom, Mahavirom, Neninathom i drugima. Ali sjeme je ostalo sa indijskom svjesnošću. Indijska svjesnost može dati rođenje sjemenu, ali ne može da postane adekvatno tlo za njega. Ona nastavlja raditi u istom pravcu te sjeme postaje sve manje i manje, molekularno, atomsko, i nestaje. Tako se desilo sa Upanishadama, sa Vedama, Mahavirom, te svime drugim.

Sa Budom se dešavala ista stvar. Bodidarma ga je sačuvao. U slučaju da je sjeme ostavljeno u indijskoj svjesnosti ono bi nestalo. Sjeme tada ne bi nikada niknulo, pošto je potrebno različito tlo za nicanje. Potrebno je veoma balansirano tlo. Introverzija je veoma duboka uneravnoteženost. To je jedan ekstrem. Bodidarma je pobjegao sa sjemenom u Kinu. Time je on učinio jednu od najvećih stvari u povijesti svjesnosti. On je pronašao pravo tlo za sjeme koje je Buda dao svijetu. Prenosi se da je sam Buda rekao: „Moji religija neće postojati više od petsto godina. Zatim će nestati.“ Bio je svjestan da se to još uvijek dešava na taj način. Indijska svjesnost nastavlja da mrvi to, u sve manje i manje komadića. Zatim dolazi trenutak kada to postane tako sićušno da biva nevidljivo. To jednostavno nije više dio ovog svijeta. To nestaje u nebo.

Bodidarmin je eksperiment bio velik. Pogledao je svugdje po svijetu. Duboko je osmotrio gdje bi pronašao mjesto u kojem bi sjeme moglo da raste.

Kina je veoma izbalansirana zemlja. Ona nije kao Indija, nije kao Japan. Zlatna sredina je upravo put. Kunfučijeva ideologija je ostati uvijek u sredini. Ne biti introvertan, ne biti ekstrovertan. Ne misliti previše o ovom svijetu, kao ni o onom svijetu. Samo ostati u sredini. Kina nije rodila religiju već samo moralnost. Tu nije rođena nikakva religija. Kineska svjesnost ne može da rodi religiju. Ona ne može da stvori sjeme. Sve religije koje su postojale u Kini bile su uvezene. Sve su one došle izvana. Budizam, hinduizam, islam, hrišćanstvo - sve je izvana. Kina je dobro tlo, ali ona ne može originalizirati ikakvu religiju, jer za to je potrebno da se kreće u unutarnjem svijetu. Za stvoriti religiju potrebno je imati sličnost ženskom tijelu, maternici. Ženska svjesnost jeste ekstremno introvertna. Žena živi u sebi. Ona ima veoma malen svijet oko sebe. Najmanji moguć. To je razlog što ti ne možeš zainteresirati ženu za stvari velike obimnosti, za prostranost. Ti ne možeš pričati sa njom o Vijetnamu. One ne brinu za to. Vijetnam je daleko. Previše je vanjski. Ona je vezana za svoju porodicu, za svog supruga, djecu, psa, nabavku namještaja, radio, tv. Veoma mali svijet je oko nje. Zapravo minimalan. Iz razloga što ona ne može imati veliki svijet oko sebe, postaje veoma teško za muškarca i ženu da pričaju inteligentno - oni žive u različitim svjetovima. Žena je predivna samo kada šuti. U trenutku kada progovori, tada glupe stvari izlaze vani. Žena ne može da priča inteligentno. Ona može da voli. Ona ne može da bude filozof. Ne, to je nemoguće. Te su stvari predaleke za nju. Za te stvari ona ne može da brine. Ona živi u veoma malenom krugu svog vlastitog svijeta, a ona je centar. Štoga da je značajno, značajno je samo u vezi sa njom, samnom. Inače tu nema značaja. Ona ne može da vidi zašto si ti zabrinut za Vijetnam. Što se to dešava s tobom? Ti nisi uopšte povezan sa Vijetnamom. Bilo da se rat desi ili ne desi, njoj se to ne tiče. Dijete je bolesno, a ti brineš za Vijetnam. Nepojmljivo je njoj da bude kraj tebe, a ti da čitaš novine. Žena živi u različitom svijetu. Ona je centripetalna, introvertna. Sve su žene Indijke. Odakle god potječu to ne čini razliku.

Muškarac je centrifugalni. On ide vani. U trenutku kad on može da nade ijednu ispriku on će pobjeći od kuće. On dolazi kući jedino kada nema gdje drugdje da ode. Kada se svi klubovi i barovi zatvore gdje tada otići? On se vraća kući. Pošto nema gdje da ode, on se vraća kući.

Žena je uvijek kući. Centrirana, bazirana na kuću. Ona ide vani samo kada je apsolutno neophodno, kad ne može drukčije. Kada to postane apsolutno neophodno ona izlazi vani. Drukčije, ona je bazirana na kuću.

Muškarac je lualica, vagabund. Cjelina obiteljskog života stvorena je od žene, a ne od muškarca. Naime, civilizacija postoji poradi žene, a ne zbog muškarca. Da je muškarcu dopušteno, on bi bio lualica - nikakva kuća, nikakva civilizacija. Muškarac je izlaženje, žena je ulaženje. Muškarac je ekstrovertan, žena je introvertna. Muškarac je uvijek zainteresovan ne za sebe već za nešto drugo. Zato on izgleda zdraviji. Kada ti bivaš previše zainteresovan za sebe, koncentriran na sebe, ti postaješ bolestan. Muškarac izgleda sretniji. Ženu ćeš uvijek naći da je tužna i previše vezana za sebe. Mala glavobolja - pošto ona živi unutra ona je jako izražena - glavobolja postaje nešto veliko, izvan proporcije. Muškarac može da zaboravi glavobolju. On ima previše drugih glavobolja. On stvara toliko glavobolja oko sebe da tu zapravo nema mogućnosti da dođe do vlastite glavobolje, te da učini nešto za nju. Ona je uvijek tako mala te je on može zaboraviti.

Žena je uvijek koncentrirana - nešto se desi u nogama, nešto u glavi, nešto u ledima, nešto u stomaku - uvijek nešto jer njena vlastita svjesnost je fokusirana unutra. Muškarac je manje patološki. Zdraviji je, više izlazeći, povezan sa onim što se dešava drugima. Zato u svim religijama naći ćeš da na pet osoba, četiri će biti žene, a samo jedan muškarac. Taj je muškarac možda došao da doprati ženu. U svim crkvama, u svim hramovima to će biti proporcija. Gdje god da odeš, čak i sa Budom, to je bio slučaj. Sa Mahavirom, također. Buda je imao 50.000 sannasina, od toga 40.000 žena, a 10.000 muškaraca. Zašto? Muškarac može biti fizički zdraviji, žena može biti spiritualno zdravija jer njen je interes različit, njena je povezanost drukčija. Kada si ti povezan sa drugima, ti možeš zaboraviti svoje tijelo. Ti možeš biti fizički zdraviji, ali religiozno ne možeš rasti tako lako. Religiozni rast treba jednu unutarnju vezu. Žena može da raste religiozno veoma, veoma lako. Za nju je put lagan. Ali rasti u politici za nju je teško. Za muškarca, rasti u religiji je teško. Introverzija ima svoje beneficije. Ekstroverzija ima također svoje beneficije. Oboje imaju svoje opasnosti.

Indija je introvertna, ženskasta zemlja. Ona je nalik na maternicu, veoma prijemljiva. Ali ako dijete ostane u utrobi zauvijek, sama će utroba postati grob. Dijete se mora maknuti iz utrobe inače majka će ubiti dijete iznutra. Ono mora pobjeći, naći svijet izvana, veći svijet. Utroba može biti veoma udobna - ona to i jeste! Znanstvenici kažu da mi ni danas nismo sposobni stvoriti nešto udobnije od utrobe. Sa tolikim znanstvenim progresom mi nismo stvorili ništa udobnije od utrobe. Ona je upravo raj. Ali čak i dijete mora da napusti raj i izide iz majke. Preko nekog vremena majka može postati opasna, veoma opasna. Utroba može ubiti, jer to će postati jedno zarobljeništvo - dobro za neko vrijeme dok sjeme raste, ali sjeme mora biti transplantirano u vanjski svijet.

Bodidarma je pogledao unaokolo. Pretražio je cijeli svijet. Pronašao je Kinu. Kina je bila najbolje tlo. To je bila upravo središnja zemlja, a ne ekstrem. Klima nije bila ekstremna, zato stablo može da raste lako. Ona ima veoma uravnotežen narod. Ravnoteža je upravo tlo za nešto što bi raslo. Prehladno je lože, pretoplo je, također loše. U uravnoteženoj klimi, ni prehladno, ni pretoplo, stablo može da raste. Bodidarma je pobjegao sa sjemenom. Bodidarma je pobjegao sa svime što je Indija stvorila. Nitko nije bio svjestan toga što je on učinio. Ali to je bio veliki eksperiment. On je ispravno učinio. U Kini je stablo raslo, raslo do širokih proporcija. No, mada je stablo postajalo sve šire i šire, cvjetovi nisu nicali, cvjetovi nisu dolazili jer cvjetovi trebaju jednu ekstrovertnu zemlju. Baš kao što je sjeme introvertno, tako je cvijet ekstrovertan. Sjeme se kreće iznutra; cvijet se kreće izvana. Sjeme je nalik na žensku svjesnost, cvijet je nalik na mušku svjesnost. Cvijet se otvara vanjskom svijetu i oslobađa svoj miris vanjskom svijetu. Zatim se miris kreće na krilima vjetra do najdaljeg kutka svijeta, ka svim smjerovima.

Cvijet oslobađa energiju sadržanu u sjemenu. To su vrata. Cvjetovi žele postati leptiri, te pobjeći sa stabla. Naime, to je ono što čine na veoma suptilan način. Oni su oslobodili samu bit stabla, sam značaj, značaj stabla, svijetu. Oni su veliki davaoci. Sjeme je velika tvrdica, ograničen u sebi, dok je cvijet veliki rasipnik.

Japan je bio potreban. Japan je ekstrovertna zemlja. Sam način života i svjesnosti jeste ekstrovertan. Pogledaj...u Indiji nitko ne mari za vanjski svijet puno. Način života, odjeća, kuće, o tome se ne brine puno. Nitko ne brine. To je razlog zašto je Indija ostala siromašna. Ako ti ne brineš za vanjski svijet, kako ti možeš da se obogatiš? Ako nema interesa za poboljšanjem vanjskog svijeta ostati ćeš siromašan. Indija je uvijek veoma ozbiljna, uvijek spremna pobjeći od života sa Budinim pričama o tome kako savršeno postati izolovan iz same egzistencije. Ne samo iz društva, već na kraju maknut se iz same egzistencije. Egzistencija je predosadna. Za indijske oči život poprima sivu boju-ničeg interesantnog u sebi. Sve je upravo dosada, teret. A to se mora vući za sobom zbog prošlih karmi. Čak i u slučaju da se zaljubi, on kaže da je to zbog prošlih karmi. Mora se proći kroz to. Dakle, čak i ljubav je teret koji jedan ima da nosi. Indija izgleda više nagnuta ka smrti no životu. Jedan introvertnik se više naginje ka smrti. To je razlog što je Indija razvila sve tehnike za savršeno umiranje. Kako savršeno umrijeti tako da se nanovo ne rodiš. Smrt je cilj, a ne život. Život je za budale. Smrt je za one koji su mudri. Koliko god lijepi mogu biti Buda ili Mahavir, ti ćeš ih naći da su zatvoreni. Oko njih je velika aura indiferentnosti. Bilo što da se dešava njih se to ne tiče. Bilo da se dešava na ovaj ili onaj način to ne čini razliku. Bilo da svijet umire ili nastavlja živiti ne čini razliku...strahovita indiferentnost. U takvoj indiferentnosti cvjetanja nije moguće. U ovom unutarnjem, ograničenom stanju nemoguće je cvjetanje.

Japan je totalno drukčiji. Japanskom svjesnošću unutarnje kao da ne može postojati. Samo je vanjsko značajno. Pogledaj japansku odjeću. Sve boje i cvjetovi su duginih boja. Vanjsko izgleda veoma značajno. Pogledaj indijsku odjeću drevnih dana, a pogledaj Japance. Pogledaj indijce dok jedu i pogledaj Japance. Pogledaj Indijca kad pije čaj, te pogledaj Japanca. Japanci stvaraju slavlje iz jednostavnih stvari. Pijući čaj od toga čini slavlje. To postaje umjetnost. Vanjština je veoma značajna, odjeća je veoma važna, odnosi su veoma važni. Ne možeš naći ljude

koji su više orijentirani na vanjštinu od Japanaca. Uvijek nasmijani i naizgled sretni. Indijcima će oni izgledati površni i neozbiljni. Indijci jesu introvertan narod, dok su Japanci ekstrovertni. Oni su u suprotnosti. Japanac se uvijek kreće u društvu. Sva je japanska kultura povezana time kako stvoriti lijepo društvo, kako stvoriti predivne odnose. U svemu, u svakoj sićušnoj stvari - kako joj dati značaj. Njihove su kuće predivne. Čak i kuća siromaha ima ljepotu. Ona je artistska, ima svoju jedinstvenost. Ona ne mora biti bogata, ali ipak je bogata na neki način zbog ljepote, aranžmana. Zbog uma što je unio svaki sićušni detalj: gdje moraju biti prozori, koja vrsta zastora treba da se koristi, kako da se pozove mjesec kroz prozor, od kuda. Upravo male stvari, ali svaki detalj je važan.

Sa Indijom ništa važno. Ako odeš u indijski hram, vidjećeš da on nema prozore. Tu nema ničeg. Bez higijene, nikakve veze sa zrakom, ventilacijom, ništa. Čak je i hram ružan. Ma kakvo da je prljavo, prašnjava, nitko ne mari. Tačno naspram hrama naći ćeš kravu kako leži, pse kako se bore, ljude kako se mole. Nitko ne mari. Nema nikakvog smisla za vanjštinu. Upravo u drugi ekstrem, Japan je bio prava zemlja. Cijelo je stablo Zena bilo transplantirano u Japan. Tu je ono procvjetalo u tisuće boja. Tu se rasvijetlalo. Tu se to desilo ponovo.

Ja ponovo pričam o Zenu. On se vratio u Indiju pošto je stablo procvjetalo i svijet je pao. Japan ne može stvoriti sjeme. Japan nije introvertna zemlja, zato je sve postalo jedan vanjski ritual.

Zen je sada mrtav u Japanu. U prošlosti je on mogao cvjetati, ali sada, ako čitajući u knjigama - čitajući D.T. Suzukia i druge - ako ti odeš u Japan u potrazi za Zenom, vratićeš se praznim rukama. Sada je Zen ovdje. U Japanu je on nestao. Zemlja mu može pomoći da procvjeta, ali cvjetovi su nestali. Pali su na zemlju i ničeg tu više nema. Postoje rituali - Japanci su veoma ritualični - rituali postoje. U Zen manastirima je još nastavljeno na isti način, kao da je unutarnji duh još prisutan. Ali unutarnja škrinja je prazna. Gospodar kuće se maknuo. Bog više nije tu, već samo prazni ritual. Oni su ekstrovertni narod, oni će nastaviti sa ritualima. Svako će jutro ustati u pet - biti će gong - otići će u sobu za čaj i popiti svoj čaj. Otići će u prostoriju za meditaciju i sjediti, zatvorenih očiju. Sve će se savršeno sljediti kao da je duh još prisutan. Ali duh je nestao. Manastiri postoje. Tisuće monaha je tu. Ali stablo je procvjetalo a sjemenje ne može biti stvoreno. Zato ja toliko pričam o Zenu. Samo Indija može stvoriti sjeme. Cijeli svijet postoji u dubokom jedinstvu, u skladu. U Indiji sjeme može biti ponovo rođeno. Sada su se mnoge stvari izmijenile u svijetu. Kina nije više mogućnost, pošto je postala ekstrovertna. Kina je postala komunistička. Sada je materija postala važnija od duha. Sada je ona zatvorena za nove valove svjesnosti. Po meni, ako koja zemlja može ponovo postati tlo, to je Engleska. Ti ćeš biti iznenađen. Vjerovatno ćeš misliti da je to Amerika. Ne! Najuravnoteženija zemlja je Engleska, baš kao što je u drevna vremena bila Kina. Sjeme se mora posaditi u Engleskoj. Tu ono neće procvjetati, ali će postati veliko stablo. Engleska svjesnost - konzervativna, uvijek sljedeći srednji put, liberalni um, nikad na ekstremima. Tim bivanjem u sredini biti će od pomoći. Stoga ja dopuštam Englezima da sjede oko mene. To nije samo zbog razloga vize. Jer, kad - sjeme bude

spreмно, ja želim da ga stavim u Englesku. Iz Engleske ono može ići u Ameriku i tamo će procvjetati. Sada je Amerika najekstrovertnija zemlja. Zen je rijedak fenomen, jer samo ako su ovi uvjeti ispunjeni takve se stvari mogu desiti.

Sada nastoj shvatiti priču. Ove male anegdote su veoma značajne, jer Zen ljudi kažu da ono što nikne u dubini tvog bića ne može biti kazano, ali može biti pokazano. Može biti stvorena situacija u kojoj može biti naznačeno. Riječi mogu biti nesposobne da o tome išta kažu. Ali jedna živa anegdota može. Zato je Zen tako anegdotican. On živi u parabolama. Kazuje u parabolama. Nitko drugi nije bio tako sposoban da stvori takve predivne parabole. Postoje sufi priče, postoje hasidičke priče, ima puno drugih, ali ništa usporedivo sa Zenom.

Zen je jednostavno zakucao na pravu stvar i ukazao na ono što se ne može pokazati. Učinio je to na najjednostavniji način da ti prosto ne možeš promašiti. Ti ćeš to morati tražiti. Moraćeš lutati za tim.

Sama anegdota je tako jednostavna da je ti ne možeš promašiti. Ona nije složena. U stvari, um nije potreban. Naprotiv, jedino otvorenost srca bi to mogla razumjeti.

Gledaj...ova mala anegdota kaže sav značaj Zena:

Netko upita učitelja Bokuju-a: „Mi se moramo oblačiti i jesti svaki dan. Kako da izidemo iz toga?“

Da je Buda bio upitan, odgovor bi bio različit. Odgovor bi stigao iz sjeme-uma. Bude li odgovorio: „Sve je iluzorno: jesti, oblačiti se. Sve je iluzorno. Postanite svjesniji. Uvidi iluzornost i sanjivost svijeta. Sve je Maya. Postani svjesniji i ne nastoj izići vani, jer kako se može izići iz sna? Dovoljno je biti svjestan i vani si. Da li si ikada ikoga vidio da je izišao iz sna? San je nestvaran. Kako ti možeš izići iz njega? Čudo je da ti prvo ulaziš, iako on nije tu. Ti ulaziš u njega. Sada stvaras veće nevolje pitajući sebe kako izići vani. Na isti način na koji si i ušao, izidi! Kako si mogao ući u san? Vjerovao si da je stvaran. Zato se ulazi u san - vjeruje se da je stvaran. Stoga samo odbaci vjerovanje i uvidi da nije stvaran. Tada si izvan sna. Nema tu stepenica za izići vani. Nema tehnika za izići. Nema metoda. „Buda bi rekao: Gledaj...sav tvoj život je san a ti želiš izići iz njega.“

Da je bio upitan kineski genij Kunfučije-balansirani, uravnotežen um, koji nije ekstrovertan, kao ni introvertan, odgovorio bi: „Nema potrebe za izlaskom. Slijedi pravila i biti ćeš sposoban da uživaš u tome.“ Kunfučije bi dao nekoliko pravila. Ta pravila moraju biti slijedena. To je sve. Ne treba izići iz toga. Jednostavno treba planirati svoj život na pravi način. Osoba mora da planira čak i život snova ispravno. Kunfučije kaže: čak ako u svom snu počinješ nešto pogrešno, ti moraš da razmišljaš o tome. Negdje u svojim trenucima budnosti nisi sljedio pravi put. Inače kako možeš ići pogrešno? Sredi nešto, ispravi nešto - radi toga on ima tri tisuće tristo pravila.

U Japanu bi dobio totalno različit odgovor. Sa Budom bi odgovor došao iz sjemena, sa Kunfučijem iz stabla. Od Bokuju-a odgovor bi došao iz svijeta. Naravno, to su različiti odgovori - ukorijenjeni u istoj istini, ali ne koriste iste simbole, oni to ne mogu. Ono što Bokuju kaže je jednostavno nalik na svijet. To je najsvršenija mogućnost.

Bokuju odgovori: „Mi se oblačimo, mi jedemo.”

Tako jednostavan odgovor. Ali sva mogućnost je tu za promašaj. Možeš misliti: „Što to on govori? To liči na besmislicu. Čovjek pita: „Mi se moramo oblačiti i jesti svaki dan. Kako da izađemo iz toga?”, a Bokuju odgovara: „Mi se oblačimo, mi jedemo.” Što to Bokuju govori, na što ukazuje?” Veoma suptilna indikacija. On kaže: „Mi također činimo to. Jedemo, oblačimo se, ali mi jedemo tako totalno da onaj koji jede ne može postojati već samo biva jedenje. Mi se oblačimo tako totalno da onaj koji se oblači ne može doći u bivanje, već samo oblačenje. Mi hodamo, ali nema onog koji hoda već samo hodaње. Zato tko pita da se izide iz toga?”

Pogledaj tu prostranu razliku. Buda bi rekao da je to san: tvoje hranjenje, tvoje oblačenje, tvoje hodaње. Bokuju kaže da si ti san. Razlika je strahovita. Bokuju kaže ne unosi sebe unutra. Jednostavno jedi, hodaј, spavaј. Tko je taj što pita za izići? Makni taj ego. On je nepostojeći. Kada ti nisi, kako možeš izići? Nije hodaње san, već onaj koji hoda je san. Nije jedenje san, već onaj koji jede.

Pogledaj u detalje: ako ti stvarno hodaš, ima li koga koji hoda iznutra? Hodaње se desi to je proces. Noge se miču, ruke se miču, ti dišeš više, vjetar puše u tvoje lice, uživaš. Što brže ideš tim veću vitalnost osjećaš. Sve je predivno. Ali, da li je to stvarno onaj koji hoda? Da li je tu netko ko sjedi unutra, ili samo proces postoji? Ako ti postaneš svjestan, naći ćeš da samo proces postoji. Ego je iluzoran! To je samo kreacija uma. Ti jedeš i misliš da tu mora biti netko tko jede. Logika kaže: „Kako možeš hodati bez onoga koji hoda iznutra? Kako možeš jesti bez onoga koji hoda iznutra? Kako možeš jesti bez onoga koji jede iznutra? Kako možeš voljeti bez da je ljubavnik iznutra?” To logika kaže. Ali ako si volio i ako si došao do momenta gdje ljubav stvarno postoji, tada mora da si spoznao da ljubavnik nije bio iznutra. Bila je samo ljubav, samo proces, jedna energija, ali nitko iznutra. Ti meditiraš, ali da li je tu ikoji meditant? Kada meditacija procvjeta a misli stanu, tko je unutra? Da li ima koga da kaže mislima da stanu? Da toga ima tada meditacija ne bi još procvjetala. Barem je još jedna misao prisutna. Kada meditacija procvjeta tad jednostavno nema nikog da primijeti to, nikoga da je prepozna, nikoga da kaže: „Da, to se desilo!” U momentu kad kažeš: „Da, desilo se”, to je već izgubljeno. Kada je meditacija stvarno prisutna tada tišina prevladava. Bez granica božanstvo kuca. Bez ikakvih granica tu je harmonija. Ali da se primijeti to, nema nikog. Nikoga nema da kaže: „Da, desilo se!” Radi toga Upanishade kažu kada osoba izjavi: „Ja sam realizirao” - možeš biti siguran da to nije istina. Sve su Bude kazale da kadgod netko tvrdi, sama tvrdnja negira dostignuće. Kad dostigne krajnji vrhunac onaj koji tvrdi taj nestaje. Naime, on nije nikada ni bio tu. Jest i nije san-onaj koji jede san. Sav je naglasak prešao od sjemena na cvijet. Iz tog razloga mnogi ljudi na zapadu misle da zvati Zen „Zenbudizam” nije ispravno. Ogromna se razlika osjeća u odgovorima. Medutim griješe. Zenbudizam jeste apsolutno čist budizam. Čak je čistiji od Bude, čistiji od budističkih koncepata. To je najesencijalniji, najčistiji dhyān. Najčistije cvjetanje svijesti. Ti postojiš bez ikakvog centra. Bez da si itko, ti postojiš. Ti jesi, a ipak nisi. Stoga Tilopa naglašava na „ne-sebe”, anatta, praznina.

Što Bokuju kaže? On kaže: „Mi jedemo, mi se oblačimo!” Njegov je odgovor gotov. Njegov je odgovor kompletan. Savršen. On jednostavno kaže: Mi jedemo, mi se oblačimo, i nikada nismo našli neki problem. Nikada nismo našli nikoga koji bi mogao izići izvan toga. Iznutra nema nikoga. Jest i postoji, oblačenje postoji. Ego ne može postojati. On kaže: „Ne traži glupa pitanja!” Sugovornik je odgovorio: „Ne shvatam”. „Ovaj je mogao doći po neko pravilo i disciplinu. Kako postati religiozan? Kako maknuti ove trivijalne stvari kao oblačenje i jesti? Ta ista rutina. Svaki dan nanovo i nanovo nastavljaju se činiti iste stvari. Mora da je ovaj bio sit, umoran. Svatko dolazi do te tačke. Ako si imalo inteligentan ti moraš doći do tačke gdje ćeš biti sit i nasmr u dosadi sa time. Samo idioti i mudraci ne osjećaju dosadu. Inteligentni ljudi moraju se zasititi. Što se dešava? Ti svaki dan odlaziš na spavanje da bi se izjutra digao. Zatim doručak. Nakon toga odlazak na posao. Zatim ovo, pa ono. Ti znaš da sve to činiš da bi ponovo otišao na spavanje. Ti dobro znaš da će ujutro započeti ista rutina. Počinješ se osjećati kao robot. Ako ti postaneš pažljiv, kao što su u prošlosti u Indiji ljudi postajali pažljivi, vidiš da se to nastavlja milionima života. Ti mora da se nasmr zasitiš. Stoga oni kažu: „Kako izić iz toga?” „Taj krug života i smrti se nastavlja. Drobi, drobi, drobi. Nalik na pokvarenu gramofonsku ploču. Ista linija nastavlja da se ponavlja. To se tebi desilo milion puta. Ti se zaljubiš, vjenčaš se, radiš naporno, daješ život djetetu, boriš se, umreš. Ponovo, i nanovo, i nanovo. To se ponavlja do mučnine. Stoga bivanjem svjesnim ovog fenomena neprestanog rađanja Indija se zasitila. Sva je svjesnost bila toliko zasićena da je sav napor postao - kako izići vani? Iz tog je razloga ovaj čovjek došao Bokuju za pomoć. „Pomogni nam da izidemo iz toga. Ovo je previše, a ja ne znam kako da izidem vani. Oblačiti se i jesti svaki, svaki dan! Kako izići iz ove mrtve rutine? Kako sići sa te iste putanje?” Bokuju reče: „Mi se oblačimo, mi jedemo!”

Bokuju je rekao mnoge stvari. Kazao je da nema nikoga tu koji će izići; zato, ako tu nema nikoga kako se možeš zasititi? Tko će biti sit?

Ja također ujutro ustajem. Okupam se, doručkujem, oblačim se. Činim iste stvari kao i ti. Ali ja nisam sit. Ja mogu da nastavim činiti to do samog kraja vječnosti. Zašto ja nisam sit? Zato jer ja nisam tu. Tko onda može da bude sit? Ako ti nisi tu, tko će tada reći da je to ponavljanje? Svako je jutro novo. To nije ponavljanje prošlosti. Svaki je doručak nov. Svaki trenutak je nov i svjež. Nalik je na rosnu kap na travi izjutra. To je zbog tvoje memorije - skupljanje prašnjave prošlosti - tad se ti osjećaš zasićenim.

Bokuju živi u momentu, te ne može unositi prošlost u druge trenutke da bi ih uspoređivao. Nema tu nikoga tko vuče prošlost. Ti je samo proces života, rijeka svjesnosti koja nastavlja da se kreće iz trenutka u trenutak. Uvijek od poznatog ka nepoznatom. Uvijek od familijarnog ka nefamilijarnom. Stoga, tko je tu da bi brinuo da izide vani? Nema tu nikoga. Bokuju kaže: „Mi jedemo, mi se oblačimo, i to je gotovo!” Ti uvijek unosiš svoju prošlost. Uvijek je unosiš da bi uspoređivao, osuđivao i sudio.

Ako ti pokažem cvijet ti ga nećeš promatrati direktno. Ti kažeš: „Da, to je prekrasna ruža.

„Zašto je potrebno taj cvijet zvati - ruža? U trenutku kad ga ti nazoveš ruža, sve ruže koje si u prošlosti upoznao došle su u ovu. U trenu kad cvijet nazoveš ruža ti si ga usporedio sa drugim cvjetovima. Ti si to identificirao. Ti si to kategorizirao. U trenutku kad kažeš ruža, u trenu kada kažeš prekrasno, svi tvoji koncepti ljepote, memorije ruže, imaginacije, sve, sve je ušlo u ovo i ruža je izgubljena u mnoštvu. Ta je ruža izgubljena u mnoštvu. Taj predivan cvijet je izgubljen u tvojim memorijama, imaginacijama i konceptima. Tad ćeš se zasititi jer će ona ličiti na druge ruže. Koja je razlika? Ako ti možeš posmatrati direktno taj fenomen, tu ružu, svježih očiju, praznih od prošlosti, svijesno jasan, nenaoblaćene percepcije, otvorenih vrata. Ako ti možeš biti sada sa tim cvijetom zakratko, tada možeš shvatiti što Bokuju želi reći. „Mi se oblačimo, mi jedemo.“

On kaže: ako činiš bilo što tako totalno u sadašnjosti da ne možeš osjetiti to kao jedno ponavljanje. Pošto ti nisi tu, tko onda brine za prošlost? Tko da zamišlja budućnost? Odsutan postojiš, i tada različiti kvalitet prisutnosti se desi.

Tren za trenom, nov, kolajući, opušten, prirodan; od jednog trenu ka drugom osoba samo klizi. Kao kada zmija ponekad isklizne iz svoje stare kože. Stara je koža napuštena. Zmija se nikada ne osvrće, na nju. Ona ne pokušava nikada da je vuče za sobom. Svjesni čovjek jednostavno jednostavno klizi od jednog trenu ka drugom. Baš kao što kap rose klizi po rubu travke ne noseći ništa. Svjesni čovjek nema tereta. On se kreće rasterećen. Tada je sve novo. Tada se problemi ne stvaraju.

Ono što Bokuju kaže jeste - bolje je ne stvarati probleme jer mi nismo upoznali nikoga da riješi ikoji problem. Jednom stvoren, problem ne može biti riješen. Ne stvaraj ih! To je jedini način da ih riješiš. A jednom kad su stvoreni u samoj kreaciji si već preuzeo pogrešan korak. Šada štogod da ti činiš, pogrešan korak ti neće dopustiti da ga riješiš. Ako ti pitaš kako se osloboditi ega ti si već stvorio problem koji ne može biti riješen. Postoje tisuće učitelja koji nastavljaju da te uče kako da to riješiš, kako biti ponizan i ne biti egoista. Ništa se ne dešava - u tvojoj poniznosti, također, ti ostaješ egoista. U tvom maloegoizmu ti nosiš suptilni ego. Onaj koji zna neće ti pomoći da riješiš ikoji problem. On će samo pitati gdje je ego. Taj će jednostavno pitati gdje je problem. Ne da bi ga riješio, jer problem je lažan. Odgovor ne može biti ispravan ako je pitanje pogrešno. Ako je samo pitanje ukorijenjeno u nečem pogrešnom, tada svi odgovori koji budu dati biti će uzaludni. Oni će te voditi sve više i više do lažnih pitanja. To će postati začarani krug - tako filozofi postaju ljudi. Ne gledajući na pogrešnost pitanja oni stvore jedan odgovor. Tada taj odgovor kreira još više pitanja. Nikakav odgovor ne rješava ništa.

Stoga, što se treba činiti? Što može da riješi Zen? Zen kaže: „Pogledaj u sam problem. Odgovor je tu skriven.“ Pogledaj duboko u pitanje, a ako je pogled savršen. Pitanje nestaje. Nije odgovoreno na nijedno pitanje. Ono jednostavno nestane. A kada nestane, ono nestane bez ikakvog traga.

On kaže: „Gdje je problem? Mi također jedemo, mi se također oblačimo. Ali mi jednostavno jedemo i oblačimo. Zašto stvarati problem?“ Bokuju kaže: „Prihvati život onakvim kakav je. Ne stvaraj probleme. Osoba mora da jede. Jedi! Glad je tu, ti je nisi stvorio. Ona treba biti zadovoljena. Ispuni je! Ali nemoj stvarati probleme.“ Kada mi ljudi dolaze svakog dana situacija je slična. Oni nose

svoje probleme, ali ja nisam naišao ni na jedan problem, nema ni jednog. Probleme stvaraš ti! Nakon toga ti želiš odgovor na njih. Ima ljudi koji će im dati odgovore na njih. To su mala učenja. Ima tu i ljudi koji će ti dati jedan uvid u tvoj problem. To je veliko učenje. Mala učenja vode ka nasilnoj disciplini, dok veliko učenje dopušta da budeš opušten i prirodan.

Bokuju kaže: „Mi se oblačimo, mi jedemo.“ Ali taj čovjek ne može to da shvati. Naravno, teško je shvatiti tako jednostavnu stvar. Ljudi mogu da shvate kompleksne stvari, ali su nemoćni pred jednostavnim stvarima. Kompleksne stvari mogu biti razdvojene, analizirane, logički riješene. Ali što učiniti sa jednostavnim stvarima? Ti ih ne možeš analizirati. Ne možeš ih sjeći na komade, ne možeš ih secirati. Nema se tu šta secirati. To je tako jednostavno, te pošto je tako jednostavno, ti promašiš. Ovaj je čovjek bio iskren. On je rekao: „Ne razumijem!“

Ima ljudi koji će klimnuti glavom da bi pokazali da su shvatili. To su veliki glupani. Nitko im ne može pomoći jer oni nastavljaju da se pretvaraju kako su shvatili. Oni ne mogu priznati da nisu shvatili. Ako priznaju osjećat će se idiotima. Oni se pretvaraju. Kako oni mogu da shvate tako jednostavnu stvar? Oni nastavljaju pokazivati da su shvatili i time će još veće komplikacije nastati. Kao prvo tu nema problema. Kao drugo, oni su shvatili odgovor. Problem ne može postojati. Sad su oni dostigli znanje o problemu. Oni kažu da su shvatili! Oni postaju sve zbunjeniji. Prva zbrka u njima. Takvi mi ljudi dolaze, a ja mogu da vidim unutar njih. Oni su prava zbrka, kaos. Oni nisu shvatili ništa. Oni nisu shvatili čak ni koji je njihov problem, a imaju odgovor. I ne samo to, oni započnu pomagati drugima da riješe njihove probleme.

Taj čovjek mora da je bio veoma iskren. On kaže: „Ne razumijem!“ To je dobar korak ka shvatanju. Ako ti sada ne možeš to da shvatiš, ti to možeš možda sutra da shvatiš. Mogućnost je tu otvorena. Ti si ponizan. Ti prepoznaješ teškoću. Prepoznaješ da si neznalica. To je prvi korak ka znanju, ka shvatanju: spoznati da si neznalica. Na kraju on to spoznaje. To je veliki korak.

Bokuju kaže: „Ako ne shvataš-oblači se i jedi.“

Bokuju ne izgleda samilosan. Ali on to jeste. On kaže: „Ti ne možeš shvatiti jer um nikada ne shvata. Um je veliki neshvatljivac. Um je pravi korijen neznanja. Zašto ne može da shvati? Zato jer je um sićušan dio tvog bića, a dio ne može da shvati. Samo cjelina može da shvati. Uvijek zapamti to - samo tvoje totalno biće može da shvati nešto, dok dio ne može. Ni tvoja glava, ni srce, ni tvoje ruke, noge ne mogu da shvate, već samo tvoje totalno biće. Razumijevanje pripada totalnome dok je neshvatanje od parcijalnog. Dio uvijek krivo shvata, jer dio nastoji da se pretvara kao da je cjelina. Sav je problem u tome. Um nastoji reći da je on cijelo shvatanje, dok je on u stvari samo dio.“

Kada ti zaspiš, gdje je tvoj um? Tijelo nastavlja bez tebe. Tijelo probavlja hranu. Um nije neophodan, nije potreban. Tvoj um može biti sasvim maknut. Tvoje će tijelo nastaviti funkcionirati. Ono će probavljati hranu, rast će. Ono će izbacivati mrtve tvari iz sebe. Sada su znanstvenici došli do spoznaje da je um upravo luksuz. Tijelo ima svoju vlastitu mudrost. Ono ne mora brinuti za um. Da li si primijetio da um nastavlja igu pretvarajući se da je veliki znalac, bez osjećaja da

sve što je u tijelu važno nastavlja funkcionirati bez njega? Ti jedeš hranu. Tijelo ne pita um kako da probavi. To je veoma složen proces. Nije jednostavno transformirati hranu u krv. Ali tijelo to transformira i nastavlja sa radom. To je veoma složen proces. Tisuće elemenata je uključeno. U prvoj proporciji tijelo oslobađa sokove koji su potrebni za probavu hrane. Zatim ono apsorbira to što je potrebno za tijelo. Ono što je štetno, što nije potrebno-izbacuje. U tijelu svake sekunde, tisuće ćelija umire. Tijelo nastavlja da ih izbaci iz krvotoka. Tu ima milion potreba za hormonima, vitaminima i milion stvari, a tijelo nastavlja da to nalazi iz atmosfere. Kad tijelo treba više kisika, ono uzima dublji dah. Kada tijelo to ne treba, ono oslobađa dah. Sve se nastavlja. Um je samo dio u cjelokupnom mehanizmu, i ne toliko bitan. Životinje postoje bez uma, stabla postoje, i to predivna. Ali um je veliki umišljeno. On jednostavno umišlja da je temelj, vrhunac, klimaks. On nastavlja da umišlja. Samo pogledaj svoj um i vidjeti ćeš. Sa ovim umišljanjem ti sve želiš shvatiti. To je samo jedna kriva predodžba o sebi.

Što Bokuju kaže? On kaže, ako ti ne shvataš, stavi svoju odjeću, jedi svoju hranu. Ne brini za shvatanje. Budi običan, jednostavan. Jedi i oblači se i nastoj to shvatiti. Sam napor, samo shvatanje, stvara krivu predodžbu. Jednostavno živi i biva. To je ono što Bokuju kaže - jedi i oblači se. Samo budi! Zaboravi na shvatanje. Nema potrebe. Ako mogu stabla da postoje bez shvatanja, koju ti potrebu imaš? Ako je cijela egzistencija bez da shvata, čemu onda briga? Zašto unositi taj mali sićušni um unutra i stvarati probleme? Opusti se i budi.

Bokuju kaže da shvatanje dolazi sa totalnim. Ti samo jedi. Ne nastoj shvatiti. Ti se samo kreći, hodaj, volj, spavaj, jedi, kupaj se. Budi totalan. Pusti da se stvari dese. Jednostavno budi. Ne nastoj shvatiti, jer sam napor za shvaćanjem, sam pokušaj, stvara probleme. Ti postaješ razdvojen. Ne stvaraj probleme već budi.

Pokušaj to ponekad. Želim da to pokušaš. Odi u planine ponekad. Tri sedmice samo biva. Ne nastoj shvatiti ništa. Samo budi prirodan i opušten. Kad se osjetiš pospanim idi spavati. Kada osjetiš glad jedi. Ako ne osjetiš potrebu za jelom nemoj jesti. Nema žurbe. Sve prepusti tijelu. Totalnome. Um je kreator problema. Ponekad on kaže prebrzo kada tijelo treba da jede. Ponekad on kaže: „Jedi više hrana je izvrsna.“ Kada tijelo kaže dosta, stani. Nemoj siliti više. Ti ne slušaš totalno. Totalno je mudrost. U totalnome tvoj um, tvoje tijelo, sve je uključeno. Ja ne kažem da odsječeš svoj um - to bi također bilo neprirodno. To je također samo dio. Um mora imati vlastiti prostor, vlastitu proporciju. Ali ne smije mu se dopustiti da bude diktator, tad on stvara probleme. Tada on traži rješenja, a rješenja će stvoriti još veće probleme. Tako ti nastavljaš i nastavljaš, dogodi se završiš u ludnici.

Sudbina uma je ludnica. Onaj koji ide brzo, naravno, dostiže brže. Onaj ko ide sporije, taj stiže nešto kasnije. Ali svi su u repu. Sudbina uma je ludnica. Dio koji se pretvara da je cjelina jeste već lud. Nije zdrav. Sve su religije pomogle da stvore u tebi rascijep. Sve su religije pomogle umu da postane sve većim i većim diktatorom. One kažu: „Ubij tijelo!“ Ti ne shvataš što činiš, te započinješ ubijati tijelo. Um, tijelo i duša - postoje zajedno, u zajedništvu. Oni su zajednica. Nemoj ih razdvajati, razdvajanje je lažno. Razdvajanje je politično. Ako ti razdvajaš um on postaje diktator. Um je najartikularniji dio u tijelu. Tu nema ničeg drugog u njemu. To se također dešava u životu - ako je muškarac razgovijetan, on će postati voda.

Ako on može dobro da priča, ako je on dobar orator, ako može da manipulira jezikom, on će postati voda. Nije stvar da li je on sposoban da bude voda. Pošto je on dobar govornik on impresionira umove ljudi. On je zavodnik, dobar trgovac. Razgovijetan. Zato oratori vode svijet. Naravno oni vode u sve dublju i dublju zbrku, pošto oni nisu vode. Oni nemaju drugi kvalitet osim pričanja. Tako vaši parlamenti nisu drugo do pričalice. Ljudi nastavljaju pričati. Onaj koji može bolje da manipulira jezikom postaje glava. Stoga vaši parlamenti i vaše ludnice nisu različiti. U stvari, isti su.

Kvalitet bivanja totalnim jeste sasvim različit. To nije slučaj sa biti artikuliranim, razgovjetnim, već to je stvar u davanju svakog dijela u proporciji. To je sklad. To je davanje životu skladni ritam sa svime što u njemu postoji. Tad je um također predivan. Tad te on ne može odvesti u ludnicu. Tad um postaje veliki um. Um postane prosvjetljen. Tvoja cjelina postoji kao cjelina. Ti ne razdvajaš sebe. Tvoja mudrost ostaje nerazdvojiva. To je ono što Bokuju kaže, to je Zen. Zato ja kažem da je Zen rijedak fenomen. Nijedna druga religija nije dostigla tako veliko cvjetanje. Zen je došao do shvatanja da razumijevanje pripada totalnome. Ti jedeš, spavaš; budi prirodan i budi totalan. Ne nastoj da se razdvajaš. Um i tijelo. Duša i materija. Ne razdvajaj! Sa razdvajanjem dolazi do konflikta i nasilja. Sa razdvajanjem ulaze milioni problema. Tad tu više nema rješenja. Naprotiv, tu je samo jedno rješenje, a to je biti ponovo cjelina. Prepusti sve prirodnoj totalnosti.

Um će biti tu, ali njegova funkcija će biti totalno drugačija. Ja također koristim um. Ja ti pričam. Um je potreban. Za komuniciranjem, um je potreban. Naime, on je komunikativno sredstvo. Za memoriju um je potreban. On je kompjuter. Ali za mene tvoja cjelina je potrebna tijelu a kada kažem tijelo ja mislim na tvoje cjelokupno tijelo. Um, duša sve ima svoje vlastito funkcioniranje. Ako ja želim nešto da dohvatim, ja ću koristiti ruke. Ako se želim kretati, korišću noge. Ako želim komunicirati, ja ću koristiti svoj um. To je sve. Inače ja ostajem kao cjelina. Kada koristim ruke, moja cjelina vraća moje ruke. One nisu korišćene protiv cjeline, već sa kooperacijom cijeloga. Kad ja koristim svoje noge i hodam, one su korišćene od cjeline u kooperaciji. Naime, one funkcioniraju hodajući u interesu cjeline, a ne za sebe. Ako ti ja pričam, komuniciram, ja koristim um za cjelinu. Ako ja imam nešto u mom biću što želi da komunicira, ja koristim svoj um. Ja koristim svoje ruke i svoje geste. Koristim moje oči. Ali to je korišćeno od cjeline. Cjelina ostaje najviša. Cjelina ostaje gospodar. Kada dio postane gospodar, tada ti bivaš podvojen. Tada tvoje zajedništvo biva izgubljeno. Bokuju kaže: „Ako ne možeš da shvatiš, nema potrebe. Ne brini za to. Ti se samo nastavi oblačiti. Jedi svoju hranu.“ Ja ne znam što taj čovjek čini, ali tebi ja također kažem: „Ako ti shvataš, tad je predivno. Ako ne shvataš-idi, oblači se, jedi.“

Shvatanje će doći samo, kao sjena tvog totalnog bivanja. Živi život u njegovoj totalnosti. Ne budi zaplašen totalnog života. Ne budi kukavica, ne nastoj pobjeći u manastire i planine. Ja sam ti dao sannyasa da bi ti živio u svijetu što je moguće totalnije. Živeći totalno, što je u tvojoj moći, i to u svijetu, time ćeš doći do transcendencije. Iznenada će doći do spoznaje da si u svijetu, ali ne u njegovom. Ja ti unosim sasvim novi koncept sannyasa. Stari sannyas kaže: „Pobjegni, odrekni se!“ Ali ja ti kažem da onaj koji bježi nije totalan, nije cijeli. Onaj koji bježi obogaljen je.

To nije za tebe. Živi život u njegovoj potpunosti. Živi ga, što više cjelovito. Što si cjelovitiji time si više svet. Kvalitet svetosti dolazi kada osoba živi hrabro, bez straha, bez nade. Osoba jednostavno klizi od trena do trena, sasvim svjež i nov.

To je značaj sannyasa. Sannyas znači živjeti život u njegovoj totalnosti. Tren za trenom, dopuštajući da se dešava bez ikakvog uplitanja i uvjeta sa tvoje strane. Zatim, ako ti možeš toliko da dopustiš, život ti dopušta da transcendentiraš. Ostajući u dolini ti postaješ vrh. Samo tada je život predivan. Ako ti odeš na vrh, dolina je izgubljena. Dolina ima svoju vlastitu ljepotu. Ako ti ostaješ u dolini, vrh biva izgubljenim - a vrh ima svoju vlastitu ljepotu.

Ja želim da ti kažem da postaneš čovjek doline i vrha. Oboje zajedno. Ostajući u dolini budi vrh. Tada ćeš biti sposoban da shvatiš što je Zen.

UČITELJ I UČENIK

Lieh Tzu nije baš uvijek bio raspoložen.

Yin Sheng je koristio svaku priliku da zamoli za tajne.

Lieh Tzu bi ga vraćao ne kazavši mu ništa. Eventualno bi rekao:

„Mislio sam da si inteligentniji - jesi li ti stvarno vulgaran?”

Dobro, ja ću ti reći što sam naučio od mog Učitelja.”

„Nakon tri godine započeo sam služiti Učitelja. Moj um nije više učestvovao u razmišljanjima o pravu i krivici. Moja usta nisu pričala o dobrome i o šteti. Samo sam uzgred gledao Učitelja.”

„Nakon pet godina, moj je um ponovo razmišljao o pravu i krivici: Moja su usta ponovo pričala o dobroti i o šteti. Po prvi put Učiteljevo lice se ozarilo osmjehom.”

„Posle sedam godina naučio sam da štogod dođe u moj um, više ne razmišljam o pravu i nepravdi. Govorio sam štogod je došlo u moja usta bez razlike dobro, ili loše. Po prvi put Učitelj me postavi da sjedim s njim.”

„Nakon deset godina naučio sam da bez ikakvog obuzdavanja kažem ono što dođe u moja usta bez da znam da li je ispravno ili nije, dobro ili štetno, moje ili tuđe. Bez da znam da li je Učitelj moj učitelj ili nije. Sve je bilo isto.”

„Mada si došao da budeš moj učenik, i prije no što je prošla godina, ti si već kivan i srdit.”

Najveća umjetnost na svijetu jeste umjetnost biti učenik. To se ne može usporediti sa ničim. To je jedinstveno i neusporedivo. Ništa nalik tome ne postoji u bilo kojem drugom odnosu. Ne postoji ništa slično.

Biti učenik, biti sa Učiteljem, znači kretati se u nepoznato. Ti ne možeš biti agresivan. Ako jesi agresivan, nepoznato ti se neće nikada otkriti. Nepoznato ne može biti otkriveno jednom agresivnom umu. Njegova sama priroda jeste takva da moraš biti receptivan, a ne agresivan.

Potruga za istinom nije jedna aktivna potraga. To je duboka pasivnost. U tvojoj dubokoj pasivnosti ti ćeš primiti. Ali ako ti postaneš preaktivan i usredsređen, tad ćeš promašiti. To je nalik na maternicu. To je ženstveno, ti primaš istinu kao što žena prima trudnoću. Zapamti to...Mnoge će stvari tada postati lakše za shvatiti.

Biti blizu Učitelja mora se biti pasivan, apsorbirati sve što Učitelj jeste - bez pitanja. U trenutku kada ti počneš pitati, ti si postao agresivan. Receptivnost je izgubljena. Ti si postao aktivan. Pasivnost, ženstvenost nije više tu. Istinu nije nitko dostigao kao muško: agresivno, nasilno. To nije moguće. To se dostiže tiho. Naime, ti čekaš, a istina te dostigne. Istina te traži, kao što voda traži neku šuplinu, krećući se naniže, nalazi mjesto i postaje jezero.

Aktivan um je previše ispunjen sobom. Jedan aktivan um misli da zna što je istina. Osoba ima samo da pita. Na kraju, pitanje je uvijek poznato. Samo odgovor mora da se traži i pita. Ali, kada ti postaneš pasivan, tada čak i pitanje nije poznato. Kako pitati? Što pitati? Zašto pitati? Tu nema pitanja! Osoba ne može da učini ništa, već samo da čeka. To je strpljenje a to je beskrajno strpljenje - jer to nije pitanje vremena. Nije pitanje da li ćeš čekati koji trenutak ili godinu. Ako ti imaš strpljenja za koju godinu tad to neće pomoći. Um koji misli da treba da čeka tri godine, ustvari ne čeka. On čeka aktivno. Kada prođu te tri godine, on će tada skočiti, biti agresivan i pitati će. Tad on može zahtijevati da period čekanja bude gotov. Tvrditi će da je zaslužio da sada zna. Tu nema ničeg nalik na to. Nitko nije nikada ovlašten da znade istinu. Iznenada, dolazi trenutak kada si ti spreman, a tvoje strpljenje postaje ne od vremena već od vječnosti. Ti ne čekaš na nešto, već jednostavno čekaš. Čekanje je prekrasno. Samo čekanje jeste tako molitveno raspoloženje, samo čekanje jeste strahovito dostignuće. Tko brine za bilo što drugo? Kada je čekanje postalo totalno, tako intenzivno, tako cjelovito, tada vrijeme nestaje a čekanje preuzima kvalitet vječnosti. Tada si spreman. Ti nisi ovlašten, zapamti - ti ne možeš pitati. Ti si jednostavno spreman. Ti nisi čak ni svjestan da si spreman, jer sama svjesnost biti će smetnja tvojoj spremnosti. Sama svjesnost će pokazati da je ego prisutan. Negdje se krije, vrebava u kutu. Ego je uvijek agresivan. Bilo da je skriven ili ne, bilo da je očevidan ili ne. Čak i u najdubljem kutku nesvjesnosti skriveni ego je agresivan. Kada ja kažem da postavi totalno pasivnim jeste umjetnost bivanja učeničkom, ja mislim-rastvori ego. Tada ovdje nema nikog tko pita, zahtijeva. Tad jednostavno nema nikoga - ti si prazna kuća, duboka praznina, jednostavno čekanje. Iznenada, za sve što si mogao pitati - dato ti je. Dato ti je bez da ti to pitaš.

Isus kaže: „Pitaj i dati će ti se.” Ali to nije najviše učenje. Isus ne može dati najviše učenje ljudima koji ga okružuju jer oni ne znaju da budu učenici. U židovskoj tradiciji postojali su učitelji i studenti. Ali Učitelj i učenik je temeljno istosni fenomen. Učitelji su postojali, učitelji koji su podučavali mnoge stvari. I studenti su postojali, iskreni studenti koji su puno naučili. Ali Isus tu ne može da pronade učenike. On ne može da preda najviše učenje. On kaže: „Pitaj, i dat će ti se. Kucaj i vrata će ti se otvoriti!”

Ja ti kažem, ako pitaš ti ćeš promašiti. Ako kucaš, bit ćeš odbijen. Samo kucanje je agresivno. Samo pitanje je od ega. U samom pitanju si previše i vrata ne mogu biti otvorena za tebe. Što kucanjem ti činiš? Ti bivaš nasilan. Ne, na vrata hramova nije dopušteno kucati. Ti moraš doći do vrata tako tiho da se čak ni zvuk tvojih koraka ne čuje. Ti dolaziš kao ništa. Kao da nitko nije ni došao. Ti čekaš na vratima, a kada se vrata otvore ti ćeš ući. Ti nisi u žurbi. Ti možeš sjesti i opustiti se na vratima, jer vrata znaju bolje od tebe kada da se otvore. Učitelj iznutra znade bolje od tebe kada to mora biti dato.

Kucati na vrata hrama jeste vulgarno. Pitati učitelja jeste nepristojno jer Učitelj ne uči ničemu. On nije učitelj. On baca nešto na tebe iz svog najintimnijeg dijela bića-bлаго-a dok ti nisi spreman to ti ne može biti dato. Biseri ne mogu biti izručeni pred svinje. Učitelj mora da čeka dok tvoja svinja ne nestane. Dok se ne probudiš i postaneš stvarno ljudski, a životinja više nema agresivnost, vulgarnost, nasilje. Odnos između Učitelja i učenika nije odnos silovanja, to je odnos najdublje ljubavi.

Tu je razlika između znanosti i religije. Znanost je nalik nasilju. Tu je agresivnost naspram prirode da se dozna tajna. Religija je ljubav. To je zavođenje. To je tiho-čekanje. To je učiniti sebe spremnim, pripremljenim. Tako, kada trenutak tvoje unutarnje spremnosti naide iznenada je sklad prisutan. Sve se svrstava u liniju, i priroda ti se otkriva. To otkrivanje je totalno različito. Nauka može siliti prirodu da otkrije koju činjenicu. Ali istinu ne! Nauka neće nikada biti spremna da dozna istinu. Najviše pljačkom, agresivnošću, nasilnim ljudima, može donijeti neke činjenice. To je sve! Te će činjenice biti površne. Najunutarniji centar ostat će skriven za njih, jer za dostići najintimnije, nasiljem se ne može koristiti. Najintimniji centar mora da te pozove. Samo tada ti možeš ući. Nepozvan, tada nema načina. Kao gost pozvan, ti ulaziš u unutarnju škrinju, u oltar.

Odnos između Učitelja i učenika jeste najviše moguća ljubav. To nije odnos dvaju tijela, to nije odnos nikakvog zadovoljstva, nikakve gratifikacije. To nije odnos dva uma, dva prijatelja u suptilnoj fizičkoj harmoniji. Ne. To nije tjelesni, ni seksualni, ni mentalni, ni emocionalni odnos. To su dva totaliteta, dolaze zajedno i spajaju se jedan u drugog.

Kako ti možeš biti totalan ako ti pitaš? Ako si agresivan ti ne možeš biti totalan. Totalnost je uvijek tiha. Iznutra nema konflikata. Zato ti samo možeš biti u konfliktu izvana. Totalnost je vedra, mirna i sabrana. To je najdublje zajedništvo. Čekajući blizu Učitelja osoba uči kako biti zajedno. Bez kretanja, jednostavno, ne mičući centar, jednostavno čekati. Naravno žedan, gladan naravno. Osjećajući žed u svakoj ćeliji tijela, u svakoj ćeliji bića- ali čekajući jer Učitelj najbolje zna kada dolazi pravi trenutak. Bez kucanja...iskušenje će biti tu. A kada je Učitelj dostupan, iskušanje postane veoma, veoma duboko i intenzivno. Zašto ga ne pitati? On može da ti da, zato zašto čekati? Zašto rasipati vrijeme? Ne to nije pitanje rasipanja vremena. Stvarno strpljivo čekati jeste najbolje korišćenje vremena. Sve drugo može biti rasipano. Ali čekanje nije rasipanje, jer čekanje jeste molitva, čekanje je meditacija. Čekanje je sve. Sve se dešava kroz to čekanje.

Zbog čega ja to zovem najvećom umjetnošću? Između Učitelja i učenika duboka misteja se proživljava. Što je dublje življena, tim više ona kola. To je odnos između poznatog i nepoznatog. Odnos između krajnjeg i beskrajnog, između vremena i beskonačnosti, između sjemena i cvijeta, između prošlosti i budućnosti. Učenik je samo prošlost, Učitelj je samo budućnost. Ovdje, ovog trena, u njihovoj dubokoj ljubavi i čekanju oni se susreću. Učenik je vrijeme, Učitelj je Vječnost. Učenik je um, Učitelj je ne-um. Učenik je sve ono što se zna, a učitelj je sve ono što ne može biti znano. Kad se desi most između Učitelja i učenika to je čudo. Premostiti znano sa neznanim, vrijeme sa vječnošću jeste čudo.

Činiti pripada Učitelju jer on zna što treba raditi. Činiti nije za tebe. Ne može biti na tebi jer tvojim činjenjem ti ćeš uznemiriti cijelu stvar. Ti ne znaš što si, pa kako onda možeš da učiniš bilo šta? Učenik čeka znajući dobro da on ne može činiti. On ne može da zna smjer. On ne može da zna što je dobro, a što loše. On ne može da zna za sebe. Kako tad može da čini bilo šta? Činiti može Učitelj. Ali kada ja kažem da je činiti od Učitelja, nemoj me krivo shvatiti. Učitelj nikad ne čini ništa. Ako učenik može da čeka, samo biće učitelja postaje činilac. Samo njegovo prisustvo postaje katalizator, provodnik. Mnoge se stvari započinju dešavati samo u skladu.

Kad je netko upitao velikog Učitelja Zenerina: „Što ti činiš sa svojim učenicima?” On je odgovorio: „Što ja mogu da učinim? Ne činim ništa.” Ovaj upita: „Ali, tolike se stvari dešavaju oko tebe. Ti mora da činiš nešto.” Zenerin reče: „Sjedeći mirno, ne čineći ništa, proljeće dolazi, a trava raste sama od sebe.”

To je ono što Učitelj čini: sjedeći tiho, ne čineći ništa, čekajući na pravi trenutak, proljeće. Iznenada, kad se učenik i Učitelj susretnu, tada će biti proljeće. Proljeće dolazi, a trava raste sama od sebe. Tako se to dešava. Učitelj jednostavno sjedi, ne čineći ništa, a učenik čeka da Učitelj učini nešto. Tad dolazi proljeće. U trenutku kad se susretnu, trava raste sama od sebe. Naime, istina je dešavanje. Osoba treba samo da dopusti to. Ti nećeš biti sposoban da je spoznaš dok se ne desi. Jer, sve što znaš je da kada ti činiš samo se tada nešto može desiti. Kad ti ne činiš ništa, ništa se ne dešava. Tako si sasvim nesvjestan totalno različite dimenzije stvari. Ali ako ti osmotriš svoj život, vidjeti ćeš mnoge stvari da se dešavaju bez tebe. Što ti činiš kad se desi ljubav? Trava raste sama od sebe. Iznenada, proljeće je tu i nešto procvjeta u tebi, cvjeta za nekoga - ti si u ljubavi. Što si ti učinio? Ljudi su zato zaplašeni od ljubavi, jer je to dešavanje. Ti njome ne možeš manipulirati. Ti ne možeš biti u kontroli. Zato ljudi kažu da je ljubav slijepa. Naime, upravo je suprotan slučaj. Ljubav jeste jedino oko - ali ljudi kažu da je ljubav slijepa jer oni ne mogu učiniti ništa naspram nje. Ona preuzima posjedovanje, te oni nisu više u kontroli. Oni su izbačeni iz centra. Oni kažu da je ona slijepa jer razum nije tu. Ona je iracionalna. Ona je nalik na ludost. Nalik je na visoku temperaturu. To je nešto što se desilo. Nalik je na visoku temperaturu. To je nešto što se desilo. Nalik je bolesti. To se pojavljuje kao takvo jer ti više nisi u kontroli. Život je to preuzeo. Istina je iste kvalitete kao i ljubav. Stoga Isus kaže: „Ljubav je Bog”, ili, Bog je ljubav”, jer kvalitet je od istog izvora. Istina se također desi kao i ljubav. Ti ne učiniš ništa za nju. Ti čak ni ne kucaš na ta vrata. Ti uđeš, ti izađeš. Takav je život. Kako ti to činiš? Da li si ti činilac? Udahni nekoliko sekundi. Zadrži zrak i otkrit ćeš da ti nisi činilac. Ti ga ne možeš za dugo zadržati. Nekoliko sekundi dah će silinom izaći vani. Ne udiši, i za nekoliko trenutaka otkriti ćeš da ti ne možeš ništa da učiniš. Dah sili da uđe unutra. Naime, trava raste sama od sebe, baš kao i disanje. Ona raste sama od sebe. Ti nisi činilac. Ego izbjegava da pogleda te činjenice. Ego gleda samo na stvari koje ti možeš činiti. On odabira, akumulira stvari koje mogu biti učinjene. Stvari koje se dešavaju on izbjegava i baca u nesvjesno. Ego je veoma izbirljiv. On ne može gledati na život u njegovoj totalnosti.

I istina je dešavanje, finalno dešavanje, krajnje dešavanje u kojem se ti rastapaš u cjelinu, a cjelina se stapa u tebe. U Tilopinim riječima to je mahamudra, krajnji orgazam koji se desi između jednog jedinstva svjesnosti i totalne svjesnosti, totalnog oceana svjesnosti. Između kapi i oceana. To je totalni orgazam u kojem su oboje izgubljeni jedan u drugom te identiteti nestaju.

Isto se dešava između učenika i Učitelja. Učitelj je oceanskog kvaliteta, a učenik je još kap - krajnje susreće beskrajno. Potrebno je strpljenja. Potrebno je beskrajno strpljenje. Žurba neće pomoći. Sada nastoj shvatiti ovu predivnu Zen parabolu. Svakoj riječi treba biti dopušteno da dostigne najdublju jezgru bića, jer zbog toga si tu. Ako možeš da shvatiš ovu priču, bit će ti mnogo lakše da budeš sve bliže i bliže meni.

„Svaki put kad je Lieh Tzu bio raspoložen, Yin Sheng je koristio priliku da postavi neko pitanje.”

Lieh Tzu je bio Učitelj Lao Tzu-ove škole, jedan od prosvijetljenih učenika Lao Tzua. Lieh Tzu nije bio običan Učitelj, usredsređen na tvojim malim problemima, na tvojim akcijama, na malim učenjima. Lieh Tzu se ticalo krajnje. Imao je puno učenika.

Postoje dvije vrste učenika. Jedan tip je onaj koji je odabrao Učitelja. Drugi tip je onaj koji odabira Učitelja. Njihov se kvalitet razlikuje. Taj čovjek, Yin Sheng, mora da je bio drugog tipa. Razlika je prostrana, golema. Kad tebe odabere Učitelj to je totalno drugačije. Naravno tebi neće biti nikad dopušteno da znaš da te Učitelj odabrao. Naime, Učitelj će te zavesti na takav način, da ćeš ti misliti da si taj koji je odabrao. On mora biti tako suptilan sa tobom, jer ako on dopusti da ti znaš da te on odabrao, tvoj ego može stvoriti smetnje. Ego voli biti gospodar. Ego voli biti u kontroli. Svaki dan ja susrećem istu situaciju. Ja nisam dopustio da znaš da si odabran. Ja sam ti dao slobodu da ti odabereš mene. Razlika je golema. Kad Učitelj odabere učenika, on odabere sa savršenim razumijevanjem. On gleda kroz tebe, sav tvoj potencijal, tvoju mogućnost, prošlost, budućnost. Sva sudbina je pred njim otvorena, otkrivena. Ali kad ti odabereš Učitelja, gotovo uvijek ćeš biti u krivu. Razlog tome je jer ti teturaš u mraku. Ne znajući tko si, kako možeš odabrati? Ne znajući što je istina, kako ti možeš odabrati Učitelja? Kako ti možeš suditi? Štogod da ti presудиš, biti će pogrešno. Ja bezuvjetno kažem da to nije pitanje da li je nešto pogrešno, a nešto ispravno. Ne. Štogod da ti odabereš biti će pogrešno. Ti se nalaziš u tami, ti nemaš unutarnje svijetlo sa kojim ćeš da sudiš. Ti nemaš nikakav kriterij. Ti nemaš nikakav kamen kušnje. Ti ne možeš da znaš što je zlato, a što nije. Iskreni tragalac jednostavno dopušta da učitelj odluči. Iskreni tragalac dopušta Učitelju da ga odabere. Glupi tragalac nastoji odabrati Učitelja, i tada od samog početka niču nevolje.

Lieh Tzu i njegov Učitelj Lao Tzu imaju totalno različit kvalitet odnosa. Lao Tzu je odabrao Lieh Tzua. Ovaj Yin Sheng je odabrao Lieh Tzua. A kada učenik odabere on je agresivan. Agresija započne od samog odabira. Učitelj te ne može odbiti, čak iako ga ti odabereš. Baš iz te njegove samilosti on te ne može odbiti.

„Svaki put Lieh Tzu nije bio raspoložen. Yin Sheng je koristio priliku da pita za tajne.”

Taj početak i nije stvarno početak. To je samo način za zgrabiti, dohvatiti. U stvari, on je agresivan, a ne prosjak. Početak je diplomatski. On je lopov, a ne prosjak. Kad god je on našao ma koju priliku da Lieh Tzu nije zauzet, on bi pitao za tajne. Lieh Tzu bi ga udaljio bez da mu išta kaže. Eventualno bi rekao...

Puno je puta Lieh Tzu odlagao, izbjegavao. Jednom reče: „Ovo nije pravi trenutak. Drugom prilikom ću ti reći. Nisi još zreo.” Ali Yin Sheng je bio istrajan. Lieh Tzu reče: „Mislio sam da si inteligentniji. Zar si vulagaran kao i drugi?”

Koja je to vulgarnost? Za tajne se ne može pitati. Ti je trebao čuti. Ti moraš biti sposoban. Tajne su darovi Učitelja. Ti ih ne možeš zahtijevati. Ti ih ne možeš prosiiti. Ne možeš ih tražiti. Ne možeš ih ukrasti, nema za to način. Tajna može biti samo darovana, nikako drugačije. Ti moraš biti sposoban za to, tako da bi Učitelj mogao darovati. Učitelj je želio podijeliti, ali ti se moraš izdići iznad svojeg uobičajenog uma. Obični um ne bi bio sposoban da učestvuje. Stoga Isus nastavlja da govori: „Biseri ne mogu biti bačeni pred svinje.” Svinje neće razumjeti. Shvatanje nije tu. Ti možeš shvatiti riječi, ali tajna nije riječ. Ti možeš shvatiti riječi, ali tajna nije riječ. Ti možeš shvatiti koncept, ali ove tajne nisu koncept. One nisu filozofija. Nisu doktrina. Ove tajne jesu najunutarnija energija Učitelja. Blago njegova bića. Ako se ti sve više i više izdižeš, samo tada ćeš biti sve bliži Učitelju. Kada Učitelj osjeti da ti možeš sjediti na istoj asuri, tajna ti može biti data. Ne prije. Čak i da želi da ti da, on to ne može. Kome da da? On želi da da zbog svoje samilosti, ali ona bi bila razipanje.

Isto se desilo sufi mistiku Dhun-nunu. Dhun-nun je imao učenika. Taj je učenik ličio na Yin Shenga. Istrajan, radoznao, uporan sa pitanjima, nanovo i nanovo. Jednog dana Dhun-nun mu dade kamen i reče mu da ode na pijacu da pokuša da ga proda. Kamen je bio veoma velik. Izgledao je predivno. Učitelj reče: „Nemoj ga prodati. Samo pokušaj da ga prodaš. Posmatraj. Razgovaraj sa ljudima te mi referiraj koliko možemo zaraditi.” Učenik ode. Mnogo je ljudi promatralo taj kamen. Mislili su: „Mora da je to dobar primjerak. Naša se djeca mogu igrati njime. Možemo ga koristiti i kao mjeru za naše povrće.”

A ljudi su nudili, ali samo sitninu. Učenik se vrati nazad i reče Učitelju: „Mogli smo da zaradimo samo neku sitninu.” Učitelj reče: „Sada odi do draguljarnice i tamo se raspituj. Ali ne prodaj ga. Samo se raspituj za cijenu. Učenik se vrati i od tamo i zadovoljan reče: „Ovi su ljudi izvanredni. Spremni su dati tisuću rupija za kamen. Ponude su bile različite: od petsto do tisuću rupija.” Učitelj reče: „Sada idi do draguljarnica, ali ne prodaj ga.” Ovaj ode. Nije mogao da vjeruje. Ljudi su bili spremni ponuditi 50.000 rupija za taj kamen. Kada ovaj nije htio da proda ovi su povećali ponude. Iznosi su dostizali cifru od 100.000 rupija. Učenik im reče da nije došao prodati kamen, našto su ovi ponudili 200.000, 300.000, ili koliko da traži. Željeli su po svaku cijenu da ga kupe. Učenik reče: „Ne mogu ga prodati. Ja samo istražujem.” Nije mogao da vjeruje. Ovi su ljudi bili ljudi. On je mislio da je ponuda sa pijace povrća bila dovoljna, neki sitniš. On se vrati. Učitelj uze kamen i reče: „Mi nismo otišli da prodamo kamen, ali sad ti znaš da to ovisi o tebi, ako imaš kriterij, shvatanje. Ti nastavljaš postavljati pitanja, ti živiš na pijaci. Ti živiš na pijaci - ti imaš shvatanja pijace. Mada, ti pitaš za vrijedne tajne. Ti pitaš za dijamente. Prvo postani zlatar pa onda dodaj meni. Tada ću te ja učiti. Potreban je određeni kvalitet shvatanja.

Samo tada će ti istina biti data. A tajne? Ne možeš ti pitati za njih, jer u samom pitanju ti pokazuješ da dolaziš sa pijace povrća. Ti moraš tražiti. Ti moraš besekrajno čekati. Tada ti pokazuješ koliko ti cijeniš tajne. Spreman si da se sav žrtvuješ. Tada učitelj jednostavno dijeli svoje biće s tobom. Ništa nije dato jer to nisu stvari. Energija jednostavno skreće sa Učitelja ka učeniku nalik plamenu. Ona uđe u tebe i sa svim te transformira.

Mislio sam da si inteligentan. Da li si stvarno "vulgaran?"

Uporno ispitivanje ukazuje na vulgarni um. Ti ne shvataš što pitaš. Mlad, djetinjast, ti izgledaš apsolutno nekulturan. Ti ne znaš sa kime si, ne znaš što pitaš. učitelj mu tada ispriča njegov život sa njegovim Učiteljem. To je veoma rijetka priča.

„Sada ću ti ispričati što sam naučio od mog Učitelja.”

Njegov Učitelj bio je Lao Tzu. Izvor tradicije, jedan od najvećih bića koje je hodalo zemljom. Lieh Tzu reče:

„Tri godine nakon što sam započeo služiti Učitelja, moj um nije više mislio o ispravnom i neispravnom. Moja usta nisu više pričala o dobrobiti i šteti. Tek tada sam po koji Učiteljev pogled "zavrijedio".

Prošle su tri godine. On je samo služio Učitelja. Što drugo ti možeš da činiš? Ti možeš samo da služiš Učitelja. Učenik ne može ništa drugo da čini. Nikakva pitanja, zahtjevi. Učenik jednostavno postaje Učiteljeva sjena, služi ga, te kroz službu, putem njegove ljubavi, odanosti, povjerenja, promjenu započinje učiti. Lieh Tzu reče:

...”Moj um nije više učestvovao u razmišljanju o ispravnom ili o neispravnom.”

Postalo je gotovo nemoguće razmišljati o tome što je ispravno, a što nije. Ti živiš u blizini Učitelja. Ti ne trebaš razmišljati. Ti se jednostavno krećeš sa njim. Pratiš njegove kretnje. Ti sve prepuštaš njemu. Ti se predaješ. Lieh Tzu reče:

„Moj um nije više učestvovao u razmišljanju...moja usta nisu više učestvovala u razgovorima o dobroti ili šteti.”

Živeći blizu Učitelja sav se tvoj stav mijenja. Po prvi put, putem Učiteljevih prozora, ti gledaš u totalno, gdje se pravda i nepravda miješaju i susreću jedno u drugo, gdje tama i svjetlost nisu više razdvojeni.

Heraklit kaže: „Bog je dan i noć, ljeto i zima, glad i sitost.”

Kroz Učitelja prvi uvidi započinju pristizati. Učitelj postaje prozor. Što bliže dolaziš, tim je više tvoje shvatanje bačeno u kaos. Štogod si znao prije toga postaje apsolutno beskorisno, uzaludno. Ti si razmrskan. Sav tvoj temelj je razbijen. Ti si izbačen iz brzine. Ti više ne znaš što je ispravno a što nije. Kroz Učitelja si pogledao u cjelinu. Totalno podrazumijeva sve. Totalno podrazumijeva sve kontradikcije, sve paradokse. U totalnosti sve se suprotnosti susreću u jedno. Stoga Lieh Tzu kaže da više on ne učestvuje u razmišljanju o tome što je ispravno a što nije. Svi kriteriji o ispravnosti ili neispravnosti maknuti su. Svi pojmovi o tome što je dobro a što loše jednostavno ispare.

„Samo tada ja sam imao prve Učiteljeve poglede.”

Tri godine dubokog povjerenja, službe. Kada Učitelj kaže da stari um više ne funkcionira - stari um koji je živio u suprotnostima, u razdvajanjima, dobrom i zlu, ružnom i lijepom, ovom i onom - tad taj razdvajajući um nije više bio prisutan. Jedino tada sam ja imao prve poglede Učitelja.

Što je Lieh Tzu mislio? Da li ga Učitelj nije pogledao tri godine? To je nemoguće. Službi neprestano Učitelja, mora da ga je pogledao barem milion puta. Dakle, što on misli pod pogledima?

Pogled i uzgredan pogled totalno su različite stvari. Pogled je pasivna stvar kada te ja gledam. Moje oči funkcioniraju kao prozori. Ti si se ogledao. To nije brz pogled, uzgredan.

To znači da moje oči započinju funkcionirati kao lijevak za ulijevanje moje energije u tebe. One nisu pasivne. One su natovarene Učiteljevom energijom. Kada je pogled natovaren Učiteljevom unutarnjom energijom, tada to postaje brz pogled. To je veoma kreativna snaga. On jednostavno ide do samog tvog srca kao strijela. Ona te penetrira do tvoje najdublje jezgre. U jednom smislu to je nalik na strijelu, jer penetrira. U drugom, ona je nalik na sjeme-ti postaješ trudan. Brz pogled je pogled koji te čini trudnim sa učiteljevom energijom. Brz pogled je totalno različit od običnog pogleda. U brzom pogledu. Učitelj putuje od svog bića ka tvom centru. Brz pogled je most. Učitelj mora da je pogledao u Lieh Tzua puno puta u te tri godine. Ali to nije bio brz pogled. Ti ćeš znati razliku samo kada ti dam brzi pogled. Ponekad ti dajem brzi pogled, ali kadgod ja to učinim to samo ta osoba zna, nitko drugi to ne zna. Brzi pogled se treba čuti. Ti moraš biti spreman za njega. Pogled je u redu, ali brzi pogled ima intenzivnu energiju u sebi. To je transfer učiteljeva bića, njegov prvi napon da te "uzdigne".

„Samo tada sam ja imao brzi pogled od učitelja.”

Zapamti razliku između pogleda i brzog pogleda. Pogled je samo pogled, ništa drugo. Brzi pogled je kvalitetno drugačiji, nešto se kreće, pogled postaje sredstvo. On više nije prazan. Nešto putuje u njemu. Ako si se ti zaljubio u nekog, ti možeš znati što je to brzi pogled. Ta ista žena te pogledala tisuću puta ranije. Ali to su bili obični pogledi kao što i svatko drugi gleda u tebe. Iznenada, jednog dana, jednog proljetnog jutra, ona ti uputi brz pogled. To je totalno drugačije. To je poziv. To je jedna ponuda, jedan zov. Iznenada nešto probode tvoje srce. Sada ta žena nije više ona ista žena. A ti također nisi isti. Nešto se desilo među vama, nešto što samo vas dvoje zna. Nešto apsolutno privatno. To nije javno. Nitko drugi neće biti svjestan da se nešto desilo, da je pogled postao brzi pogled. To nije ništa. Ljubavni pogled nije ništa u usporedbi sa pogledom Učitelja. To je nalik na rijeku koja se kreće na istom planu. Brzi pogled ne može biti teret. Kad te Učitelj gleda, to je nalik na strahoviti vodopad, jer nivoi su različiti. To je kao da se Nijagara obruša na tebe. Ti si tada sasvim opran i nikada više ne možeš biti isti. Ti ne možeš biti isti-nema više povratka. Jednom kada te Učitelj pogleda tvoje najunutarnije biće diše na drugačiji način, živi drugačijim ritmom. U stvari, ti više nisi isti. Staro je nestalo kroz pogled, a novo biće je došlo.

Zato Lieh Tzu kaže: „Tri godine neprestalne službe, neprestano čekajući i čekajući, ne pitajući ništa. Iznenada, jednog dana imao sam brzi pogled Učitelja.

Nakon pet godina moj je um ponovo razmišljao o ispravnom i neispravnom, a moja usta su ponovo pričala o dobrobiti i šteti. Po prvi put lice Učitelja se opustilo u osmijeh.”

Nastoj ući u priču, to je tvoja priča. To nije nešto što se desilo u prošlosti. To je nešto što će se desiti, nastavlja da se dešava. Sve Zen priče jesu buduće priče za tebe. Stoga, nemoj da misliš da je to nešto što se desilo u prošlosti. Zen nije nikada u prošlosti. Zen je uvijek u budućnosti. Ti to trebaš unijeti u sadašnjost. Što se desilo? Nakon tri godine službovanja učitelju, on nije mogao učestvovati u razmišljanju o tome što je ispravno a što nije. Nije mogao učestvovati u govoru o tome što je ispravno a što nije, što je štetno a što nije. Dakle, što se desilo nakon tog brzog pogleda?

„... moj um je ponovo razmišljao o ispravnom i neispravnom, a moja su usta ponovo pričala o dobrobiti i o šteti.”

Što se desilo? Kao prvo, ti misliš da je nešto ispravno, odnosno neispravno, jer je društvo uvijetovalo taj način razmišljanja. To nije tvoje razmišljanje. To nisi ti, to je društvo u tebi. Društvo je uvijetovalo tvoj um. Ono je penetriralo u tebe i od tuda te kontrolira. Sada znanstvenici kažu da ćemo prije ili kasnije, biti sposobni da pričvrstimo elektrode u najdubljem djelu uma, te će kroz njih čovjek moći biti kontroliran. Vlada će moći kontrolirati cijelu državu, dok ti nećeš znati da te kontroliraju drugi. Ti ćeš misliti da si taj koji čini te stvari. Ti možeš biti smiren odmah. Samo se pritisne dugme. Ti možeš biti razgnjevljen, samo se pritisne na dugme.

Delgada je proslavio eksperiment. On je umetnuo malu sićušnu elektrodu u mozak bika. On je to javno demonstrirao. Imao je mali mehanizam u ruka-ma, mali radio sa nekoliko dugmeta na njemu. On bi pritisnuo jedno dugme a bik ni nasrnuo na njega gnjevno. Svi su pomislili da je gotov, da će biti ubijen. Upravo na vrijeme, tačno kad bi bik htio da ga probode, Delgado bi pritisnuo drugo dugme. Iznenada bik bi stao kao ukopan, nalik na kip. Unutarnja elektroda bila je kontrolirana valovima - bik bi se razgnjavio pritiskom na dugme, a također bik bi se i zaustavio pritiskom na drugo dugme.

To je novo otkriće, ali društvo je to činilo još od prehistorijskih dana na različite načine, na veoma suptilne načine. Društvo ne može da ti umetne elektrodu u tvoj um, mada će ubrzo to da učini. To će biti jeftinije i lakše. Tada neće biti mogućnosti za slobodom. Delgado je učinio jednu od najopasnijih stvari. Mnogo opasniju od atomske bombe ili H-bombe. Bombe mogu ubiti tvoje tijelo, ali Delgado može da ubije tvoju dušu, upravo mogućnosti tvoje slobode. Ti nećeš biti sposoban da znaš da funkcioniraš pod nečijom kontrolom. Ti ćeš misliti da ti to činiš. To isto biva činjeno od društva, mada na veoma suptilan i primitivan način. Društvo te uči što je ispravno a što nije. Od samog djetinjstva ono nameće što je ispravno a što nije u tvom umu, a to neprestano ponavljanje te hipnotiše. Kada ti činiš nešto ispravno, ti bivaš cijenjen, dobivaš pozitivna odobrenja i pohvale. Kada je tu nešto neis-

pravno ili pogrešno negativnost je data, ti si kažnjen i osuđivan. Tako društvo fiksira elektrode. Tada te ono kontrolira. Ako te društvo uvjetovalo da budeš vegetarijanac, ti ne možeš da jedeš meso. Nije da se meso ne može jesti, već jednostavno elektrode, uvjeti, kontrolira to. Jedući meso ti ćeš povraćati. Ti tu ništa ne činiš. To biva učinjeno od društva, a svako društvo uvjetuje na svoj način. Stoga je teško živjeti u drugim društvima, živjeti u stranim državama. Tvoja je uvjetovanost različita, a sve moralnosti nisu drugo do uvjetovanost. Zato, kada se osoba započinje kretati ka krajnjoj slobodi i istini najprije pada društvena uvjetovanost.

To je ono što se desilo Lieh Tzuu. Nakon tri godina službovanja kod Učitelja, gledajući, živeći, bivajući sa njime, on je došao do spoznaje da ispravno i neispravno jesu samo socijalne uvjetovanosti. One su pale. Tad nikne tvoja vlastita svjesnost, stvarna svjesnost. Tad ti imaš svoju viziju onog što je ispravno i onog što je neispravno. To je ono što se desilo.

„Nakon pet godina moj je um ponovo razmišljao o ispravnom i neispravnom, a moja usta su ponovo pričala o dobrobiti i šteti. Po prvi put Učiteljevo lice se opustilo u osmijeh.”

Učitelj nije bio neprestano tužan tokom tih godina. Mrtvo ozbiljan?

Ne. Učitelj nalik na Lao Tzua uvijek je nasmijan. On nije ozbiljan čovjek. Ozbiljnost je bolest. Jedan prosvijetljeni je uvijek razigran. Cijeli njegov život nije drugo do igra. Kako on može da bude ozbiljan? Što se desilo? Zar tokom ovih osam godina Lao Tzu se nije nikada nasmijeo? Ne, nije u tome bit, on se puno puta nasmijeo. Mora da se puno, puno puta nasmijeo. Ali za Lieh Tzua, u njegovom unutarnjem biću, nešto se desilo tog dana. Po prvi put Učiteljevo lice se opustilo u osmijeh. Učitelj mora neprestano da lovi učenika. On mora da bude veoma čvrst, težak. Iz samilosti on je neprestano radio. To se tiče unutarnjeg lica a ne vanjskog. U ovih osam godina Lao Tzu je pratio unutarnje biće Lieh Tzua, sa tvrdim ozbiljnim izrazom lica. Veoma teškim za unutarnju disciplinu. Kad je vidio da se svjesnost Lieh Tzua razvila, mora da se nasmijao po prvi puta. Taj se osmijeh ticao unutarnjeg lica a ne vanjskog. Po prvi put, Lieh Tzu je osjetio mnogo smijeha kako se spušta na njega kao sjena. On je mogao osjetiti da se Učitelj opustio sa njim. Nije više tvrd, nije više Učitelj zadataka. On se nasmijeo.

Jednom kada se tvoj svjesnost izdigne, tad nema više potrebe da Učitelj bude tvrd sa tobom. On mora biti tvrd zbog tvojih lažnih poimanja. To mora biti uništeno. Zatim, on mora da bude tvrd, jer tvoja svjesnost treba da se iskristalizira. Kad se ona iskristalizira, ti imaš svoj vlastiti centar bića, tada se Učitelj može smijati i opustiti. Pola posla je učinjeno. Sada nema potrebe za ikakvom vanjskom disciplinom Učitelja. Ti imaš svoju vlastitu svjesnost. Sada ti imaš svoje vlastito svjetlo koje će ti osvijetljavati što je ispravno a što nije. Sada se ti sam možeš kretati.

Ovo je smisao Učiteljeva osmijeha. Kada ti stvarno dospiješ do svoje svjesnosti, tad ćeš osjetiti Učiteljev osmijeh da se spušta na tebe. On će te opkoliti, okružiti u svakom uglu tvog bića. Sada Učitelj slavi rođenje tvoje unutarnje svjesnosti.

„Nakon sedam godina ja sam razmišljao o bilo čemu što bi ulazilo u moj um bez ikakvog razlikovanja između ispravnog ili neispravnog, te bi rekao što-god da bi došlo u moja usta bez ikakvog razdvajanja između dobrobiti i štetnosti. Po prvi put Učitelj me postavio da sjedimo na istoj asuri.”

Ponovo je to nalik na spiralu, planinski put. Ti ponovo dolaziš do iste točke. Na višem planu, nanovo i nanovo; unutarnja spirala. Lažna svjesnost pada, uvjetovanost društva pada, tvoja unutarnja svjesnost pronikne.

To je totalna opuštenost, svjesnost. Jedna unutarnja svjesnost je potrebna također, jer ti nisi apsolutno prirodan. Jedna vanjska svjesnost je potrebna, jer ti nemaš unutarnju svjesnost. Unutarnja svjesnost je potrebna, jer ti još nisi apsolutno prirodan. Nešto loše može da se desi kroz tebe. Sada nikakva šteta ne može da se desi putem tebe. Ti jednostavno nisi. Ti ne možeš štetiti. Sada nema potrebe za to. Tvoja unutarnja svjesnost također nestaje. Sada postaješ nalik na malo djeteta, jednostavno i nevino. Govoriš stvari koje ti se dešavaju, misliš na stvari koje ti se dešavaju. Misli kolaju tvojim umom, ali to se tebe ne tiče. Tvoja usta govore, ali ti nisi poistovjećen sa time. To je slično malom djetetu ili ludaku; apsolutno opušten, kao da tu nema nikoga pod kontrolom. Kada je kontrola sasvim izgubljena, ego nestaje, jer ego nije drugo do kontrolor. Kada tu nema kontrole tko si ti sada? Ti si nalik na rijeku koja kola ka oceanu, ili nalik na oblak koji kola nebom. Ti više nisi tu; ljudsko, ega je nesalo. Sada si apsolutno prirodan.

„Nakon sedam godina je sam razmišljao o svemu što bi došlo u moj um...”

Ti ne možeš da učiniš ništa, jer tu nema nikoga da čini. Ako misli dolaze one dolaze. Ako one ne dođu u redu, ako dođu, opet u redu. Usta kažu nešto - tu nema nikoga da to kontrolira. Zato ona i kažu. Ponekad ona ne mogu da kažu ništa. Ponekad netko pita a nikakav odgovor ne dolazi. Takav čovjek ostane tih. Ponekad nema nikoga da pita bilo šta, a taj čovjek se smije i odgovara, jer tako dolazi. Taj se čovjek ponaša kao ludak.

Indija ima sektu, zasebnu sektu, zvana Baul. Riječ „Baul” znači „lud”. Oni žive u onom trećem stanju neprestano. Oni čine što-god da se desi. Dobro ili loše, bez ikakvog izbora sa njihove strane. Oni se kreću nalik na vjetar. Oni su jedan od najljepših fenomena na svijetu. Oni pjevaju, plešu; ponekad čak i kada nema nikoga, na usamljenom putu. Oni će i dalje pjevati, nalik na cvijet koji procvjeta na usamljenom putu gdje nitko ne prolazi. Ali cvijet ima miris kojeg širi. Oni žive jednostavno, opušteno, prirodno.

„Po prvi put Učitelj me postavio da sjedim sa njim u istom položaju.”

Sada je disciplina nestala. Ego nije više tu. Sada su Učitelj i učenik postali jedno. Sada tu nema razdvajanja. Učitelj je postavio Lieh Tzua nasuprot. Po prvi put postavio ga je da sjedi sa njime. Upravo simbolično, ali duboko iznutra, veoma, veoma značajno. Učitelj je Lieh Tzua postavio da sjedi pred njim vidjevši da barijere ne postoje. Ega više nema da se odupire. Kada učenik nestane Učitelj također nestane. Učitelj, u stvari, nije bio tu od samog početka. To je samo zbog ega učenika da Učitelj postoji tu. Učenik je bio neznalica, zato je ovaj bio Učitelj. Sada nema više ni učenika ni Učitelja. Oboje su nestali.

Učitelj ga je postavio pred sobom, unutra. Učitelj ga je gurnuo i oni su postali jedno. To je Mahamudra - to je orgazam koji se desi između Učitelja i učenika kada se oni susretnu. Jedan slab odbijesak može da ti dođe kroz seksualni orgazam. Veoma mali, veoma blijedi. Ali teško je imati ikakvu paralelu. Zato ja kažem da se kroz seksualni orgazam nešto slično dešava. Nešto, kao kada kap uspoređuješ sa oceanom. Eto upravo nalik tome. Seksualni orgazam je nalik na kap, a kada se duhovni orgazam desi između Učitelja i učenika, tada je to jedan oceanski osjećaj.

„Nakon devet godina ja sam mislio bez obuzdavanja onog što dolazi u moj um. Rekao bih bez obuzdavanja ono što bi došlo u moja usta, bez da znam da li je ispravno ili ne, dobro ili štetno, da li je moje ili nije, bez da znam da li je moj Učitelj-Učitelj ili nije. Sve je bilo isto.”

Ispravno, dobro i loše nestaju. Zatim dobrobit i šteta nestaju. A zatim, ideja: „Tko je tko? Ti i ja, ja i ti, nestaje.

Martin Buber je napisao predivnu knjigu „Ja i ti”. Židovski misticizam dolazi do ove tačke, zatim ostaje tu. To je jedna od veoma visokih točaka gdje Učitelj i učenik jesu tragalac i cjelina. Oni dolaze do tačke direktnog dijaloga između „ja” i „ti”, ali oni ostaju tu. Istočni misticizam preuzima krajnji, finalni skok - „ja” i „ti” također nestaju. Dijalog nestaje. Tu je samo tišina.

Sve je bilo isto.

Sada Lieh Tzu nije bio svjestan da li je Lao Tzu bio njegov Učitelj ili nije. On nije bio svjestan da li je bio učenik ili nije.

U takvim momentima mnoge nepristupačne stvari desile su se u povijesti Zena. Učitelj uvijek udara učenika. Puno puta tokom mnogih godina. Ponekad ga Učitelj izbaci kroz vrata. Zen Učitelji su veoma grubo. Nakon dvadeset ili trideset godina teškog rada i discipline sa Učiteljem, učenik se prosvijetli. On dođe i udari Učitelja. To se nikada prije nije desilo. Učitelj se nasmije, punim smijehom te kaže: „Izvršno, tačno! Dobro si učinio!”

Desilo se jednom da je učenik odlazio na put. Učitelj ga pozove i udari ga jako u glavu i nastavi da ga tuče. Učenik reče: „To je previše, nisam ništa učinio. Nisam čak ni riječ izustio. Ušao sam u tvoju sobu, a ti si me počeo udarati. To je previše.” Učitelj odgovori: „Ne. Ti ideš na put, a ja mogu da vidim da u trenutku kada se vratiš biti ćeš prosvijetljen. Ovo je moja zadnja šansa da te udarim!”

„Mada si došao da budeš moj učenik” - reče Lieh Tzu Shengu - prije no što je prošla godina, ti si kivan i rasrđen.”

Ovo je Lieh Tzuu uzelo 24 godine da dođe do tačke gdje ga Učitelj postavlja uz svoj stol i otvara srce za najtajnije tajne njegova bića. Ovaj je učenik tu svega godinu dana, a već se osjeća kivnim i gnjevnim, agresivnim, pošto mu Lieh Tzu nije odgovorio na njegova pitanja.

Što je jedna godina u beskrajnoj ekspanziji i vječnosti? Ništa. Ali tvoja žurba čini to veoma dugim periodom. Dvadeset pet stoljeća je prošla što je Lieh Tzu bio tu. Kada bi se on vratio, on ne bi mogao vjerovati da je postalo gotovo nemoguće ljudima da čekaju samo godinu dana. Ja sam susreo ljude koji kažu: „Došao sam na tri dana.” Bio sam sa ljudima koji su jednom meditirali i zatim dolaze i kažu: „Još se ništa nije desilo.”

Čovjek je postao sve gluplji, vulgaran. Ti lako možeš imati male stvari. One su nalik na sezonsko cvijeće. Staviš sjeme u tlo, te nakon tri sedmice ono nikne. Ali kada sezona prođe, ono će također proći. Ono je momentalno. Ti možeš imati instantnu kavu, ali ne možeš imati inastant meditaciju. Posebno u zapadnom umu, vrijeme je tako važno, tako teško. Zapad je opsjednut vremenom. Slušajući ovo ističnjačko pričanje, ti se možeš uživiti, ali moraš biti svjestan svoje vlastite opsjednutosti vremenom. Na zapadu je sve učinjeno u takvoj žurbi da ne možeš uživati u ničemu. Krećeš se od jednog do drugog mjesta uvijek u žurbi. Što brže ideš tim putovanje postaje beznačajnije. Jer ti ideš od jedne tačke do druge, a sve što je između jeste izgubljeno. Putovanje volovskom zapregom ima svoju ljepotu. Putovati avionom je glupo, jer to nije uopće putovanje. To može biti poslovan put. To je OK. Za posao je to u redu. Ti štediš, vrijeme. Ali za putovanje to nije dobro, ti se ne možeš kretati lagano. Tu nema ničeg nalik na tumačenje svojim nogama. Tada ti uživaš svaki tren putovanja. Svaki korak koji prođeš. Ti postaješ jedno sa milion stvari i kroz to ti bivaš obogaćen.

Zbog opsesije vremenom, brzina je postala jedini cilj. Ti ne znaš gdje ideš. Ali ti si veoma sretan jer ideš brzo. Smjer je izgubljen, ali brzina je u tvojim rukama. Taj um neće biti sposoban da traži krajnje, jer krajnje znači vječno. To ne liči na sezonsko cvijeće. To je krajnje, vječno stablo. Potrebno je bezgranično strpljenje da postaneš tlo na kojem će stablo pustiti korijenje. Ako ti možeš samo čekati, mogu ti obećati, sve drugo će doći. Ti samo čekaj zajedno sa mnom. Sve drugo će sljediti. Ne budi u žurbi i ne pitaj za tajne. One će ti biti date kada budeš spreman naći ćeš sve što si nastojao dostići, već je bilo u tebi. To ti imaš uvijek. Takav je uvijek taj slučaj. Učitelj je upravo katalizator. On sjedi mirno ne čineći ništa. Proljeće dolazi, a trava raste sama od sebe.

PRAZNINA I MONAHOV NOS

Sekkyo reče jednom od svojih monaha: „Možeš li uhvatiti prazninu?” „Pokušat ću”, reče monah, te skupi u svoje šake zrak.

„Nije dobro”, reče Sekkyo. „Ti ne moraš ništa da učiniš.” „Dobro Učitelju”, reče monah. „Molim te pokaži mi bolji način.”

Sekkyuo tada zgrabi monahov nos i jako ga povuče.

„Ooohh!”, vrisnu monah. „Povredio si me.”

„To je način da uhvatiš prazninu”, reče Sekkyuo.

Čovjek je previše ispunjen sobom, i to je njegovo odvajanje. Čovjek mora da bude nalik na šuplji bambus, tako da egzistencija može proći kroz njega. Čovjek mora biti nalik na poroznu spužvu - nikako tvrd - tako da vrata i prozori njegova bića budu otvoreni. Iskustvo tada može proći bez ikakve smetnje jer ne nalazi nikoga unutra. Vjetar kola, on dolazi kroz jedan prozor, a zatim izlazi van kroz drugi prozor njegova bića. Unutra niko nije naden. Ta praznina jeste najveće blaženstvo. Ali ti si nalik na tvrd nepropustan kamen, ili nalik na čelik. Kroz tebe ne prolazi ništa. Ti se svemu odupireš. Ti ne dopuštaš. Ti se boriš na sve strane i u svim smjerovima, kao da si u velikom ratu sa egzistencijom. Ovdje se ne zbiva nikakav rat, ti si jednostavno ispunjen sobom.

Tu nema nikoga da te uništi. Cjelina te podržava. Cjelina je sama zemlja na kojoj ti stojiš, samo nebo koje ti dišeš, živiš. Naime, ti "nisi" - već samo cjelina jeste. Kada se to shvati, malo po malo, osoba može da makne unutarnju težinu, jer za njom nema nikakve potrebe. Tu nema neprijatelja. Cjelina je prijatelj naspram tebe. Cjelina te miluje, voli te. Inače, zašto bi bio tu? Cjelina te nosi vani, kao što stablo niče izvan zemlje. Cjelina želi učestvovati u svom tvom slavlju, u tvom blaženstvu. Cjelina će pjevati kroz tebe kada ti pjevaš. Kada ti cvjetaš, cjelina će cvjetati kroz tebe. Kada ti plešeš, cjelina će plesati sa tobom. Ti nisi odvojen.

Osjećaj odvojenosti stvara strah, a strah te čini neporoznim. Osjećaj nesigurnosti, kao da cjelina želi da te uništi. Osjećaj da se ti moraš boriti za svaki pedelj svoje sudbine. Osjećaj da si jedan stranac čini te čeličnom motkom. Naravno, tada mnoge stvari jednostavno nestanu iz tvog života. Ti živiš u agoniji, u zeblji. Ti živiš u jednom intenzivnom bolu. Ali ti živiš to po svom vlastitom izboru. Budi porozan, kolajuć. Borba nije uopće potrebna. Naprotiv, potrebno je stapanje. Postoje dva stava koja su čovjeku otvorena. Stav ratnika i stav ljubavnika. Izbor je tvoj, ti

možeš odabrati. Ali zapamti, neke će te posljedice slijediti ako ti odabereš put ratnika. Ako ti postaneš borac sa svime što te okružuje, ti ćeš uvijek biti u mizeriji. To je stvaranje pakla oko sebe. U samom stavu borbe pakao je stvoren. Ti možeš postati ljubavnik, učesnik. Tada je ta cjelina tvoja kuća. Ti nisi stranac, ti si kod kuće, domaćin. Tu nema borbe. Ti jednostavno kolaš sa rijekom. Tada će ekstaza biti tvoja. Tada će svaki trenutak biti ekstatičan, cvjetajući. Tu nema pakla izuzev tebe. Tu nema raja, također, izuzev tebe. To je tvoj stav kako ti gledaš na sve. Religija je put ljubavnika, znanost je put ratnika.

Znanost je put volje. Kao da si ovdje da osvajaš. Osvajaš prirodu, njene tajne. Kao da si tu da ojačaš svoju volju i dominaciju nad egzistencijom. To ne samo da je glupo, već je to i uzaludno. Glupo, jer će to stvoriti pakao oko tebe, a uzaludno, jer na kraju ćeš ti postati sve više i više mrtav, a sve manje živ. Ti ćeš izgubiti svu mogućnost da bivaš blažen. Na kraju, ti ćeš morati odustati od toga, jer ukoliko nastaviš putem volje, desiti će se sve veća i veća frustracija. Biti ćeš sve više poražen. Osjećat ćeš se sve impotentnijim. Sve više i više neprijatelja biti će oko tebe. Ti ćeš morati da odustaneš od toga; nerado, opirući se, ali morat ćeš se vratiti. Na kraju nitko ne može da se odmori u borbenom stavu, jer sa ovim stavom nikakav odmor nije moguć. Ti se ne možeš opustiti.

Put religije jeste put ljubavi. Od samog početka ti se ne boriš sa nikim. Sve postoji za tebe, a ti postojiš za sve, za cjelinu. Tu je jedna unutrašnja harmonija. Nitko nije tu da osvoji nekog drugog. To nije moguće, jer kako može jedan dio da osvoji drugi dio? Kako može dio da osvoji cjelinu? To su apsurdni pojmovi koji stvaraju samo moru. Osmotri cijelu situaciju... Ti proizilaziš iz cjeline i u njoj se rastvaraš, a u sredini ti si svakog trena njen dio. Ti udišeš to. Ti živiš u tome, a to diše kroz tebe. To živi kroz tebe. Tvoj život i njen život nisu dvije stvari - ti si upravo nalik na val u oceanu. Jednom kada ti to shvatiš, meditacija postaje moguća. Jednom kad ti to shvatiš, ti se opustiš. Ti odbaciš oklop koji si stvorio oko sebe kao sigurnost. Ti više nisi uplašen, strah nestaje a ljubav nikne. U tom stanju ljubavi praznina se desi. Ili, ako možeš dopustiti praznini da se desi, ljubav će cvjetati u njoj. Ljubav je cvjetanje praznine, totalne praznine. Praznina je situacija. Ona može raditi na oba načina. Zato ima dva tipa religije. Jedan je koji stvara prazninu u tebi i oko tebe, tako da cvjetanje postane moguće. Ti si stvorio situaciju. Sada automatski cvijet prolazi ne nalazeći otpor. Sjeme iznenada nikne u cvijet. Tu je skok u tvom biću. Jedna eksplozija. Budizam i Zen slijede taj put. Oni stvaraju prazninu u i oko tebe.

Tu je također i drugi put, druga vrsta religije, koja stvara ljubav u tebi, koja stvara odanost u tebi. Meera i Chaitanya vole, one vole tako totalno duboko da nalaze svog voljenog, on je svugdje. Na svakom listu, svakom kamenu one nalaze znak voljenog, on je svugdje. One plešu jer nema ničeg drugog činiti sem slaviti. Sve je spremno - jedino slavlje treba da započne sa tvoje strane. Ništa drugo ne nedostaje. Bhakta, voljeni, jednostavno slavi, uživa. U uživanju u ljubavi i slavlju, ego nestaje a praznina slijedi.

Ti, ili stвориš prazninu kao BUDA, Tilopa, Sekkyo i drugi, ili stвориš ljubav kao Meera, Chaitanya, Isus. Stvori jedno, a drugo će slijediti, jer one ne mogu živjeti odvojeno. One nemaju odvojenu egzistenciju. Ljubav je jedno lice praznine. Praznina nije ništa drugo već ljubav u drugom aspektu. One dolaze zajedno. Ako ti

unesesh jednu, ako ti zoveš jednu, druga slijedi automatski kao sjena prve. To ovisi o tebi. Ako želiš slijediti put meditacije postani prazan. Ne brini za ljubav - ona će doći sama od sebe. Ili, ako ti nalaziš teško meditaciju, tada voli! Tada postani ljubavnik, a meditacija i praznina će te slijediti.

Tako stoje stvari, jer ima dvije vrste ljudskog uma: ženski i muški. Ženski um može voljeti lakše, ali biti prazan teško. Kada ja kažem ženski um, ja ne mislim na žene, jer mnoge žene imaju muški um, a mnogi muškarci imaju ženske umove. Tako oni nisu ekvivalenti. Kad ja kažem ženski um, ja ne mislim žensko tijelo. Ti možeš imati žensko tijelo ali ne i ženski um. Ženski je um onaj koji osjeća lakše ljubav. To je sve. To je moja definicija ženskog uma. To je jedan um koji lakše osjeća ljubav, prirodnije, koji može u ljubavi da kola bez ikakvog napora. Muški um je um za kojeg je ljubav napor - on može voljeti, ali on će to morati da čini. Ljubav ne može da bude cijelo njegovo biće - to je samo jedna od mnogih stvari, nije najvažnija. On može žrtvovati ljubav zbog nauke, zbog nacije, zbog bilo koje trivijalne stvari: posao, novac, politika. Ljubav nije tako duboka stvar za muški um. To nije tako beznačajno kao što je slučaj za ženski um. Meditacija je lakša. On može lakše postati prazan.

Moja definicija jeste: ako ti nalaziš da možeš lakše biti prazan, tada čini to. Ako ti je to teško, tada ne budi nesretan i ne osjećaj se beznačajnim. Ti ćeš uvijek naći ljubav lakšom. Ja nisam nikada sreo osobu kojoj je oboje teško. Stoga, nade ima za sve. Ako je meditacija teška, ljubav će biti lakša. To biva tako. Ako je ljubav lakša, meditacija će biti teška. Tako samo osjeti sebe.

Sve to nema veze sa tvojim tijelom, tvojom fizičkom strukturom, normama. To je kvalitet tvog unutarnjeg bića. Jednom kad to pronađeš, stvari postanu veoma, veoma laganim, jer tada ti nećeš pokušavati pogrešnim putem. Mnoge živote ti možeš živjeti pogrešnim putevima, ali nećeš postići ništa. Ako pokušaš pravim putem čak i prvi korak može postati zadnji. Tad ti jednostavno i prirodno kolaš u to. Ništa nalik naporu ne postoji. Ti beznačajno kolaš.

Zen je muški um. Ubrzo ću ja to izbalansirati pričajući o sufizmu, jer sufizam je za ženski um. To su dva ekstrema - Zen i Sufizam. Sufi su ljubavnici, veliki ljubavnici. Naime u cijeloj povijesti ljudske svjesnosti više učestvovanja u ljubavi od sufija nije postojalo. Oni su jedini koji su boga okrenuli u svog ljubavnika. Bog je žena a oni su ljubavnici. Ubrzo ću vam to objasniti.

Zen insistira na praznini. Zato u budizmu nema koncepta o bogu. To nije potrebno. Ljudi na zapadu ne mogu shvatiti kako može da postoji religija bez koncepta o bogu. Budizam nema koncept o ikakvom bogu. Nema potrebe, jer budizam insistira na prostom bivanju u prazno. Tada sve drugo slijedi. Ali tko brine? Jednom kada si prazan stvari će ići svojim tokom. Religija postoji bez boga. To je jednostavno čudo. Na zapadu ljudi koji pišu o religiji i o filozofiji religije, uvijek su u nevolji kada treba definirati religiju. Oni mogu definisati hinduizam, hrišćanstvo - veoma lako. Ali budizam može stvoriti nevolje. Oni mogu definirati boga kao biće, centar svih religija. Ali ponovo budizam stvara nevolje. U njemu nema ni boga, ni molitvi, ni mantri. Ništa! Ti moraš biti samo prazan. Koncept boga neće ti dopustiti da budeš prazan. Molitva će biti smetnja. Brbljanje ti neće dopustiti da budeš pra-

zan. Jednostavno, bivajući prazan sve se desi. Praznina je tajni ključ budizma. Ti biti-ši na takav način da te nema. Pusti da ti malo više govorim o praznini. Tada će biti moguće ući u ove Zen anegdote.

Fizičari su radili tristo godina da bi našli temelj, supstancu materije. Što su dublje stizali tim su više bili zbunjeni. Što su dublje silazili, materija je bila sve manje i manje sadržajna. Sve je manje i manje materija bila materijalna. Kada su nabasali na izvor materije jednostavno nisu mogli da vjeruju. To je bilo protivno njihovim konceptima. To uopće nije bila materija. To je bila sama energija. Energija je nesaadržajna. Ona nema težinu. Ti je ne možeš vidjeti. Ti možeš samo da vidiš njene efekte. Nikada je ti ne možeš vidjeti direktno.

Eddington, 1930. godine, rekao je da smo mi u potrazi za materijom, ali sada svi novi uvidi u materiju pokazuju da materije nema. To sve više liči na misao a sve manje na stvar. Iznenada je Budin uvid postao veoma značajan nanovo jer Buda je učinio istu stvar sa ljudskom materijom. Fizičari nastoje da penetriraju materiju na jedan objektivni način, da pronadu što je iznutra. Ništa nisu pronašli, samo totalnu prazninu. Isto to otkriveno je od Bude u njegovom unutarnjem putovanju. On je nastojao pronaći tko je unutra-sadržaj ljudske svjesnosti. Ali, što je više ulazio, sve je više postajao svjesnim da to biva sve više i više prazno. Kada je iznenada dostigao samu jezgru, unutra nije bilo ničega. Sve je nestalo. Kuća je bila prazna. Oko te praznine sve postoji. Praznina je tvoja duša. Zato je Buda skovao novu riječ koja nikada prije nije postojala. Sa novim otkrićem ti moraš promijeniti tvoj jezik, tvoj rječnik. Nova se riječ mora izmisliti. Ti si otkrio novu istinu, a stare riječi ne mogu je sadržavati. Buda je kreirao novu riječ. U Indiji su ljudi uvijek vjerovali u realnost duše, atma. Ali Buda je otkrio da nema duše. Nema atme. On je skovao novu riječ - Anatta. Anatta znači ne-sebe, najdublje skriveno u tvojoj praznini - stanje ne sebe. Ti nisi, ti samo izgleda da jesi.

Dopusti da objasnim na drugačiji način, jer je to jedna od najtežih stvari za shvatiti. Čak ako i intelektualno shvataš, skoro nemoguće je vjerovati u to. Ti nisi? Tvoje biće samo izgleda kao da je sigurno.

Ti uvijek možeš postaviti glupa pitanja. Buda je nanovo i nanovo bio pitat: „Ako ti nisi, tad tko pita? Ako ti nisi, tko tada biva gnjevan, gladan? Tko biva u gradu? Ako ti nisi, tada tko stoji preda mnom?”

Car Wu u Kini, upitao je Bodidarmu čim je ovaj stigao: „Ti kažeš da ti nisi i da ničeg nema. Praznina je sav sadržaj tvog unutarnjeg bića. Tada, tko je taj koji priča sa mnom i koji stoji preda mnom?” Bodidarma slegnu ramenima i reče: „Ne znam”. Nitko ne zna. Buda kaže da nitko ne može znati, jer to nije sadržaj koji ti možeš svesti na jedan objekt. To je nesaadržajno. To ti ne možeš susresti. Buda to zove Realizacija - kada ti dođeš do shvatanja da unutarnja praznina ne može biti znana, ona je neznajuća. Tada si ti realiziran čovjek.

To je veoma teško, zato dopusti da ti ponovo objasnim. Ti odeš u kino. Nešto predivno se dešava. Ekran je prazan. Zatim projektor startuje. Ekran nestaje jer projicirane slike sasvim ga skrivaju. Što su te projicirane slike? One nisu drugo do igra svijetla i sjene. Na ekranu ti vidiš da netko baca koplje. Koplje se kreće brzo. Ali, što se tačno dešava? Kretanje je samo pojavno, to nije dešavanje. To se ne može

desiti. Naime, ovo kretanje nije uopće kretanje, jer to nema kretanje. Sve slike su mirne. Ali ipak jedna pojavnost je stvorena kroz trik. Varka je da mnoge slike na ekranu na različitoj poziciji jesu osvijetljene tako brzo da ti ne možeš vidjeti interval između dvije slike. Tada imaš osjećaj da se ekran miče. Ja dignem svoju ruku. Ti uzmeš stotinu slika moje ruke u različitim pozicijama. Tada ih osvijetliš tako brzo da oči ne mogu shvatiti interval između dviju slika. Tada ćeš ti vidjeti ruku kako se diže. Stotinu mirnih slika, ili milion su projicirane i kretanja je stvorena. Ako je film trodimenzionalan, a netko baci koplje, ti možeš toliko biti uživiljen u to da gotovo nastojiš da eskiviraš bačeno koplje. Kada su po prvi puta trodimenzionalne slike došle u egzistenciju, one su užasnule ljude - konji koji jure na tebe, ti se uplašiš jer ubrzo će oni ući u prostoriju. Ti možeš čak i pobjeći. Kretanja je lažna. Ona se tu ne dešava. To je samo brzo kretanje slika. Lažnost nije pojavna događaj ti gledaš film kako se kreće usporeno. Dešava se kada to biva projicirano veoma brzo.

Isto, u drugačijem smislu, dešava se u životu. Misli su projicirane od tvog uma tako brzo da ti ne možeš vidjeti interval između misli. Ekran je sasvim pokriven mislima. One se kreću tako brzo da ti ne možeš vidjeti da je svaka misao odvojena. Zato Tilopa kaže: „Misli su kao oblaci. Bez ikakvog korijena, bez kuće.” Misao nije povezana drugom misli. Misao je jedno individualno jedinstvo. Nalik je na česticu prašine, odvojena. Ali one se kreću tako brzo da ti ne možeš vidjeti jaz među njima. Ti osjećaš da one imaju jedinstvo, neku asocijaciju. Ta asocijacija je lažan pojam. Ali zbog asocijacije ego je stvoren. Buda kaže da misli koje se brzo kreću stvaraju iluziju, kao da je tu jedan njihov centar, kao da su povezane za jednu stvar. One nisu povezane, one su bez korijena - nalik na oblake. Kada ti meditiraš, ti ćeš shvatiti da je svaka misao individualna misao. Nije povezana sa drugom. Između tih dvije misli nalazi se praznina tvog bića. One dolaze i odlaze. Ali one dolaze i odlaze tako brzo da ti ne možeš vidjeti interval. Ego je stvoren. Tada ti započneš misliti da je tu netko kao centar u tebi. Centar kojem sve pripada - misli, akcije. Ali Buda kaže da nema nikoga unutar tebe. Kada ti udeš dublje, shvatit ćeš istinu toga. To nije filozofska doktrina.

Buda može biti veoma lako poražen tvojim argumentima. On je bio izbačen iz zemlje jer Indijci jesu veliki raspravljači. Oni nisu činili ništa drugo do raspravljali pet tisuća godina. Putem argumenta Buda može biti poražen, jer cijela stvar izgleda apsurdno.

Buda kaže da akcija postoji, ali nema onog koji je čini. Nema aktera. Misli tu jesu, ali nema mislioca. Glad je tu, sitost, tu je bolest, tu je zdravlje, ali tu nema centra kojem sve to pripada. Sve je to nalik na oblake koji se kreću praznim nebom nepovezani jedni sa drugima. Kroz iskustvo nitko ne može da porazi Budu. Ali putem logike to je veoma lako. Buda je brzo postao svjestan da putem logike on lako može biti poražen. Stoga, što učiniti? Indija je imala velike umove tih dana. Velike pandite, velike logičare. Zato je Buda jednostavno deklarirao: „Ja nisam metafizičar. Ja nisam filozof. Ja nemam doktrinu da ponudim. To nisu zaključci mog intelekta. Ako netko želi to da shvati morati će da dođe da živi sa mnom i čini ono što ja kažem. Nakon godinu dana, ako on živi uz mene tiho u meditaciji, ja sam tada spreman da raspravljam sa njime. Ali ne prije.”

Desilo se da je došlo mnogo velikih umova. Njegov svijet je bio taj. Došao je i Sariputra. Sariputra je bio slavan. Imao je stotine svojih sljedbenika. Oni su znali sve Vede, sve Upanišade. Znali su sve mudrosti stoljeća i imali su veoma oštar intelekt. Sariputra je došao, a Buda reče: „Došao si, to je dobro. Ali godinu dana ti moraš ostati tih. Ja nemam doktrinu da ponudim, zato nema nikakve mogućnosti za debatu. Ja imam nešto u biću da ponudim, ali ne doktrinu. Stoga ako želiš možeš biti tu.” Zatim je došao Molunkaputa. Još jedan velikan, i njemu Buda reče isto. „Godinu dana sjedi tiho sa mnom, bez ikog pitanja. Godinu dana ti moraš staviti po strani svoj um i pronicati u intervale. Nakon godinu dana, tačno godinu dana, ako imaš koje pitanje, ja ću odgovoriti. Sariputra je takođe sjedio tu. Započeo se smijati. Molunkaputa upita: „U čemu je stvar? Zašto se smiješ?” Sariputra odgovori: „Ne budi obmanjen. Ako imaš što da pitaš pitaj odmah? Jer nakon godinu dana ti više nećeš biti sposoban da išta pitaš. To se desilo i meni.” Meditirajući tiho godinu dana pitanja nestaju. Meditirajući tiho godinu dana argumentativni um nestaje i debata nestaje. Godinu dana sjedeći pokraj tog čovjeka osoba postaje prazna. Tada se on smije, zbija šale i govori: „Sada pitaj. Gdje su tvoje doktrine, principi i argumenti?” Zato Molunkaputa, pitaj! Ako imaš da postaviš pitanje, postavi ga sada, sada je trenutak. Buda kaže: „Ja ću ispuniti svoje obećanje. Ako ti ostaneš godinu dana i ako tada imaš koje pitanje ja ću odgovoriti na svako pitanje.” Molunkaputa je ostao. Godinu dana je prošlo. Sasvim je zaboravio da je prošla godinal. Ali Buda se sjetio. Nakon točno godinu dana obratio se Molunkaputi: „Sada možeš pitati.” Molunkaputa je stajao tih, zatvorenih očiju, te reče: „Nemam šta pitati i nema nikoga da pita. Ja sam sasvim nestao.”

Budizam je jedno iskustvo, a Zen je najčistiji od svih budističkih učenja-sama bit. Centar oko kojeg se svo iskustvo kreće jeste praznina.

Kako postati prazan? Sav napor meditacije jeste taj: kako postati tako tih da ne možeš čuti čak ni sebe - jer je to također smetnja. Osjećaj „ja sam”, također je smetnja - čak i to nestaje. Biće je sasvim poništeno. Postaje se nalik na ljetno nebo-oblaci nisu više tu, samo dubina, beskrajno plavetnilo. Beskrajno, bez početka, bez kraja.

To je ono što Buda zove anatta-najunutarnji centar ne-bića, ne-sebe. Buda kaže - ti hodaš, ali tu nema onog koji hoda. Ti jedeš, ali tu nema onog koji jede. Ti si rođen, ali tu nema onog koji je rođen. Ti ćeš biti bolestan, postat ćeš star, ali tu nema onog koji postaje bolestan i star. Ti ćeš umrijeti, ali tu nema nikog tko umire. To je ono što je vječni život...Ne bivajući rođen, kako ti možeš umrijeti? Ne bivajući tu, kako ti možeš biti bolestan ili zdrav?

Ove se stvari dešavaju, a ako postaneš dubok svjedok toga, malo po malo ti ćeš znati da se to dešava samo od sebe. To nije u vezi s tobom. Na nikoji način to nije povezano sa tobom. Nepovezan, beskućnik, neukorijenjen - to je krajnje prosvjetljenje. Znajući to da se stvari dešavaju, kao snovi, osoba ne brine za ovo ili ono. Osoba nije ni sretna, kao ni nesretna. Jer, u samoj tvrdnji da jesi, nesretnost se krije. Nikada ti ne možeš biti oslobođen, jer si u robstvu. Oslobođenje nije od tebe, oslobođenje je iz tebe.

To je najdublja jezgra ikada dotaknuta. Najdublja jezgra. Mahavira kaže: „Ti ćeš biti prosvjetljen!” Buda kaže: „Ti si prepreka!” Mahavira kaže: „Ti ćeš živjeti u mokši, u krajnjem stanju svjesnosti blažen, vječno blažen!” Buda kaže: „Dok ne umreš, ti nikada nećeš dostići to stanje.” Ti si jedina prepreka, jedina barijera. Kada ti nisi, stanje je. To stanje nije tvoje. To ti ne možeš tvrditi. U stvari, pošto ti jesi, ti ne dopuštaš da stanje bude. Ono je već tu u tebi, ovog trenu. Ali ti ne dopuštaš da to funkcionira. Ti nastojiš da kontroliraš to, manipuliraš. Ego je najveći manipulant, kontrolor. Sav Budin napor bio je kako maknuti kontrolu. Jednom, kada je kontrola maknuta, kontrolor nestaje. To je ono što ja nastojim učiniti sa tobom, sa ovih puno meditacija. Napor je kako ukloniti kontrolu, kako ukloniti velikog manipulanta.

Ti se vrtiš u derviškom plesu. Na početku, ti si tu. Ubrzo, ti osjetiš mučninu. Ali ta mučnina nije samo fizička, ona je duboko spiritualna. Ti započinješ osjećati mučninu kada dođe trenutak da kontrola bude maknuta. Kada je taj trenutak blizu, ti započinješ osjećati mučninu. Mučnina je zato da kontrola bude izgubljena. Ti osjećaš vrtoglavicu, osjećaš da se možeš srušiti. To nije samo fizička stvar. Duboko iznutra ego osjeća kao da biva maknut sa puta. Ego osjeća vrtoglavicu. Osjećaj je takav: ako se vrtnja nastavi još za tren, ja neću biti sposoban da budem tu. Osjećas da ćeš povraćati. Naime, povraćanje nije samo fizičko. Samo jedan dio je fizički. Dublja strana jeste povraćanje ega. Ako se osjećaj smetnje nastavi, pojaviće se fizičko povraćanje. Ali ako za to ne brineš, ubrzo će povraćanje nestati. Tada se tek pravo povraćanje desi. Iznenada, jednog dana, ego je isprovraćen. Iznenada, jedan ružan fenomen u tebi pobjegne. Iznenada, bolest iz tebe je izlučena. Iznenada ti je ego slobodan. To se desi neočekivano. Kada se to prvi puta desi, ti čak ne možeš ni da vjeruješ. Ti ne možeš da vjeruješ da bez ega ti možeš da živiš. Nema nikoga iznutra, a ti jesi. Ti si tako savršen i lijep i blažen-bez da itko tu biva. Ego treba biti izbačen iz centra, jer je on postao tako duboko ukorijenjen u tvoj um kroz mnoge živote. On je uzurpirao cijelo tvoje biće. Praznina je bačena u pozadinu, u nesvjesnost. Ego je uzurpirao prestolje. Sada je ego postao kralj i nastavlja da manipulira svime.

Ove parabole, ove male anegdote, reći će ti mnoge stvari o tome kako ego može biti izbačen iz centra.

Sakkyo reče jednom svom sljedbeniku: „Možeš li zgrabiti prazninu?” „Pokušat ću” - odgovori monah, te skupi svoje ruke u zraku.

Majstor stvara trik. Majstor pita: „Možeš li zgrabiti prazninu?” Pitanje je trik. Ako je učenik bio od ikakvog shvatanja, on ne bi pokušao. Sam napor da uhvatiš prazninu jeste glupost. Ti možeš uhvatiti nešto, ali ne možeš uhvatiti ništa. Kako ti možeš uhvatiti ništa? Učenik još osjeća da je praznina nešto. On još osjeća da praznina nije prazna - to je ime, to je etiketa nečeg što može biti izgubljeno. Da on ima imalo shvatanja, on bi učinio nešto drugo a ne pokušao uhvatiti prazninu. To je bio ispit.

To je priča gdje Majstor pita učenika: „Možeš li uhvatiti prazninu?” Učenik povuče Majstoru nos. To je apsolutno ispravni, jer pitanje je apsurdno. Ma što da pokušas to će biti promašaj od samog početka. Ništa neće pomoći. To su Zen koani. Zen Majstor ti postavi apsurdni problem koji ne može biti riješen. Na njega nema odgovor.

Čuo sam za jednu prodavaonicu igračaka negdje u Americi. Otac je kupovao slagalicu svom djetetu. Nastojao je spojiti, pokušavao i pokušavao puno puta, na mnoge načine, ali uvijek je nešto bilo pogrešno. Ta igračka - slagalica nije funkcionirala. Tako on upita prodavača: „Ako ja ne mogu namjestiti igračku, kako onda da pretpostavim da će malo dijete to uspjati?” Prodavač reče: „To nitko ne može. Namjera je u tome da se djetetu da okus modernog života. Složiti je nije smisao. To nitko ne može, ona ne može biti složena. Djelovi, različiti djelovi, nisu urađeni da bi se spojili.”

Slagalica je bila namijenjena samo da pruži okus modernog života. Što god da učiniš ništa nije od koristi. Na kraju, biti ćeš frustriran. Čineći ovo ili ono, tu ima milion alternativa, ali sve su lažne jer one su promašaj od samog početka. Slagaljka nije bila slagaljka, već jedan apsurd. Slagaljka je nešto što može biti riješeno od neke inteligencije. Jedna apsurdnost je ta koja po samoj svojoj prirodi nije riješiva, ne može biti riješena. Koan je jedna apsurdna slagalica. Majstor reče: „Možeš li zgrabiti prazninu?” Sad, od samog početka, svako je rješenje spriječeno. U samim riječima pitanja on je stvorio jedan apsurd. Kako ti možeš uhvatiti ništa? Ti, naravno, možeš uhvatiti nešto, ali ništa? Prazninu? Svi tvoji naponi osuđeni su od samog početka. Cijela stvar je u tome: Majstor nastoji pomoći učeniku da postane svjestan, ali ego preuzima odmah problem i započinje da ga rješava. To postaje izazov. Zato mnogi ljudi rješavaju križaljke. Samim gledanjem novina njihov ego biva izazvan. Oni moraju da riješe, inače to će ih savladati. Oni su tako inteligentni, oni će riješiti tu slagalicu. To postaje opsesija. Milioni troše milione sati rješavajući glupe stvari. Ego preuzima izazov.”

Kada Majstor kaže: „Možeš li uhvatiti prazninu?” on uzbuđuje ego, a ego je najgluplja stvar u ljudskom životu. Ti ga možeš uzbuđiti bilo čime. Jednim natpisom u novinama: Imaš li ti jednu ili dvije garaže? - ego se odmah osjeti smetenim jer drugi imaju dve garaže, a ti samo jednu. Tvoj je život rasipan. Ti postojiš ni zašta. Kreći se brže, skupo je vrijeme, učini nešto. Možda dobiješ i čir na želudcu, nema veze! To je OK! Jedan može tolerirati kancer, ali ne može tolerirati jednu garažu. Izvršiti samoubistvo, ali ti moraš imati dve garaže. Ego je najgluplja stvar, a sav marketing trgovaca i propaganda ovisi o tvom egu. Oni uzbuđuju ego. Oni to iskorišćavaju. Teško ih je spriječiti dok ti ne makneš ego. Oni će da nastavljaju i nastavljaju. Velika kola postaju jedan ego-simbol.

Načuo sam da je Mulla Nasrudin došao u Ameriku. U svom gradu on nikada nije vidio veće auto od Fiata. Kada je ugledao veće auto bio je sav zbunjen; kako ih nazvati? To nije bio ni auto niti autobus. A u tako velikim kolima sjedi samo jedna osoba, ili pas. U čemu je stvar? On je vidio tako velike kuće. Kako ih nazvati? U njegovom rodnom gradu dvokatne kuće bile su zvane atari, palate. A tu je vidio stokatne kuće. Njegov je um okljevao. To se ne može nazvati kućom. To ti ne možeš zvati palata. Jednostavno ne postoji riječ za to. Zatim, on je vidio Nijagare. Zatvorio je oči i rekao: „Izgleda da sanjam.” On je vidio samo mali vodopad. Njegov grad ima vodopad, ali on teče samo u kišnoj sezoni. Što je to? Bio je tako zbunjen, bilo je skoro nemoguće cijeniti tako velike stvari. Bio je nesposoban da kaže bilo što vodiču.

Tad je počeo osjećati krivnju, morao je nešto da poduzme. Došli su do jedne male rijeke. Mulla Nasrudin pomisli - da je prilika te reče: „Izgleda da nečiji hladnjak od auta pušta.”

Stvari nastavljaju postajati sve većim i većim upravo zbog ega. One nisu potrebne, ne postoji neophodnost za njima. Život postaje sve više kompliciran i kompleksan zbog stupidnosti ega. Jednom kada on preuzme izazov, on je uvijek spreman uzeti to, bez da čak i pita da li je moguće, nemoguće, racionalno, iracionalno.

Majstor Sekkyuo reče: „Možeš li zgrabiti prazninu?” „Pokušat ću”, reče monah.

To je odgovor ega: Pokušat ću! On prezima sve vrste izazova, a koan je veliki izazov. On je sačinjen na takav način da ga ti ne možeš riješiti. Nastojeći da ga riješiš, postaješ svjestan da si se odazvao izazovu. To je bilo pogrešno. Onaj koji u tebi kaže: „Pokušat ću, ja ću učiniti!” - jeste impotentan.

Koan je dat učeniku da osjeti impotentnost - da ti ne možeš učiniti - beznačajnost, jer ego može nestati u beznačajnom stanju. Drugačije ne. Ego može nestati samo kada je to totalni promašaj, kada ni najmanja mogućnost uspjeha ne postoji. Samo tada, inače ego može nastaviti da se nada da će učiniti nešto. On će pokušati ovu ili onu alternativu. Tu mora da postoji mogućnost da praznina bude uhvaćena, da je ti uhvatiš. Ja ću pokušati!

Zapamti, pogledaj uvijek prije no što kažeš: „Pokušat ću”. Nemoj dopustiti egu da uđe. Samo posmatraj. Budi inteligentan, nemoj biti egoističan. Inteligencija je dobra. Bivajući egoističnim, u stvari, smetaš funkcioniranju tvoje inteligencije.

Tako su jednostavne stvari. Učenik je trebao udariti Majstora tačno tada. Koju to vrstu besmislica govori? Ali, ljudi su nastojali riješiti sve vrste besmislica jer ego kaže da mora da postoji neki način. Ego kaže - ako problem postoji, mora onda da postoji i rješenje. Ti možeš stvoriti problem, ali u prirodi nema potrebe za rješenjima. Koliko sam ja vidio, 99% filozofskih problema jesu glupi. Oni ne mogu biti riješeni, ali veliki um je umiješan u rješavanju. Naprimjer, jednostavni problem kao: tko je stvorio svijet - jeste glup. Ali veliki teolozi, religiozni ljudi, skolastici, raspajaju cijele svoje živote na tome. Tisuće godina mnogi su brinuli o tome tko je stvorio svijet. To ne može biti riješeno. To je koan. To je apsurd, jer samo pitanje je takvo, sama njegova priroda je takva da štogod ti učiniš on će ponovo ostati na svojim nogama. On neće biti ubijen. Naprimjer, ako ti kažeš - stvoriti svijet, odmah je tu pitanje: „Tko je stvorio A? B je stvorio A. Zatim, tu je pitanje - tko je stvorio B? Ti nastavljaš i nastavljaš. Na kraju, si ti cijele te stvari i reći ćeš: „Neki Z. Nitko nije stvorio Z. Ali zašto taj Z? Zašto odmah ne reći da nitko nije stvorio ovaj svijet? Zašto ići od A do Z? Kada ti moraš priznati da nitko nije stvorio boga, zašto onda reći da je bog stvorio svijet? Ako bog može postojati bez da je stvoren, zašto ne bi mogla i egzistencija? Izgleda da nema razloga. Ali ljudi nastavljaju. Oni misle da čine veoma ozbiljno religiozno razmišljanje. To uopće nije religiozno razmišljanje. Naime, nika-

46 trava raste sama od sebe

kvo razmišljanje nije religiozno. Ne-razmišljanje jeste religiozno. Možeš li ti uhvatiti prazninu? Koja besmislica. Praznina nije ništa. Kako je ti možeš uhvatiti? Ona nema granice, limite. To je nemoguće, ali ego kaže - pokušat ću.

„Pokušat ću”, reče monah i skupi ruke u zraku.

Ne samo da je rekao, već je i pokušao. Skupio je svoje ruke u zraku. Ti možeš misliti da bi ti učinio bolje. Što bi učinio? Što bi učinio? Stogod da učiniš, bilo bi isto. Bez da znam što bi učinio, kažem da bi bilo isto. Ti skačeš na ovaj ili onaj način i nastojiš da uhvatiš - jednostavno ćeš izgledati glup.

„... i on je skupio svoje ruke u zraku.

„To nije dobro”, reče Sekkyo. „Ti nisi ništa skupio”.

Tu se mora shvatiti nešto - ako su tvoje ruke otvorene, praznina je tu. Ako tvoje ruke nisu otvorene, ako si skupio šake, praznina je nestala. Kao prvo, to nije prostor. U otvorenoj ruci cijelo je nebo tu. Ali, to je jedna otvorena ruka. Značaj je veoma suptilan i prelijepljen - ako ti nastojiš uhvatiti to, ti ćeš promašiti. Ako ne nastojiš, to je već tu. Ako ti ne nastojiš, u tvojoj otvorenoj ruci cijelo nebo postoji. Ništa manje od toga. Ako ti nastojiš uhvatiti nebo i zgrčiš šaku, sve je nestalo.

Što je u tvojoj šaci? Možda malo zraka-a to također pokazuje da šaka nije sasvim kompletna. Ako je šaka egzaktno kompletna, cijelo nebo je nestalo iz nje. Krajnje je već tu i nikakav napor nije potreban za imati ga. U samom naporu ti promašuješ i ideš stranputicom.

Jedna je osoba došla Lin Čiu, velikom Zen Majstoru, te reče: „Ja sam u nevolji. Ja želim da postanem Buda. Što učiniti?” Lin Či ga istjera svojim štapom iz hrama. Veoma jako ga je udario štapom tako da je taj čovjek u paničnom strahu pobjegao. Netko tko je stajao po strani reče: „To je okrutno. Siromah nije upitao ništa lošeg. On je samo pitao religioznu stvar. Izgledao je veoma iskren. Morao si pogledati u njegove oči, njegovo lice. Dugo je putovao da bi došao k tebi i upitao te za tako jednostavno i iskreno religiozno pitanje kako postati Buda? Ono što si učinio izgleda okrutno i nepravedno.”

Lin Či reče: „Istjerao sam ga van jer je pitao apsurdno pitanje. On je već Buda. Ako on pokuša, on će promašiti. Ako on može da shvati zašto sam ga ja istjerao, tada on može da napusti sve napore. Nema tu ničeg za dostići. On treba samo da bude on. On mora da bude samo ono što je.”

Budi opušten i prirodan, ono što Tilopa kaže, tada je Buda već u unutarnjem oltaru. Osoba ne mora da postane Buda, osoba je već rođena kao Buda. Budstvo je bit tvoje unutarnje prirode. Ti ne moraš to da zahtijevaš. Ti ne moraš to pokušavati. Siromašni tragalac je došao do drugog Majstora, misleći da ovaj Lin Či nije normalan.

„Ja postavim jednostavno pitanje, a ovaj me udara jako, zatim me još i izbaci iz hrama. On je sasvim bolestan.” On ode drugom Majstoru, Majstoru koji je obitavao nasuprot Lin Čia. Ovaj Majstor je imao svoj manastir u blizini na istom brdu. Siromah dode i pomisli: „Ovaj čovjek će biti u redu, jer je on suprotan Lin Čiu. Sad ja znam zašto je on suprotan.” On dode do Majstora, tog drugog Majstora i postavi isto pitanje. Majstor reče: „Da li si ti ikad prije bio kod nekog drugog Majstora?” „Ovaj odgovori: „Da, ali to je bila moja greška otići tamo. Posjetio sam Lin

Čia. On me izudarao i izbacio iz hrama.” Iznenada, Majstor postade veoma divalj, kao da će ga ubiti. Izvuče mač iz korica, a ovaj pobježe. Majstor reče: „Što ti misliš? Misliš li da sam ja nezalica? Ako Lin Či može da učini to, ja ću te sasvim ubiti!”

Na putu ovaj siromah upita nekog što da učini. Ovaj odgovori: „Vrati se Lin Čiu. On je samilosniji.” Ovaj posluša. Kada se vratio, Lin Či upita: „Zašto si se vratio?” Ovaj odgovori: „Onaj drugi je opasniji od tebe. On me htio ubiti. Izgleda da je manijak, divljak.” Lin Či reče: „Mi pomažemo jedan drugoga. To je konspiracija. Sada budi tu i nikad više ne pitaj kako biti Buda, jer ti već jesi to. Jedan mora samo da živi, živi kao Buda. Ti ne brini. Nemoj nastojati postati.” Ovaj se u tom prosvjetlio.

To je najveće moguće učenje: živi to. To je ono što i ja želim da učiniš. Živi to! Ne treba da brineš da postaneš. Kako ti možeš postati Buda? Ili jesi, ili nisi! Kako možeš postati? Kako može jedan običan kamen da postane dijamant? Ili je, ili nije! Postati je nemoguće. Zato odluči: Ili jesi, ili nisi. Ako nisi, zaboravi sve u vezi toga. Ako jesi, tada ne moraš misliti o tome. Na bilo koji način ti samo budi ono što jesi. U tom samom bivanju sve je obuhvaćeno. Ti možeš uhvatiti prazninu bez ikakvog napora.

„To nije dobro”, reče Sekkyo, „ti nemaš tu ništa”.

„Dobro, Majstore”, reče monah, „Molim te pokaži mi bolji način”.

Ne postoji bolji način. On ne može postojati jer način znači put što treba da se prođe. Način znači da neki razmak treba biti preden. Put znači da ste ti i cilj odvojeni. Put je moguć ako ja putujem da dođem k tebi. Put je moguć ako ti putuješ da dođeš k meni. Ali kako je moguć put ako ja nastojim biti svoj. Tu nema prostora, nema razdaljine. Ako ti nastojiš dostići sebe, put je nemoguć. Ti si već svoj, put ne može postojati. Zato je Zen nazvan put bez puta, bezvratna vrata. Vrata nisu tu, a to su vrata. Put bez puta - put ne može da postoji. Shvatiti to jeste put. Napor Zena jeste u tome da te baci u tvoju realnost. Tu nema potrebe za odlaganjem. To treba biti odmah.

„Dakle, Majstore, reče monah „molim te pokaži mi bolji put.”

On je još u istoj zamci. Ego pita-nešto drugo može biti učinjeno. Nešto drugo je moguće, i tada praznina može biti uhvaćena.

Tada, Sekkyo zgrabi monahov nos i povuče ga jako. „Oooohh!, vrisnu monah. Povredio si me.”

U tom „Oooohh!” jeste sva misterija. Netko povuče tvoj nos-što se desi iznutra? Prva stvar je da to nije nikada očekivano. Monah je očekivao neki intelektualni odgovor. U stvari, to je totalno. On je pitao za jednu teoriju, doktrinu, neki metod, tehniku. On je želio samo sa umom komunikaciju. Naprotiv, to je totalno. Totalni Majstor skače na njega baš kao što mačka skače na miša. Totalna stvar. Cijela mačka skače, a ne samo glava. Sav miš je uhvaćen, a ne samo glava. To je totalna stvar. Neočekivana. Neočekivanost jeste ključ, jer ako um može čekati, šaka neće biti. Ako um može očekivati, tada je um već mrtav. Zato, ako ti odeš Sekkyu, zapamti dobro on neće ponovo učiniti istu stvar. Sada ti možeš očekivati. On će učiniti nešto apsolutno neočekivano. Zen učitelji udaraju, bacaju ljude kroz prozor, skaču na njih. Čine bilo što. Ponekad se desilo u povijesti Zena da ljudi dođu sasvim spremni. Di-

menzije su limitirane. Što ti možeš učiniti? Ti možeš udariti, izbaciti, skočiti na čovjeka. Samo neke alternative jesu tu. Zato, neki će doći sasvim spremni. Ali ti ne možeš obmanuti Majstora. On neće učiniti ništa. On će jednostavno sjediti tiho, a to će biti neočekivano. Neočekivanost jeste ključ jer u jednom neočekivanom trenutku um ne može funkcionirati.

To je značaj „ooohh“-a! Um je jednostavno stao. Taj glas ne može doći iz uma. On dolazi iz tvoje totalnosti. On nije manipuliran od ega, jer tu nema nikakvog vremena da ego manipulira. To se desilo tako iznenada. Majstor je skočio na tebe tako iznenada da tu nije bilo vremena da se pripremiš, da budeš spreman da učiniš nešto. Taj „oooh“ dolazi od tvog cijelog bića, duše, tijela, od tvoje prave dubine, praznine. On dolazi, on ima miris totalnog. Tu nema manipulatora. Nitko to nije učinio - to se desilo. A kad se nešto desi, a činilac nije tu, tad je praznina uhvaćena. To je praznina, taj „oooh“. To dolazi iz unutarnje praznine. Nitko nije činilac toga. Učenik nije učinio to. To se jednostavno desilo. U tom dešavanju, u tom „ooohu“, um ne funkcionira. To je prošlo kroz um, ali to nije došlo do uma. To je prošlo kroz um takvom brzinom... Naime, ako ti je nos stvarno povrijeđen, „ooh“ koji se desi ruši zvučnu barijeru. Pitaj filozofe - to se kreće brže od zvuka. To ima totalnu energiju u tome i to je predivno. Taj je čovjek možda sasvim zaboravio spontanost bića. On je bačen u svoju spontanost. On je izbačen iz uma duboko u svoju unutarnju škrinju - odkuda dolazi taj „ooohh“. Neočekivano, ne čineći to, to se desi. To se desi u praznini. To si uhvatio.

„Ooohh!“, vrisnu monah, „Ti si me povrijedio!“ Eho se odmah vraća: „Povredio si me“. Na kraju samo za trenutak, čak ni za momenat, sićušni dio toga, bljesak, odsjaj i odmah um preuzima ponovo kontrolu.

„Povredio si me“ - pogledaj ove tri riječi. Povredio si me, to je cjelina života - ti, ja i povreda. Odmah je cijeli um natrag sa svim temeljnim elementima: ti, ja i povreda.

„To je način kako uhvatiti prazninu“, reče Sekkyo.

On je otkrio to. On nije objasnio, već je to pružio. On nije samo ukazao, on je i kreirao situaciju u kojoj se to desilo. Zato je i Majstor da stvori situaciju u kojoj ti možeš postati svjestan mehaničnosti uma i spontanosti tvog unutarnjeg ne-sebe. Tada se ti možeš kretati malo po malo iz uma ka unutarnjoj spontanosti. Ti možeš postati prirodan i opušten. Ti moraš da shvatiš da sve može da ide bez tvog uma koji nastoji da manipulira. U stvari sve ide predivno bez njega. Nevolje nastaju kada ti preuzimaš, kada ti nastojiš manipulirati, kada ti želiš da um bude u sedlu. Nevolje tada niču. Drugačije, sve ide, ide predivno. Nema potrebe za poboljšanjima. Ti ne možeš to da poboljšaš.

Majstor mu je pružio uvid u njegovo unutarnje biće, jer „ooohh“ dolazi iz samog centra. To nije bilo iz tijela, kao ni iz uma. To je bilo iz totalnog. U tom momentu on je funkcionirao kao spontano biće, a ne kao činilac.

Takvo funkcioniranje može postati cijeli tvoj život. Stoga religija mora da postoji. Religiozni život jeste funkcioniranje spontanog bića. Ovdje se situacije mijenjaju svakog trena. Ti dejsvuješ, ali ne kao činilac, već spontano. Netko se smije, što ti činiš? Ti se možeš smijati kao činilac. Ti možeš manipulirati. Ti se možeš

smijati jer biti će nepristojno ako se ne smiješ. Ti se možeš smijati jer u društvu moraš egzistirati, a taj čovjek je veoma važan. U stvari to je veoma laskavo da ti se on smiješi, zato i ti to činiš. To može biti pazar, nagodba, posao, društveni manirizam, ili to jednostavno može biti jedna nesvjesna navika. Netko se smije - ti reagiraš. Ti se također smiješ. U zbilji ti uopće nisi u tvoj smijehu. To je samo na usnama, to je boja, samo jedna maska, grimasa, prazna, apsolutno prazna. Ti manipuliraš. Desilo se jednom da sam bio u jednoj kući čiji je vlasnik umro. Pokojnik nije imao suprugu, zato je došla sestra da sredi stvari. Ja sam tu bio i samo sam posmatrao što se dešava. Kada bi netko dolazio, sestra bi pogledala vani i odmah bi zaplakala, zakukala i počela pričati o pokojniku. Pričala je da je pokojnik bio predivan, da je sada otišao i da će sav njen život biti tužan, svijetla je nestalo - svašta! Ona je to činila mehanički, i to samo kako bi netko dolazio. Naime, ona mi je rekla: „Ti sjedi vani u vrtu, a kada netko dođe daj mi znak.“ Kada bi osoba otišla ona je bila opet sasvim OK. Suze su joj se inače slivale, kukala je, naricala, ali kad bi posjetilac otišao iz kuće, čim bi se ona okrenula, suze bi nestale i bila bi sasvim OK. Pričala bi brbljala, činila svašta. Bio sam iznenađen. Upitao sam je: „Kako to činiš? Ti bi mogla biti savršeni glumac. Tako krasno to činiš da ti čak i suze teku.“ Manipulacija. Ti ne manipuliraš samo tijelom drugih, već i svojim. To se neprestano ponavlja. Sva je spontanost izgubljena. Ti postaješ robot. Tako život postaje ružan, nakazan, obogaljen. Tako je stvoren pakao. Tada je tvoja ljubav lažna, tvoje su suze lažne. Kako ti možeš pomošljati na blaženstvo, a živjeti tako lažno? Pomišljaš na slobodu, moksu, a živiš u takvoj lažnosti! Nema mokse za lažno biće. Lažnost se mora eliminirati. Budi spontan! Nema se što izgubiti; naprotiv samo dobiti. Na početku možeš se osjećati malo zbunjen jer ti želiš da se smiješ. To je bilo potrebno zbog društvenog manirizma. Ali spontani smijeh nije bio tu. Ali, samo na početku. Ubrzo će tvoja autentičnost da se osjeti i kod drugih, također. Ubrzo tvoja autentičnost početi će da te isplakuje. Ona naplaćuje strahovito. Kada stvarni smijeh dođe do tvojih usana, on će biti totalan kao i „ooohh“. Cijelo se biće smije. Cijelo biće postaje smijeh. Svugdje oko tebe se smijeh širi kao talasanje u svjesnosti. Svatko tko je blizu tebe osjetiti će čistotu. Kao tu i tuširanje. Ti ćeš osjetiti da se strahovito blaženstvo dešava. Jednostavni akt autentične spontanosti i odmah si transformiran iz ovog u onaj svijet. Ljubav, ili čak gnjev... kažem ti da čak i pozitivne emocije, ako su lažne, one su ružne.

Čak i negativne emocije, ako su autentične one su predivne. Čak i gnjev je preljep kada cijelo tvoje biće osjeća to. Kada svaka tvoja ćelija vibrira sa time. Pogledaj malo dijete kada je gnjevno. Tada ćeš vidjeti tu ljepotu. Cijelo njegovo biće je u tome. Zrači. Njegovo je lice crveno. Tako malo dijete izgleda tako moćno, moćno da gotovo može uništiti cijeli svijet. Što se desi djetetu kada je gnjevno? Nakon nekoliko minuta, nekoliko sekundi, sve je izmijenjeno. Ono je sretno; plešuće i razdragano juri oko kuće ponovo. Zašto se i tebi to ne može desiti? Ti se krećeš od jedne lažnosti ka drugoj. Stvarno, gnjev nije krajnji fenomen, ali njegova sama priroda jeste momentalna stvar. Ako je gnjev stvaran, on traje nekoliko minuta. Kada je autentičan on je predivan. To nikoga ne ranjava. Stvarno spontana stvar ne može nikoga da rani. Jedino lažnost ranjava. U čovjeka koji može biti spontano gnjevan napetost odlazi nakon nekoliko sekundi. On se tada opušta savršeno do drugog ekstrema. On postaje beskrajno ljubavan. Taj gnjev nije uništio ljubav. Nikakav autentični gnjev

nikada ne uništava ljubav. Naprotiv, on je nanovo i nanovo stvara, renovira je. Ako se suprug i supruga nikada ne razgnjeve, možeš biti siguran da među njima ljubav ne postoji. To je apsolutno sigurno. Ali ako se ponekad razgnjeve, stvarno razgnjeve, tada to poslije osviježi sve. Naime, nakon što je gnjev otišao oni će ponovo imati mjesec. Sada je sve svježije. Oluja je prošla, ona je očistila sve. Oni su ponovo novi. Oni se kreću dalje, sada se oni ponovo zaljubljuju. Zaljubljujivati se nanovo i nanovo jeste vječnost ljubavi. Ako nema gnjeva, stvarnog gnjeva, ako ti kuhaš iznutra, a nastavljaš da se smješiš, jer ti si suprug, a ona supruga - taj gnjev bi stvorio nevolje. Ako se ti tada smješiš, taj smjeshak je lažan. Supruga zna da je tvoj osmijeh lažan, a ti također to znaš. U kući ti živiš lažan život. Ta lažnost postaje tako povećana da ti sasvim izgubiš trag toga što je stvaran osmijeh, što je stvarni poljubac, što je stvaran zagrljaj. Ti si sasvim izgubio trag. Ti ideš kroz emocije - ti grliš svoju suprugu, ljubiš je, ali misliš o drugim stvarima. Ti se krećeš kroz emocije, ali su geste, impotentne, mrtve. Kako tada može tvoj život da bude ispunjen?

Ja ti kažem da čak i negativne emocije mogu biti dobre ako su stvarne, ako su realne. Malo po malo, njihova autentičnost ih transformira. One postaju sve više pozitivne, te dolazi trenutak kada sva pozitivnost i negativnost nestaju. Ti jednostavno ostaješ autentičan. Ti ne znaš što je dobro a što je loše, što je pozitivno a što nije. Ti si jednostavno autentičan. Ta će autentičnost dopustiti da imaš uvid u realno. Samo realno može znati realno. Istina može znati istinu, autentično može znati autentično koje te okružuje.

To je način da uhvatiš prazninu. Majstor stvara situaciju, dopušta učenu da se kreće u spontani akt. Ma koliko mali - upravo „ooh” i svjetlost se desi. To može postati satori, prvo prosvjetljenje. Zato zapamti neke stvari: ti se moraš kretati od mehaničkog ka spontanom, od mentalnog, verbalnog ka nementalom, neverbalnom. Od djela ka totalnom, od lažnog ka stvarnom i od ega ka neegu, od "sebe" ka "ne-sebe". Ne-sebe već postoji kraj tebe. Potrebna je samo promjena pažnje. Mehaničko postoji po strani. Mehaničko stvarno uvijek čeka po strani lažnog. Potrebna je samo promjena pažnje. Potrebno je samo skrenut pogled prema spontanosti. Nastoj to 24 sata dnevno. Kad god imaš jednu priliku da se krećeš od lažnog ka realnom, od mehaničkog ka autentičnom, odmah promijeni pažnju te ostani kolažući kao da si jedna praznina. Ne nastoj se previše kontrolirati. Budi opušten i prirodan.

VODOPAD LULIANG

Kunfucije je promatrao vodopad u Luliangu. Vodopad se spuštao sa visine od četrdeset metara. Njegova se buka širila gotovo na razdaljinu od petnaest milja. Niko ne bi mogao da preživi taj pad.

Kunfucije primjeti jednog starca kako ulazi u vodu. Misleći da starac trpi od neke nevolje te da sebi želi oduzeti život, Kunfucije pošalje učenike da ga pokušaju spasiti.

Starac je uronio u vodu na oko sto koraka dalje. Kunfucije ga je pratio, kad su ga izvukli iz vode reče mu: „Pomislio sam, gospodine da ste duh, ali sada vidim da ste čovjek. Molim vas, recite mi da li postoji način za saraživati sa vodom?”

„Ne, odgovori čovjek. „Ja nemam načina. Zaronim u vir i izronim sa virom. Ja se prilagodim vodi, a ne voda meni. Tako sam sposoban da saradujem sa vodom.”

Ti imaš tisuću i jedan problem i nastojiš da ih riješiš. Ali, nijedan problem nije riješen. On ne može biti riješen, jer kao prvo tu nema tisuću i jedan problem. Tu je samo jedan. Ako ti vidiš tisuću i jedan, ti nećeš biti sposoban da vidiš jedan, taj koji je stvaran. Ti nastavljaš da vidiš stvari koje ne postoje. Radi toga ti promašiš ono što je bitno.

Stoga, prva stvar za shvatiti jeste temeljni i jedini problem. On je stalan, on ne može da pripada tebi zasebno, ili meni, ili nekom drugom. On pripada čovjeku kao takvom. On je rođen sa tobom, na nesreću, kao što je rođen sa milionima ljudi. Problem će umrijeti s tobom. Ako problem može umrijeti prije no što ti umreš, ti si postao prosvjetljen. Sav napor religije jeste u tome da ti pomogne da riješiš problem prije no što te on sasvim ubije. Za čovjeka postoji mogućnost da bude bez ikakvog problema. To je tada religiozan čovjek. On nema problema jer je on riješio temeljni problem. On je odsjekao korijen. Stoga Tilopa kaže da odsječeš korijen uma. Ne sjeci lišće sa stabla. Ima ih na milione, a sječući ih nećeš biti sposoban da odsječeš korijen te će stablo nastaviti da raste. Ono će čak postati višim, većim i širim ako ti nastaviš obrezivati lišće. Jednostavno zaboravi na lišće. Ono nije problem. Problem je negdje u korijenu. Odsjeci korijen i stablo će nestati.

Dakle, gdje je problem uma? To nisi ni ti niti nitko drugi. On pripada čovjeku kao takvom. On dolazi u egzistenciju u trenutku kada bivaš rođen, ali on može nestati prije no što umreš. Dijete je rođeno...prati me korak po korak. Ako ti

možeš shvatiti ispravno problem, on se može odmah riješiti, jer problem nosi sa sobom svoje rješenje. Problem je nalik na sjeme, a rješenje je nalik na cvijet koji je sakrit u njemu. Ako ti možeš korektno da shvatiš sjeme, totalno, tada je rješenje već tu. Riješiti problem ne znači riješiti ga, već shvatiti ga. Rješenje nije njegova vanjština, već njegova sama bit. Ono je skriveno u njemu. Zato ne gledaj za rješenjima, već gledaj duboko u problem. Nadi korijen. Naime, to nije potrebno sjeći. Jednom kada si to shvatio, samo shvatanje postaje odsjecanje korijena. Zato, sljedi me korak po korak da vidiš kako je problem rođen. Ne budi koncentriran na rješenje - tako u stvari niče filozofija. Problem je tu. Um započinje da traži neko rješenje. Filozofija niče. Problem je tu, um nastoji da shvati to i religija je rođena.

...Dijete je rođeno i ono je apsolutno bespomoćno. Posebno ljudsko dijete. Ono ne može preživjeti bez pomoći drugih. Tako je to prva stvar, a za životinje, stabla i ptice ne postoje nikakvi problemi. Oni žive neproblematičan život. Oni jednostavno žive bez ikakvog problema, zebnje, čireva na želucu, kancera. Oni jednostavno žive, uživaju i slave trenutak u kojem jesu. Oni nemaju problema u svome životu, a nemaju problema niti u svojoj smrti. Oni žive neproblematičnu egzistenciju. Samo ljudsko dijete je rođeno bespomoćno. Sva druga djeca: životinja, stabala, ptica, mogu preživjeti bez roditelja, mogu preživjeti bez društva, bez porodice. Ako je ponekad i potrebna neka pomoć, ona je veoma mala. Nekoliko dana, najviše koji mjesec. Ali ljudsko dijete je tako nemoćno da godinama o drugima treba da ovisi. Tu korijeni bivaju pušteni. Zašto bespomoćnost stvara ljudski problem? Dijete je bespomoćno, ono ovisi o drugima. Ali ignorantni um djeteta interpretira tu ovisnost o drugima kao da je ono centar cijelog svijeta. Dijete misli - kadgod ja plačem, moja majka odmah potrči. Kadgod sam gladan, samo jedna indikacija i sisa je data. Kadgod ja jecam, samo jedna suza i već netko dođe da me presvuče. Dijete živi nalik na imperatora. U stvari, ono je apsolutno bespomoćno i ovisno, a majka, otac i porodica pomažu mu da preživi. Oni ne ovise o djetetu, dijete ovisi o njima. Ali ignorantni um djeteta interpretira to kao da je ono centar svijeta, kao da cijeli svijet postoji za njega. A cijeli svijet je, naravno, veoma malen na početku; majka, otac - to je cijeli svijet. Oni oboje vole dijete. Dijete postaje sve više i više egoistično. Ono sebe osjeća kao centar cijele egzistencije. Ego je stvoren kroz ovisnost, bespomoćnost.

U zbilji, situacija je upravo suprotna. To nije razlog za stvoriti ego. Ali dijete je apsolutno ignorantno i nije sposobno da shvati kompleksnost stvari. Ono ne može da osjeti da je bespomoćno. Ono osjeća da je diktator. Ono će postati Napoleon, jedan Aleksandar Veliki, jedan Adolf Hitler, tvoji predsjednici, prvi ministri. Diktatori su svi djetinjasti. Oni pokušavaju istu stvar. Oni žele biti centar cijelog svijeta, cijele egzistencije - sa njima svijet može živjeti, sa njima svijet može umrijeti. Cijeli svijet je njihova periferija dok su oni smisao toga. Sam značaj života je skriven u njima. Dijete, naravno, nalazi prirodnim da ova interpretacija jeste korektna. Jer, kad ga majka gleda, u njenim očima vidi da je ono značaj njena života. To traje tri do četiri godine, a četiri godine samog početka života jesu najznačajnije. Nikada više neće biti tako potencijalno vrijeme u životu. Psiholozi kažu da je nakon prvih četiri godine dijete gotovo kompletno. Cijeli kalup je uobličen. Kroz cijeli njegov život ono će ponavljati isti kalup u različitim situacijama. Ali kalup je već kompletnan. U se-

dmoj godini dijete je završeno. Sad se ništa drugo ne dešava u njemu. Ono ima svoje stavove potvrđene. Njegov je ego upriličen. Sada se ono kreće u svijetu i tada će svugdje biti problemi, milioni problema, a ono vuče korijenje sa sobom.

Jednom kada je van kruga porodice, problemi će niknuti. Nitko ne brine kao tvoja majka što je brinula o tebi. Nitko ne misli na tebe kao što je to tvoj otac činio. Tu je totalna indiferencija, i ego biva ranjen. Ali, sada je kalup gotov, bilo povrijeđen ili ne! Dijete ne može izmijeniti kalup. Kalup je postao žig njegova bića. Ono će se igrati sa drugom djecom i nastojat će da dominira. Ono će ići u školu i nastojat će dominirati. Nastojat će biti prvi u razredu. Nastojat će postati najvažniji čovjek. Ono će vjerovati da je "najsupriorniji." Ali i druga djeca vjeruju također na isti način. Tu je nemonovan konflikt. Tu su egoi u borbi. Tako to postaje cijela storija života. Tu ima na milione egoa oko tebe. Baš kao i ti svatko drugi pokušava da kontroliše, manipulira, dominira kroz moć, politike, laži, pretenzije, dvoličnošću i religijom. Svatko nastoji da dominira, da pokaže cijelom svijetu da je on "centar svijeta". To je korijen svih problema. Radi ovog koncepta ti si uvijek u konfliktu i borbi sa nekim drugim. Ne da su ti drugi neprijatelji, svi su nalik na tebe, u istom su čamcu. Obaveza je za sve ista. Svi su oni izrasli na isti način.

Na zapadu postoji neka škola psiho-analista koja kaže da sve dok djeca rastu uz majku i oca, svijet neće nikada biti u miru. Ja se ne slažem sa time, jer tad oni ne bi narasli na nikoji način. Nešto istine oni imaju u svojim predlozima, ali to je veoma opasan predlog. Ako dijete izraste bez roditelja, bez ljubavi, sa totalnom indiferentnošću, ono neće imati problem ega, ali će zato imati neki drugi problem. Problem će biti opasan na isti način, ako ne i više. Ako dijete izraste u totalnoj indiferenciji ono neće imati centar u sebi. Ono će biti zbrka koja ne zna tko je ono. Ono neće imati identitet. Uplašeno, užasnuto, neće biti sposobno da preuzme nikoji korak bez straha jer ga nitko ne voli. Naravno, ego neće biti tu, ali bez ega ono neće imati centar. Ono neće postati Buda. To dijete će biti tupo, inferiorno biće, glupo i uvijek puno straha. Ljubav je potrebna da se ti osjećaš bez straha, da si prihvaćen, da te netko voli i da nisi uzaludan., te da ne možeš biti odbačen na smetište. Ako je dijete izraslo u takvoj situaciji gdje ljubav nedostaje, ono neće imati ega. Ali, ono neće biti sposobno da se uopće bori. Njegov život nije imao puno borbe i ono će uvijek bježati. Bježat će od svakoga, skrivat će se u pećinama svog vlastitog bića. Ono neće biti Buda. Ono neće zračiti vitalnošću. Ono neće biti centrirano, mirno kod kuće. Ono će jednostavno biti izvan centra. To također neće biti dobra situacija. Zato ja ne podržavam ove psihoanaliste. Oni će stvoriti robote, a ne ljudska bića. Roboti, naravno nemaju probleme. Oni mogu stvoriti ljudska bića nalik na životinje. Tu će tada biti manje zebnje, manje čireva na želudcu, manje kancera, ali to nije vrijedno dostignuća, nije vrijedno truda. Tada ti nisi izrastao do najvišeg vrha svjesnosti. Ti si pao. To je regresija. Naravno, ako ti postaneš životinja, tu će biti manje muke jer će i manje svjesnosti biti. A ako ti postaneš kamen, stijena, muke uopće neće biti, jer nema nikoga unutra da to osjeti. Ali, to nije vrijedno truda. Osoba mora biti nalik na boga, a ne nalik na stijenu. Značenje riječi "Bog" je imati apsolutnu svjesnost, a ne imati brige, zebnje, probleme; uživati život kao ptica-a ne biti regresije, već rasti do optimuma svjesnosti.

Dijete sakuplja ego-to je prirodno. Ništa se tu ne može učiniti. Ja prihvatam to. Jedino kasnije nije potrebno nositi ego. Ego je potreban na početku za dijete, da bi osjetilo da je prihvaćeno, voljeno, dobrodošlo, pozvano. Otac, majka, porodica, toplina unaokolo, pomažu mu da izraste jako, ukorijenjeno, uzemljeno. To je potrebno, ego mu daje zaštitu. To je dobro. Ono je nalik na ljusku sjemena, ali ljuska ne smije postati krajnja stvar. Inače, sjeme će umrijeti. Zaštita može postati prevelika, a tada to postaje zatvor. Zaštita mora ostati zaštita. Kada dođe trenutak za ljusku, tvrdu ljusku, da umre u zemlji, ona mora umrijeti prirodno tako da bi sjeme moglo niknuti a život mogao biti rođen. Ego je upravo zaštitna ljuska. Dijete je treba jer je bespomoćno. Dijete je treba jer je slabo, jer je ranjivo, a tu ima na milijone opasnosti unaokolo. Ono treba zaštitu, kuću, temelj. Cijeli svijet može biti indiferentan, ali ono može uvijek pogledati prema kući, gdje može skupiti značaj. Ali sa značajem dolazi i ego. Dijete postaje egoistično. Sa tim egom niknu svi problemi, tisuću i jedan problem. Taj ego neće dozvoliti da se zaljubiš, i milion problema će niknuti u tvom životu. Taj ego želi da ti se svatko preda. Taj ego ti neće dopustiti da se ikome predaš - a ljubav se desi samo kada se predaš. Kada ti nekoga siliš da se preda, to je mržnja, destrukcija, to nije ljubav. Ako tu nema ljubavi, tvoj će život bit bez topline, bez ikakve poezije u sebi. To može biti planirana proza, matematička, logična, racionalna, ali ona ne može biti nikada život. To ne može biti slavlje, ne može nikada biti praznik. Kada život nije slavlje on je dosadan. Potrebna je poezija, ali za poeziju ti se moraš predati. Ti moraš zbaciti taj ego. Ako ti to možeš učiniti, stavi ga po strani, čak i na tren. Tvoj će život tada imati bljesak blaženstva, božanstva. Bez poezije ti stvarno ne možeš živjeti, ti možeš samo postojati. Ljubav je poezija. Ako ljubav nije moguća, kako ti možeš moliti? Tada molitva postaje gotovo nemoguća. Bez molitve ti ćeš ostati samo tijelo, ti nikada nećeš postati svjestan unutarnje duše. Samo u molitvi ti možeš dostići vrh. Molitva je najviši vrh egzistencije, ali ljubav otvara vrata. Molitva dopušta da uđeš u najunutarnju misteriju života. Kada ti ne možeš moliti, niču milioni problema.

Karl Gustav Jung, nakon što je cijelog života promatrao tisuće osoba, tisuće slučajeva bolesnih ljudi, psihološki defektnih, psihološki konfuznih, u zadnjem testamentu je rekao: „Ja nisam nikada sreo psihološki bolesnu osobu čiji stvarni problem nakon četrdeset godina života nije bio religija. „Nakon četrdesetih godina...

To je nalik tome kao što će se svaki dječak i djevojčica nakon četrnaest-te godine latiti seksa i tu će biti problem. Ako se ti latiš toga na pogrešan način, tada će se ovi problemi nastaviti, lebdjeti će oko tebe. Upravo kao što seks postaje zreo u dobi od četrnaest godina, tako nova dimenzija se otvara u dobi od dvadeset i dve. Svaki sedam godina tu je biološka, fizička i spiritualna promjena u tvom biću - svakih sedam godina. Djetinjstvo je gotovo u sedmoj godini. U četrnaestoj adolescencijom odlazi. Dvadeset i prvom je promjena - svakih sedam godina. Postoji ritam u životu. Sa dvadeset i drugom niče nova dimenzija, dimenzija molitve, religiozna dimenzija. Ako tome ti ne možeš prići ispravno, ako ti ne znaš što da činiš, ti ćeš biti bolestan, ti ćeš izgubiti sve ostalo.

Ako ti ne možeš da voliš u dobi od četrnaest godina, ti nećeš biti sposoban da se moliš kada dođe dvadeset i druga. Ti si promašio, jer sav rast je nastavak. Ako ti promašiš jedan korak, to postaje diskontinuitet. Ego sakupi ego-on ne može

voljeti i ne može biti ni sa kim na miru. Ego je neprestano u borbi. Ti možeš tiho sjediti, ali ego je konstantno u borbi. Samo pogledaj! Posmatraj kako dominira, kako postaje diktator, kako postaje gotovo najuticajnija osoba na svijetu. To stvara probleme svugdje: u prijateljstvu, seksu, molitvi, ljubavi, društvu. Ti si svugdje u konfliktu. Čak i sa roditeljima koji su ti dali ego, konflikt je prisutan. Rijetkost je da sin oprostí svom ocu. Rijetkost je da žena oprostí svojoj majci. Prava rijetkost.

Gurdijef je imao natpis u svojoj sobi gdje je običavao primati ljude. Jednostavno je nevjerovatno da čovjek kao Gurdijef može da napiše tako jednostavnu rečenicu na zidu. Rečenica je bila ta: „Ako ti još nisi na miru sa svojim ocem i sa svojom majkom, tada idi. Ja ti ne mogu pomoći. „Zašto? Zato jer je problem tu niknuo, i tu mora da se riješi. Stoga, cijela istočna tradicija kaže - voli svoga oca, poštuju svog oca što dublje možeš, jer ego tu niče. To je tlo. Tu ga riješi, inače on će te svugdje hvatati.

Psihoanalisti su sada također nabasali na ovaj trag, na ovu činjenicu. Sve što psihoanalisti mogu da učine je da te vrate nazad do problema koji postoji između tebe i tvojih roditelja, i nastoje da ga nekako riješe. Ako možeš riješiti svoj konflikt sa tvojim roditeljima, mnogi drugi konflikti jednostavno će nestati jer su bazirani na primalnom konfliktu. Npr., osoba koja nije na miru sa svojim ocem ne može da vjeruje u boga, jer bog je figura oca - otac svega. Čovjek koji nije na miru sa svojim ocem, ne može da bude na miru sa svojim šefom u uredu. Nikada, jer on je lik oca. Čovjek koji nije na miru sa svojim ocem, ne može biti na miru sa svojim Majstorom, ili Guruom, jer on je lik oca. Taj mali konflikt sa tvojim roditeljima reflektira se u svim tvojim odnosima. Ako ti nisi na miru sa svojom majkom, ti ne možeš biti na miru sa svojom suprugom. Ona će biti predstavnik žena, a ti ne možeš biti na miru sa ženom kao takvom jer je tvoja majka prva žena. Ona je prvi model žene. Ako ti mrziš svoju majku; ili, ako ti imaš neki konflikt u svom umu, ti ne možeš biti na miru sa majkom za dugo. Ti ćeš osjetiti dosadu. Želit ćeš pobjeći. Ti se nećeš osjećati na miru ni sa kojom ženom na svijetu. Gdje god da je žena, tamo je i tvoja majka, i suprotni odnos se nastavlja.

U Indiji, u drevnim odnosima, u dane Upanišada, kada bi bračni par došao jednom prosvijetljenom, prosvijetljeni bi blagoslovio njih svojim blaženstvom s namjerom da oni postanu roditelji desetoro djece. Ženi bi on rekao: „Zapamti, do god tvoj suprug ne postane tvoje jedanaesto dijete brak nije kompletan. „Zašto? Zašto suprug postaje jedanaesto dijete? Zašto tada brak biva kompletiran? Razlog je taj - ako je muškarac došao u nagodbu sa svojom majkom, on će na kraju naći ponovo majku u svojoj ženi. Čovjek ostaje dijete, a žena je rođena majka. Tako krajnje cvjetanje žene jeste postati majka svega. Zato ja zovem svoje sannyase „Ma“ - majka. Krajnji cilj čovjeka jeste postati nalik na dijete, ponovo nalik na dijete. Tada cijeli svijet i egzistencija postaju majka. To je bitna potencijalnost - ali se morate nagoditi sa svojim roditeljima. Ego je tu rođen i od tuda treba započeti. Inače, ti ćeš nastaviti sjeci lišće i grane, a korijen ostaje nedirnuto. Ako si sretan sa ocem i majkom ti si postao zreo. Sada tu nema ega, sada ti shvataš da si bespomoćan, da ovisiš, da nisi centar svijeta. Naime, ti si bio sasvim ovisan, da nije bilo toga ti ne bi mogao preživjeti. Shvativši to ego malo po malo vene. Jednom kada ti nisi u konfliktu sa životom ti

postaje opušten i prirodan. Ti se relaksiraš. Tada ti kolaš. Tada svijet nije ispunjen neprijateljima. On je porodica, jedno organsko jedinstvo. Svijet nije protiv tebe, ti možeš kolati sa njime. Ovo je značaj te male parabole.

Ova je parabola korišćena kod Zenovaca i Taoista. Ja također moram da ti kažem neke stvari prije no što uđem u to. Taoisti i Zenovci uvijek su se šalili sa Kunfučijem. U stvari to je šala, jer za njih Kunfučije klimaks legalnog uma. Kunfučije je sam paragon ega - suptilan, kultiviran. Cijela Kunfučijeva filozofija jeste kako očistiti ego na takav način da ti možeš zadržati ego bez da si u konfliktu sa drugima. To je značaj kultiviranog čovjeka. Kulturni čovjek nije skroman i ponizan nikada. On je suptilni egoist. On je veoma lukav i vješt. On neće unijeti svoj ego u nikoji odnos. On će ga sakriti i nastojat će da pokaže da je veoma ponizan. On će se smijati i pasti dolje, a ti dobro možeš vidjeti da je to samo diplomacija. Živjeti u svijetu - Kunfučije kaže - ti možeš bivati sa drugim egoima. Moraš biti veoma, veoma inteligentan, paziti kako se ponašaš, inače nepotrebno su stvorene nevolje. Tako Kunfučije ima 3300 pravila kako se čovjek mora ponašati. Za svaki korak on ima pravila: kako da se oblačiš,...

Pokušaj da vidiš razliku između Taoista, Zena i uma Kunfučija. Takve razlike postoje svugdje u svijetu. Moralist je različiti od religioznog čovjeka. Razlika je veoma suptilna. Moralist nastoji biti ponizan; religiozan čovjek jeste ponizan. Moralist pozira poniznost svugdje unaokolo - to je poza, gesta, kultivirano. Religiozna osoba jednostavno je ponizna. To nije poza. Nalazeći da je ego besmislica, našavši da ego nema tla da postoji, našavši da je ego samo dječji san krivo pojmljen u neznanju, religiozan čovjek postaje bez ega.

Ne nalazeći tlo za ego, ego ispari. On sada ne postaje ponizan, već jednostavno postaje bez ega. Kako on može da postane ponizan kada tu nema ega? Samo ego može postati ponizan. Stoga, tko će biti ponizan? On ne! On jednostavno nalazi da tu nema ničeg nalik na centar u sebi. Centar je u univerzumu, a on je dio njega. Religiozni su ljudi rekli da je tu Bog. Samo je Njemu dozvoljeno da upotrijebi riječ "Ja". Nitko drugi ne smije upotrijebiti ovu riječ, jer je samo jedan centar u egzistenciji. Ne može da bude milion centara jer nema milion univerzuma. Samo je jedan univerzum. Tako, ako je centar tu on može da bude samo jedan. Svi mi učestvujemo u njemu. Ali mi ne možemo tvrditi da je centar u nama. Stoga Zen kaže: „Ne budi ponizan. Budi ne-sebe.” Jer, poniznost jeste egov trik. To je polirani ego, nevulgaran. Tako ima dvije vrste ega. Vulgarni ego naći ćeš u nekulturnim, neciviliziranim, neodgojenim ljudima. Zatim, tu je kulturni ego: rafiniran, poliran, namirisano, veoma suptilno. Ti ga ne možeš otkriti. Uvijek pozira poniznost, jednostavnost - to su sve stavovi. Konfučije je paragon civiliziranog čovjeka. On vjeruje u civilizaciju i kaže da ta pravila treba da se slijede. Treba biti nametnuta striktna disciplina, jer život je borba! Ne provociraj nikoga nepotrebno. Sačuvaj svoju energiju, jer ćeš je trebati u nekoj borbi. Zato se ne bori sa svakim. To nije potrebno. Sačuvaj snagu. Jedino, kada je stvarno potrebno, ti se možeš boriti. Ali, ta borba mora biti veoma kultivirana i kulturna. Kako sjediti i kako stajati, kako se kretati, kako se ponašati - Konfučije ima pravila za to. Tu ima na milione ega, a ti moraš naći svoj put kroz tu prostranu džunglu egoa. Ako ti želiš stići do cilja nemoj nepotrebno biti u konfliktu sa svima. Samo prodi! Prodi na tako ponizan način da ti nitko ne smeta. Zato je ta po-

niznost diplomatska, ona je politična, a ne religiozna. Kunfučije nije uopće religiozan čovjek. Radi njega Kina može pasti kao žrtva komunizma, jer je on ostao centralna snaga. Mnogi me pitaju kako se moglo desiti da tako religiozna zemlja nalik na Kinu može da padne kao žrtva komunizma, jednoj apsolutno materijalističkoj filozofiji. To nije slučajnost! Buda je ušao u Kinu sa svojim učenjem. Lao Cu je živio tu. Čuan Cu je tu živio - ali oni nisu nikada mogli postati centralna snaga. Centralna snaga je ostao Konfučije. Konfučije i Marx jesu saputnici, stoga tu nema problema. Za Indiju je teško da postane komunistička. Za Kinu je to bilo veoma, veoma lako. Tako iznenada i tako lako jer Konfučijev trend je apsolutno politični, diplomatski i materijalan.

Zen i Taoisti, uvijek su se smijali Kunfučiju. To je jedna od njihovih suptilnih šala. Pokušaj to da shvatiš.

Kunfučije je posmatrao vodopad u Luliangu. Vodopad se spuštao sa visine od četrdeset metara. Njegova buka širila se na razdaljinu od petnaest milja. Niko ne bi preživio taj pad.

Kunfučija primjeti jednog starca kako ulazi u vodu. Misleći da starac trpi od neke nevolje te da želi oduzeti život, on pošalje svoje učenike da ga spase.

Na sto koraka dalje starac je uronio u vodu - Konfučije ga je pratio, i kada su ga izvukli iz vode reče mu: „Gospodine, pomislio sam da ste duh. Ali sada vidim da ste čovjek. Molim vas, recite mi da li postoji način da se sarađuje sa vodom?”

Kunfučiju je izgledalo nemoguće da u tom velikom vodopadu, sa rijekom koja se spušta sa visine od četrdeset metara i sa takvom bukom koja se čuje na petnaest milja udaljenosti, jedan starac ide da se kupa. To je bilo nemoguće. On neće biti sposoban da izide van. On će biti bačen sa stijene, povučen na dno. Najprije je pomislio da taj starac želi da počinu samoubistvo, jer živ ne može izaći iz tog vodopada. Zato je poslao svoje učenike da idu obalom te da ga pokušaju spasiti. Ali, taj čovjek je skočio u vodu i na jedno stotinu koraka dalje je izronio. Savršeno živ! To je bilo nevjerojatno. Zašto?

Za Kunfučija je to bilo nevjerojatno jer on vjeruje u borbu. On nije mogao znati kako kolati sa prirodom. Vic je u tome. On nije mogao to da zna. Mogao je znati sva pravila i regule kako plivati, ali on nije znao kako kolati sa rijekom. On nije znao predaju, tajnu toga. On nije vjerovao svojim očima. Mislio je da je to duh. Fizičko tijelo ne može da preživi to. To je protiv pravila. Potrčao je ka čovjeku te ga upitao: „Pomislio sam gospodine, da ste duh, ali sada vidim da ste čovjek. Molim vas recite mi ima li ikoji način za sarađivanjem sa vodom? Učinili ste čudo. To je nevjerojatno. Ima li ikoji način za sarađivati sa vodom.

Kunfučije uvijek vjeruje u načine, metode, tehnike - u način. Tako vjeruje ego. Ima ljudi koji mi dolaze i pitaju - kako se zaljubiti? Oni pitaju za način, metod, za neku tehniku. Oni ne shvataju što pitaju. Zaljubiti se znači da tu nema načina, tehnika, metoda. Zato se i zove zaljubiti se. (doslovni prevod sa engleskog bio bi „Fall in” - pasti u). Ti više nisi kontrolor. Ti jednostavno padneš. Zato ljudi koji orjentiraju glavom reći će: „Ljubav je slijepa.” Ljubav je jedino oko, jedina vizija, ali oni će reći da je ljubav slijepa. Misliće da je ta osoba poludjela. To izgleda ludo ra-

zumu, jer razum, je veliki manipulator. Bilo što u čemu je kontrola izgubljena, izgleda opasno razumu. Zato Kunfučije pita za način. Kako se ti ponašaš sa rijekom? Kako si preživio? Tu mora da postoji neka tehnika. To je um orijentiran na tehnike, um koji kreira sve tehnologije na svijetu. Ali, tu je svijet ljudskog srca, i tu je svijet ljudskog bića, i svjesnosti - gdje nikakva tehnologija nije moguća. Sve tehnologije moguće su sa materijom. Sa svjesnošću nikakva tehnologija nije moguća. U stvari, nikakva kontrola nije moguća. U samom naporu za kontrolirati, ili učiniti da se stvar desi, jeste egoističnost. Kunfučije nije mogao znati da je tu nešto nalik na predaju.

Ako si ti bio ljubavnik rijeke, ako si plivao u rijeci, shvatit ćeš što taj starac kaže. Ja sam jako volio rijeku. Pastu u vrtlog jeste jedno od najljepših iskustava. U rijeci, posebno kada je nabujala, u kišnim sezonama, stvaraju se mnogi vrtlozi veoma jaki i moćni. Voda se vrti i vrti. Ako si uhvaćen u nju biti ćeš nadjačan, gurnut na dno. Što dublje odeš tim jači vrtlog postaje. Prirodna tendencija ega je da se bori sa njom. Naravno, to liči na smrt, a ego je jako uplašen od smrti. Ego nastoji da se bori sa virom u nabujaloj rijeci. Ako ti nastojiš da se boriš sa virom u nabujaloj rijeci ili blizu vodopada, gdje mnogi virovi postoje, ti ćeš biti izgubljen. Vir je veoma jak, ti se sa njim ne možeš boriti. Nasilje neće pomoći - što se više s njim boriš tim slabiji postaješ, jer vir nastavlja da te povlači, povlači dok nisi savladan. Sa svakim naporem da se boriš ti gubiš energiju. Ubrzo ćeš biti umoran i vrtlog će te povući na dno. To je fenomen vrtloga - na površini je vir velik, a što dublje ideš manji on postaje. Jači, ali manji. Blizu dna vir je tako slab da ti možeš jednostavno izroniti bez borbe. Naime, sam vir te izbaci van. Ali ti moraš da čekaš dok ne dodeš na dno. Ako se ti počneš boriti na površini, ti nećeš preživjeti, biti ćeš poražen. Ja sam to pokušao sa mnogim virovima. Iskustvo je predivno. Isto se to dešava u dubokoj meditaciji jer se tu takođe boriš. Kada tvoje unutarnje biće zjapi i ambis se stvorio, to liči na vir. Ako se ti počneš boriti, biti ćeš skrhan. Ti to moraš dopustiti, jednostavno se kretati sa time. Ti se ne smiješ boriti. Jednostavno se krećeš sa time i kudgod da te vodi ti idi. Sačuvaj svoju energiju; ni djelić snage nije izgubljen jer ti nisi borac. Ti se krećeš sa virom. Ti uživaš u cijelom fenomenu kao da si na krilima vira, letiš. Za sekundu ti si povučen do dna jer to je tako strahovita snaga. Ona ubija mnoge. Jednom kada si blizu dna, ti možeš jednostavno izići vani. Naime, nema potrebe niti za izići jer tu je vir tako mali i slab da te uopće ne može zadržati.

Isto se dešava u meditaciji. Ti se osjećaš ugušenim, zaposjednutim, povučen od neke magnetne snage. Ti se počineš odupirati. Ako se odupireš onda će tvoja snaga biti izvučena.

Isus kaže nevjerovatne stvari, a kršćani su bili u nedoumici kako da to interpretiraju. Tokom ovih dve tisuće godina nisu bili sposobni da objasne to. Isus kaže: „Ne odupiri se zlu. Čak ako je i zlo ne odupiri se, jer ako se odupireš tad će zlo pobijediti. „Ti si tako sićušna energija te se ne odupiri. U samoj borbi ti ćeš biti poražen. Ne bori se i nitko te ne može poraziti. Tu može biti sam davo, zla snaga, ali ako se ti ne boriš on te ne može poraziti. Ako se ti započneš boriti, ti si već poražen. Bori se i poraz je apsolutno siguran. Ne bori se, tad nema mogućnosti za porazom. Kako ti možeš izgubiti ako se ne boriš? Takva je i umjetnost Judoa i Jiu-jitsua, ne bori se. U Japanu su razvili veoma suptilnu umjetnost Judoa. Čovjek koji je vješt u Ju-

do-u ne može biti poražen. Razlog tome je što se on ne bori. Čak ako ga ti udariš on apsorpira energiju koju si ti uložio da ga udariš. On se ne odupire, on se ne bori. U nekoliko minuta čak i jak čovjek može biti poražen od slabe osobe koja zna Judo.

Pogledaj unaokolo, dešava se to puno puta. Ti svakog dana možeš vidjeti malo dijete kako padne. Ono pada, zatim ustane i zaboravi na pad. Ali, ako ti padneš kao malo dijete, ti ćeš završiti u bolnicu. Što se desi kada padne malo dijete? Ono jednostavno padne, kao što jastuk padne, bez otpora. Kad ti padneš ti se odupireš. Ti kao prvo nastojiš ne pasti. Sve tvoje ćelije, sve kosti, postaju napete. Kada napete kosti i napet nervni sistem padne - boreći se nevoljno, tada su mnoge stvari razbijene. To nije zbog gravitacije, to je zbog tvoj otpora. Vidio si ponekad pijanog čovjeka kako padne, i ništa. Ujutro je on sasvim OK. Ode na posao - a svake noći pada. Mora da on zna neki trik koji ti ne znaš! Što on može da zna? Jednostavno to: on je toliko pijan da ne može da se odupire. I zato je on ujutro apsolutno OK. Nasimljan, on ujutro ide na posao. On se ne odupire, i jednostavno padne kao što i perce padne bez ikakvog unutarnjeg otpora ili borbe. Ako ti padneš kao pijanac, odmah ćeš morat biti prebačen u bolnicu. Desit će se koja fraktura. Te se frakture dese zbog tvog otpora, zbog tvoje borbe.

U Judo-u treniraju osobu da se ne bori. Ako te netko napadne, ti jednostavno apsorбираš napad. Ako te on udari u glavu, ti apsorбираš. Kad te netko udara u glavu, neka količina energije je došla u njegovu ruku. Ako se ti boriš, tada se bore dvije energije, i uništene su. Ako se ti ne boriš ti postaneš receptivan. To je veoma teška umjetnost. Ona zahtijeva mnoge godine vježbanja, jer ego ulazi nanovo i nanovo. Jednom kad si spoznao trik toga, tada ti jednostavno apsorбираš energiju protivnika, te ubrzo, izvlačeći vani energiju protivnika, on postaje slab. Ti, malo po malo, postaješ sve jači. On je poražen svojim vlastitim naporom, dok si ti pobijedio bez napora. To je ono što starac kaže:

„Ne“, odgovori starac, „ja nemam načina; zaroniti u vir...“

Sa virom, a ne protiv vira - "uroniti u vir i izići sa virom. Ja nemam načina. Sve je to učinjeno od vira. Ja ne dolazim unutra, ja se krećem sa njim. Uroneći u vir, ja dolazim vani sa virom. Ja prilagodim sebe vodi, a ne vodu sebi."

To je rješenje svih ljudskih problema. Ego nastoji da prilagodi cijeli svijet sebi. U tome je nevolja. Čovjek koji nema ega prilagodava sebe svijetu. Naime, nije dobro reći da on prilagodava, već on jednostavno nalazi da je prilagođen. Ego nastoji da prilagodi sve sebi. To je veoma djetinjasto, nalik je na dijete. Dijete želi da sve bude učinjeno odmah. Štogod poželi, to mora biti učinjeno odmah. Ono ne može da čeka. Dijete želi sve, svakog da prilagodi sebi. Dijete je diktator. Kada se dijete rodi u porodici, ono mijenja svu atmosferu. Ono svakog čini slugom, njegovom diktatorstvu nema kraja - ego se rodi u tom djetinjstvu. Ego je najnezreliji fenomen. Ego je djetinjast nezreo i ne zna što čini. Tko si ti? Zašto se sve treba prilagoditi tebi? Ti si kao val u oceanu, a nastojiš prilagoditi ocean sebi. Glupost, nema potrebe da sve prilagodiš sebi. To nije moguće. Ti nastavljaš razmišljati o tome, ali bit će to promašaj. Ego je uvijek promašaj, jer traži nemoguće. Napoleoni, Hitleri, Aleksandri Veliki - pitaj ih! Na kraju, oni su veliki promašaji. Bogataše pitaj! Na kraju, oni su sakupili puno toga, ali iznutra oni osjećaju veliki promašaj. Ti možeš akumulirati moć na mnoge načine, ali biti će to promašaj. Ego nikada ne može biti pobjednik.

Mulla Nasrudin je sinu ispričao priču. Ja sam to također slušao. Dijete je insistiralo da priča još, tako da je ovaj morao izmišljati. On reče: „Bio je jedan crv ranoranilac. On je ustao u brahamamuhurta, rano izjutra, misleći kako su religiozni i moralni učitelji uvijek govorili da je rano ustajanje predивно. Ali, uhvatila ga je ptica koja je bila ranoranilac, koja je također vjerovala u religiozne koncepte, koji kažu da je dobro ustajati rano. Dijete je bilo veoma uzbuđeno te reče: „Što se desilo drugom crvu? Rekao si da je jedan crv bio religiozan, a drugi? Mulla reče: „Da, ovaj je bio lijen, kasno je ustajao. Dijete ga je našlo pospanog i ubilo ga je.“ Dijete je bilo malo zbunjeno i reče: „Ali koji je moto priče? Mulla reče: „Moto? Ti ne možeš pobijediti. Štogod da učiniš; ustaješ li rano ili ne, na kraju svatko je ubijen.“

To je apsolutno tačno za ego. Ti ne možeš pobijediti štogod da učiniš, dobro ili loše. Ako je vrlina i dobrota bazirana na egu, ti ne možeš pobijediti. Ti imaš samo sjeme poraza u sebi. Ti možeš služiti narod, postati veliki sluga društva, ali ako je ego temelj, ti ne možeš pobijediti. Možeš učiniti milion dobrih stvari, ali ako je ego tu, otrov je tu. On će zatrovati štogod da učiniš. Bilo bogat, bilo siromah, religiozan ili ne, teist ili ateist, moralan ili ne, kriminalac ili svetac - to nije bitno. Ne možeš pobijediti ako je ego tu, jer je ego sjeme poraza. Ako ego nije tu, tad ti ne možeš biti poražen, jer tu nema nikoga da bude poražen. Tvoja pobjeda je apsolutna. To je najtajnije učenje zena.

Budi u skladu sa svime, kreći se sa svime, sa rijekom. Nemoj čak ni plivati. Ljudi nastoje plivati kontra struje, i tad bivaju poraženi. Nemoj čak ni plivati. Možeš li kolati? Možeš li dozvoliti rijeci da te vodi? Dopusti to. Samo se kreći s njom. Opusti se u rijeci života i pusti da ona vodi. Ona dostiže ocean. Ti ne moraš brinuti. Starac reče:

„Ja prilagođavam sebe vodi, a ne vodu sebi.“

To mora postati stalni podsjetnik. Konstantna punoća uma pomoći će ti strahovito. Kada osijetiš da se boriš, opusti se. Ma koji da je slučaj, kolaj opusti se, ne bori se i tada je cilj siguran. Naime, tada nema cilja u budućnosti. Upravo sada, ovog trenu, ti si dostigao. Kolaj sa prirodom, opušten i prirodan. Dopusti prirodi da preuzme svoj tok. Ne sili to na nikoji način. Ostani pasivan, neagresivan i nenasilan. Baš kao što malo dijete ide u šetnju sa svojim ocem, gdje god da otac ide, dijete je jednostavno ide sa njim, sretno, ne znajući gdje ide. Čak i da ga otac vodi da ga ubije za njega nema problema.

Postoji jedna kršćanska priča. Čovjek je mislio da je on od boga određen da ubije svoga sina. Odveo je sina u šumu. Sin je bio veoma uzbuđen zbog izlaska. Krenuli su rano, a dijete je bilo budno još od ponoći i reče: „Oče, gdje idemo?“ Otac, u nevolji, jer odlazio je ubiti sina, a sin toliko uzbuđen nije ni mogao da zna što će se desiti. Ali ovaj je čovjek vjerovao u božji glas, u svog vlastitog oca, čovjek je vjerovao. Također, sin je vjerovao u svog oca, povjerenje je bilo prisutno. Otac je poveo sina, a sin je bio veoma sretan. On nije nikada bio u šumi. Kada su stigli, otac je izvukao mač iz korica sa kojim je mislio ubiti sina. Iznutra je otac plakao. Tad sin ne znajući namjeru oca upita: „Što ćeš sa mačem?“ Otac odgovori: „Ti ne znaš, ja ću te ubiti!“ Sin se nasmiješi, uživao je, te reče: „Kada?“ Bio je spreman. To je značenje „kolati.“ Otac je izvukao mač, a dijete je ležalo pred njim, sretno, nasmijano. To je bila igra.

Ja ne znam da li je priča istinita, ali izgleda da je. Mora da je istinita, jer ona donosi duboki značaj. Upravo pred izvršenjem otac je začuo glas: „Stop! Ti si mi vjerovao. To je dovoljno.“ Dijete je reklo: „Oče, zašto si stao? Učini to, to je lije-pa igra.“ Dijete je bilo raspoloženo za igru. Kada ti vjeruješ životu, ti vjeruješ bogu, jer život je bog i nema drugog boga. Kada ti vjeruješ i kolaš sa njime, čak i smrt je transformirana. Tada tu nema smrti. Ti nikada ne nastojiš živjeti odvojeno, stoga kako možeš umrijeti? Cjelost uvijek živi, samo individualno dolazi i odlazi. Valovi dolaze i odlaze, ocean nastavlja i nastavlja. Ako ti ne vjeruješ u sebe kao na odvojeni val, ego, tad kako možeš umrijeti? Ti ćeš uvijek živjeti, i to uvijek u cjelini. Ti si živio i prije kada nisi bio tu, živiš upravo sada kada misliš da jesi, i živjeti ćeš ponovo kada nećeš biti tu. San o tvom bivanju odvojenim jeste ego, a ego stvara konflikte. Kroz konflikte ti se rasipaš i umireš. Kroz konflikt si mizeran, ti gubiš sve ono što je za tebe moguće. Svakog je trenu blagoslov moguć. Svakog trenu ekstaza je moguća, ali ti promašuješ. Ti promašuješ zato jer si borac.

Čovjek reče: „Ja prilagođujem sebe vodi, a ne vodu sebi. Zato sam sponosan da sarađujem sa vodom.“

Ali to nije metod, to nije tehnika, način. To je jedno shvatanje. Zapamti: ili može postojati ego, ili shvatanje. Oboje ne mogu postojati zajedno. Ako postoji ego, ti nemaš shvatanje, ti si upravo jedno ignorantno dijete koje vjeruje da je centar svega, cjeline, dok našavši da to nije tako bivaš mizeran. Našavši da ti nisi centar, ti stvaraš svoj pakao. Shvatanje znači shvatanje cijele situacije. Jednostavnim gledanjem na cijeli fenomen tvog života, unutarnjeg i vanjskog, ego nestaje. Sa shvatanjem ego ne postoji. Shvatanje je put, način. Tada si ti u skladu, u ritmu, u korak sa životom. Tad iznenada ti dođeš do osjećaja da uranjaš sa virom i da izranjaš sa virom. Ta igra je vječna - uroniti sa virom i izroniti sa njim - to je vječna igra. Zato su je Hindusi nazvali leela, velika kozmička igra. Ti ponekad dođeš kao val i nestaneš. To se nastavlja, nastavlja i nastavlja. Tu nema početka niti kraja. Ego ima početak, ego ima i kraj. Ali, ti bez ega jesi bespočetan i beskrajn. Ti si sama vječnost u cjelini, u skladu sa cjelinom. Protiv cjeline ti si mora za sebe. Stoga, ili je tu ego, ili shvatanje. Izbor je tvoj. Nema potrebe za biti ponizan, već samo za shvatanje. To je kao da si upalio svijeću u tamnoj sobi - iznenada tama nije više tu. Jer svijetlo i tama ne mogu zajedno postojati. Tako, ego i shvatanje ne mogu postojati zajedno.

MAJSTOR TIŠINE

Bio je monah koji je sebe nazivao Majstor tišine. Dok, u zbilji, on je bio varalica i nije imao razumijevanje.

Za prodati svoj tobožnji Zen imao je dva elokventna monaha, pratioca, koji su odgovarali umjesto njega. Ali, kako ukazuje njegov nerazumljivi Zen, on nije nikada izustio riječ.

Jednog dana, tokom odsustva ove dvojice monaha, došao je hodočasnik i upitao ga: „Majstore, što je Buda?”

Ne znajući što učiniti, ili kako da odgovori, on tužno pogleda unaokolo, u svim smerovima zbog svojih odsutnih govornika.

Hodočasnik, naizgled sretan i zadovoljan, zahvali se Majstoru i ode dalje svojim putem. Na putu je sreo onu dvojicu monaha kako se vraćaju. Hodočasnik sa entuzijazmom započe da kaziva kako je prosvijetljen Majstor tišine. „Upitao sam ga što je Buda, a On je odmah okrenuo svoje lice na istok i na zapad, stavivši do znanja da ljudska bića uvijek gledaju na Budu ovdje i ondje, dok stvarno Buda ne može da se nade u nikojem pravcu. Oh, što znači jedan prosvijetljeni Majstor, i kako je duboko njegovo učenje.”

Kada su se ova dvojica vratila, majstor tišine im odbrusi: „Gdje ste svo ovo vrijeme? Cijelo vrijeme bio sam tako zbunjen i smeten nasrmt i gotovo uništen zbog jednog radoznalog hodočasnika.”

Život je misterija. Što ga više shvataš, on postaje sve misteriozniji. Što više znaš, tim manje osjećaš da znaš. Što više postaješ svjestan dubine, beskrajne dubine, tim više postaje nemoguće reći bilo što o tome. Otuda tišina!

Čovjek koji zna, ostaje u takvom štovanju, tako beskrajnom čuđenju, da čak i disanje stane. Stojeći pred misterijom života, svjedok je sasvim izgubljen. Ali, tu su problemi. Prvi problem sa misterijom života je taj da su uvijek moguće prevare, ljudi koji mogu obmanuti druge. Ljudi koji mogu obmanuti, prevariti. U svijetu nauke to nije moguće. Nauka se kreće po ravnom tlu sa beskrajnom oprežnošću - logično, racionalno. Ako ti izustiš nešto besmisleno, bit ćeš odmah uhvaćen. Sve što ti kažeš može biti provjereno. Nauka je objektivna, i svaka izjava, svaka tvrdnja može biti provjerena eksperimentima u laboratoriji.

Na religijom sve je iznutra: subjektivno, misteriozno, a put nije ravan. To je valovita traka. Tu ima puno uspona i padova. Put se proteže kao spirala. Nanovo i nanovo ti dolaziš do istog mjesta. Možda malo više. Štoga da ti kažeš ne može biti dokazano. Tu nema kriterija, potvrde. Pošto je to unutrašnje, nikakav eksperiment ne može to dokazati ili potvrditi, jer to je misteriozno. Nikakva logička argumentacija ne može obmanuti na ovaj ili onaj način. Stoga nauka je jedna dok postoji gotovo tri stotine religija u svijetu. Ni jednu religiju ne možeš dokazati lažnom, kao što ne možeš nametnuti jednu religiju naspram druge da je istinita i autentična. To je nemoguće, jer nikakav empirični test nije moguć.

Buda kaže da tu nema nikakvog "sebe" iznutra. Kako dokazati to, ili kako opovrgnuti to? Ako netko kaže: „Vidio sam Boga!“, i zvuči iskreno, što učiniti? Taj može biti zavedeni lunatik, mogao je vidjeti halucinaciju, ili je mogao stvarno vidjeti realnost egzistencije. Ali, kako dokazati, ili opovrći? On ne može djeliti svoje iskustvo sa nikim. To je unutarnje. To ne liči na jedan objekt koji možeš smjestiti u sredinu, te da ga svatko vidi, svatko da eksperimentira i secira. Ti to moraš uzeti s povjerenjem. On može zvučati apsolutno iskreno, a može biti i zavarani. On tebe možda ne obmanjuje, ne nastoji da te obmane, on možda obmanjuje sam sebe. On može biti veoma ispravna osoba koja je vidjela san, a misli da je to stvarnost. Ponekad snovi imaju kvalitet takav da izgledaju realniji od same realnosti. Tad snovi liče na vizije. On je čuo božji glas i toliko je ispunjen time, ali što učiniti? Kako dokazati da je ovaj poludio? Kako dokazati da on nije projicirao svoj vlastiti um i ideju? To nije moguće, tu nema načina.

Ako je tu jedan religiozan čovjek, biti će još 99 drugih oko njega. Neki od njih su zavarani, obmanuti. Siromasi samo slijede; dobri u srcu, ne nastoje povrijediti nikoga, ali ipak oni ranjavaju. Zatim, tu ima nekoliko obmanjivača, pljačkaša, varalica; lukavih i vještih osoba koji svijesno ranjavaju i štete. Ali zlo košta. Bolji posao od religije ti ne možeš naći na ovom svijetu. Ti možeš obećavati bez potrebe da ispuniš obećanja, jer roba je nevidljiva. Čuo sam jednu anegdotu. U Americi su izmislili nevidljivu ukosnicu za žene. Jedna je leđi kupila to u supermarketu. Prodavač joj je dao paket sa nevidljivim ukosnicama. Ona je gledala u paket, ali ništa nije vidjela. Naravno, one su bile nevidljive, pa kako ih možeš vidjeti? Ona reče: „Ali ja ne vidim nijednu!“ Prodavač reče: „One su nevidljive! Kako ih možete vidjeti?“ Leđi reče: „Stvarno? Nevidljive?“ Čovjek reče: „Još me pitate! Sedam dana ih imam u zalihi i još ih prodajem. One su apsolutno nevidljive“.

Kada su stvari nevidljive ti možeš prodavati, obećavati. Tu nema potrebe za dokazivanjem, jer kao prvo, one su nevidljive, tako da nitko ne može da ih vidi, niti doktadne. Ne možeš naći bolji posao od religije, jer je roba nevidljiva. Vidio sam mnoge obmanute osobe, mnogo obmanjivača. Stvar je tako suptilna da se ništa ne može reći ni za ni protiv.

Npr., znam čovjeka koji je jednostavno glup, ali glupost ima svoj kvalitet. Posebno u religiji glupan može ličiti na paramahansa. Pošto je on glup, njegovo ponašanje je apsolutno neočekivano, baš kao i kod jednog prosvijetljenog. Sličnost je tu. Pošto je on glup, on ne može izreći nijednu racionalnu izjavu - baš nalik na jednog prosvijetljenog. Sličnost je tu. Pošto je on glup, on ne može izreći nijednu racionalnu izjavu - baš nalik na jednog prosvijetljenog. On je glup, on ne može da zna

što govori, kako se ponaša. Iznenada on može učiniti bilo što. To iznenadno, neočekivano činjenje izgleda kao da on pripada drugom svijetu. On ima epileptične napade, ali ljudi misle da on ide u samadi. On treba elektro-šok tretman. Iznenada će dobiti napad i onesvijestiti se, a sljedbenici će udarati u bubnjeve, pjevati će i slaviti boga što je njihov učitelj otišao u veliki samadi, ekstazu. Njegova usta povraćaju, slina izlazi van - on je jednostavno u grču napada. On nema inteligenciju. Ali, to je kvaliteta, a oko njega ima obmanjivača koji šire stvar o „Babi“. Mnoge se stvari dešavaju blizu njega, to je čudo. Mnoge se stvari dešavaju jer mnoge se stvari dešavaju same od sebe. Baba je u nesvijesti, a mnogi će osjetiti da se njihova kundalini diže. Oni projiciraju. Tu ima neki fenomen: ako ti sjediš tiho za duži period, tijelo akumulira energiju i zatim se tijelo počinje kretati. Osjećaj nemirnosti, iznenadni trzaj započinje dolaziti - oni misle da je to kundalini. Kundalini se diže, a kada se ona diže u jednoj osobi kako ti možeš mirovati pokraj nje? Tad i drugi započinje. To je kao kad netko zijevne, tad i drugi osjete tu potrebu. Kad jedan kihne, drugi takođe imaju strahovitu kijavicu. To postaje zaraza. Ali, sa tolikim stvarima što se dešavaju, „Baba“ mora biti u samadiju, dok on jednostavno ima napadaj.

Moje posmatranje na istoku je bilo to da samo jedna prava osoba postoji, a 99 osoba jesu lažne. Bilo da obmanjuje sebe, jednostavno siromasi; ili obmanjivači, lukavi i vješti ljudi. To se može nastavljati jer cijeli je fenomen nevidljiv. Što učiniti? Kako presuditi? Kako odlučiti? Religija je uvijek opasna. Ona je opasna jer je sam fenomen misteriozan, iracionalan. Tu prolazi bilo šta jer nema vanjskog načina za suditi. Ima tu ljudi sa naivnim umom, uvijek spremni da vjeruju u nešto, jer trebaju neko uporište. Bez vjere oni se osjećaju rasidreni, iskorijenjeni. Oni trebaju nekog u koga vjeruju. Oni trebaju ići negdje da bi se osjećali usidreni i ukorijenjeni.

Vjera je duboka potreba u ljudima. Zašto je to duboka potreba? Bez vjere ti osjećaš kaos, bez nje ti ne znaš zašto postojiš. Bez vjere ne možeš osjetiti značaj života. Izgleda da tu nema nikakvog značaja. Ti osjećaš neku slučajnost i bezrazložnost što si tu. Bez vjere to pitanje nikne: zašto postojiš? Tko si, odkuda dolaziš, kuda ideš? Nema nijednog odgovora - bez vjere nema odgovora. Osoba se osjeća bez značaja, kao jedna slučajnost u egzistenciji: nepotrebna, uzaludna. Ti ćeš umrijeti, a sve će nastaviti. Osjećaš da nešto fali, kontakt sa realnošću, neko vjerovanje. Zato religija postoji da podrži vjerovanje jer ljudi to trebaju. Osoba bez vjere mora biti veoma veoma hrabra. Živjeti bez vjere znači živjeti u nepoznatom. Živjeti bez vjere jeste velika smjelost. Obični ljudi ne mogu to podnijeti. Sa previše smjelosti muka dolazi, zebnja je stvorena. To se mora naglasiti. Po meni, stvarno religiozna osoba jeste bez vjere. Povjerenja ima, ali ne vjere. To je golema razlika između ova dva pojma. Vjera je intelektualna. Ti je trebaš, zato je i imaš. Ona je tu jer ti bez nje ne možeš da živiš. Vjera ti daje potporu za živjeti. Ona ti daje neki značaj ma koliko lažan. Ona ti daje neki razlog da bi živio. Kako se kretati, gdje se kretati. Ti si na autoputu, a ne u šumi. Vjera ti daje prisnost. Tu su i drugi vjernici kao i ti. Ti postaješ dio mnoštva, gomile. Tada ti ne moraš misliti o sebi. Tada više nisi odgovoran za svoje biće i za ono što činiš. Sada ti prebacuješ odgovornost na gomilu.

Jedan sami hindus nije nikada tako loš kao hinduška gomila. Jedan individualni muhamedanac nije nikada tako loš kao gomila muhamedanaca. Što se dešava? Individue nisu loše, već su gomile jednostavno lude, jer u gomili nitko ne osje-

66 *trava raste sama od sebe*

ća odgovornost. Ti lako možeš počinuti ubistvo u gomili jer znaš da to čini gomila. Ti si samo val u njoj. Ti nisi odlučujući faktor. Tako ti nisi odgovoran. Individualno, sam - ti osjećaš odgovornost. Osjećat ćeš krivnju ako počinš nešto. Moja primjedba je da ako grijeh postoji kroz gomilu, nijedna individua nije nikada griješnik. Individua, ako počinu nešto loše, može veoma lako biti izvučena vani. Ali gomilu je nemoguće izvući, jer ona nema dušu, nema centar. Tada, koga prozvati?

U svemu ovome što se u svijetu dešava - zlo, snage zla, davo - gomila je u stvari odgovorna. Nacije su davoli, religiozne grupe jesu zle snage. Vjera te čini dijelom veće gomile. Tada je tu osjećaj oduševljenja, poleta. Tada si ti dio nečeg velikog, nacije: Indija, ili Amerika, ili Engleska. Tada ti nisi sićušno ljudsko biće. Velika energija dolazi i ti se osijećaš oduševljenim, gordim. Osjeća se euforija. Stoga, kad god je zemlja u ratu, ljudi se osijećaju euforičnim, ekstatičnim. Iznenada njihov život ima značaj - oni postoje za naciju, za religiju, za civilizaciju. Tada oni imaju neki cilj dostići i neko blago zaštititi. Tada oni nisu više obični ljudi, oni imaju veliku misiju. Vjera je most od individualnog ka gomili.

Povijerenje je totalno različito. Povijerenje nije intelektualni koncept. Povijerenje jeste kvalitet srca, a ne glave. Vjera je most između individue i gomile, dok je povijerenje most između individue i kozmosa. Povijerenje je uvijek u boga. Kada ja kažem „Bog“, ja ne mislim na ikoje vjerovanje u boga. Kada ja kažem bog, ja jednostavno mislim na cjelinu.

Povijerenje je duboko shvatanje da si ti jednostavno dio, nota u velikoj simfoniji. Upravo mali val u oceanu. Povijerenje znači da ti imaš da slijediš cjelinu; kolati sa njom, biti u skladu sa svime. Povijerenje znači: ja nisam ovdje kao jedan neprijatelj, ja nisam tu da se borim, ja sam tu da uživam priliku koja mi je data. Ja sam tu da budem zahvalan i da slavim. Povijerenje nije u doktrini. Ti ne trebaš biti hindu, ili muhamedanac, jain, ili sikh. Povijerenje je obaveza između individualnog i cjeline. Povijerenje te čini religioznim - a ne hindu, musliman ili kršćanin - jednostavno religioznim. Povijerenje nema ime. Vjera te čini hinduom, muslimanom, kršćaninom. Vijera ima ime, milione imena. Tu ima na tisuće vjera. Ti možeš birati. Povijerenje ima samo jedan kvalitet; kvalitet predaje cjelini, kvalitet kretanja u skladu sa cjelinom, kvalitet ne siljenja cjeline da te slijedi, već jednostavno dopuštanje sebi da se krećeš sa cjelinom. Povijerenje jeste transformacija. Povijerenje treba biti dostignuto. Vjera je data rođenjem. Nitko nije rođen u povijerenju, svatko je rođen u vjeri. Ti si rođen kao hindu, ili jainist, ili budist. Vjera je data od društva, jer vjera je most između tebe i društva. Kada društvo ne bi moglo da ti da vjeru, strah bi bio tu. Ti možeš postati buntovnik. Naime, to je sigurno da ako vjera nije data, da ćeš ti postati buntovnik. Društvo to ne želi. Ono ne može to da dopusti. Društvo, prije no što ti postaneš svjestan, daje ti duboku vjeru. U tvoju krv ona ide sa mlijekom tvoje majke. Otrov vjere kola u tvom biću. Vremenom ti postaneš svjestan što se desilo. Ti nalažiš da si već hindu, ili musliman, ili kršćanin. Ludačka košulja je već tu. Ti si zatvoren, zarobljen. Veoma je teško izići iz toga, jer to ide u tvoju nesvjesnost. To postaje sam tvoj temelj. Čak ako ti izađeš iz toga, čak ako ti ideš protiv toga, to će ostati u temeljima. Očistiti nesvjesnost je veoma teško. Svjesno ti to ne možeš učiniti.

Čuo sam, desilo se, Mulla Narudin je postao ateist. On je umirao i svećenik je došao. Svećenik reče: „Mulla, sada je ovo zadnji trenutak i zadnja prilika. Još je ostalo nešto vremena. Ispovijedaj svoje grijehe, ispovijedaj da si postao loš postajući ateistom. Postani teist i umri vjerujući u boga.”

Mulla Nasrudin otvori oči i reče: „Hvala bogu, ja nisam teist.”

Iako nisi teist, ti ćeš zahvaliti bogu. Duboko dolje to ostaje u nesvjesnosti, to postaje temelj. Što god da si čuo u svom djetinjstvu, prije sedme godine, postalo je tvoj temelj. Potreban je veliki napor za iskorijeniti to, meditacija je potrebna. Morat ćeš se kretati natrag i jedino tada će to moći biti izbrisano. Možeš ti stvoriti anti - vjeru, ali to neće pomoći. To ne može pomoći. Ti možeš postati teist, možeš biti hindu u djetinjstvu, zatim se možeš preobratiti u kršćanstvo. Ali, ti ćeš ostati hindu - tvoje kršćanstvo biti će obojeno tvojim hinduizmom. Ti možeš postati komunist, ali duboko dolje je nesvjesnost i ona će obojati tvoj komunizam. Duboka je meditacija potrebna da očisti nesvjesnost.

Povijerenje je totalno različito. Povijerenje nije u riječima, u zapisima. Povijerenje je naspram života - sama energija koja miče cjelinu. Ti imaš povijerenje u to i kolaš sa time. To te vuče dolje u vir, ti ideš dolje u vir. Ako te to izvuče iz vira, ti izlaziš vani. Ti se krećeš sa tim, ti nemaš svoj um naspram toga. Ako te to učini tužnim, ti bivaš tužan. Ako te to učini sretnim, ti postaješ sretan.

Ti se jednostavno krećeš sa time, bez svog uma. Iznenada ti dolazi do realizacije da si sada stigao do tačke gdje blaženstvo biva vječno. U tvojoj tugi ti ćeš također biti blažen, jer tu nema ništa od tvog posla. Cjelina to čini a ti se sa njom krećeš. Sreća - OK! Tuga OK! Ti si jednostavno OK! Sve je OK. To je značaj religioznog čovjeka. On nema svoj vlastiti um. Vjera ima veoma jak um.

Priča se da je veliki svetac Tulsidas bio pozvan u hram Krišne u Mathuri. On je bio vjernik, vjerovao je u Ram-a. Došao je, ali se nije htio pokloniti jer kip je bio Krišna sa flautom na usnama. Kaže se da je on rekao Krišni: „Ja se mogu pokloniti samo Rami. Zato ako želiš da se poklonim ti uzmi Raminu violinu, tada ću ti se ja pokloniti.”

To je um vjernika. Inače, koja je razlika između Rame i Krišne? Koja je razlika između flaute i violine? Priča se nastavlja - kažu da se kip izmijenio, postao je kip Rame. Tada se Tulsidas poklonio veoma sretan. Što se to desilo? Moje zapažanje je da je kip ostao isti, jer kip ne mari, on ne može reagovati. Kip ne mari da li se ti pokloniš ili se ne pokloniš. Ali, um vjernika može stvoriti razne stvari. Tulsidas mora da je projicirao. To je morala biti projekcija, jedna halucinacija. On je morao vidjeti, to je sigurno. On je morao vidjeti, inače se ne bi poklonio. To je sigurno. Mogućnost je ta da je to kreacija njegova uma. Kada si ti preispunjen vjerom, ti možeš kreirati. Ti možeš vidjeti stvari koje nisu tu, a možeš i promašiti stvari koje jesu tu. Um koji je ispunjen vjerom jeste um koji može projicirati bilo što u skladu sa vjerom. Kada ti vidiš te stvari, uvijek se sjeti toga!

Ljudi mi dolaze...Ako netko vjeruje u Krišnu i meditira, odmah Krišna započinje dolaziti. Vizije. Ali Krist mu nikada neće doći. Kršćanin započne meditirati - tad Krišna nikada ne uznemirava njegovu meditaciju. Samo Krist dolazi. Muslimanu: niti Krist, niti Krišna, a Muhamed ne može doći jer oni nemaju sliku o njemu. Oni ne znaju na šta on liči. Stoga, oni ne mogu projicirati.

Štogod da ti vjeruješ ti projiciraš. Vjera je projekcija. To je nalik na projektor u kinu. Ti vidiš nešto što nije tu. Projektor je sakriven otraga, ali ti nikada ne gledaš projektor, ti gledaš ekran. Projektor je iza i cijela igra se zbiva u njemu, ali ti gledaš ekran. Cijela se igra zbiva u tvom umu, a um je ispunjen vjerom uvijek nastavlja projicirati stvari. On vidi stvari koje nisu tu. To je problem. Um koji vjeruje uvijek je ranjiv, i uvijek dopusti jednu mogućnost da bude iskorišćavan od varalica, a varalice su svugdje unaokolo. Sav put je ispunjen pljačkašima jer ne postoji nikakva mapa.

Kretati se u religiji jeste kretati se u nesigurno i nezacrtno. Pljačkaši laka mogu izrasti ovdje. Oni te mogu čekati. Oni i čekaju. Ponekad, ako te osoba i ne obmanjuje, ti želiš biti obmanut. Tada ćeš ti obmanut. Nitko te ne može obmanuti ako ti, duboko u sebi, nisi spreman da budeš obmanut.

Baš prije nekoliko dana, dođe mi čovjek i reče: „Baba me obmanuo“. A on je veliki yogin. Ja ga upitah: „Što je učinio?“ Ovaj reče: „On može učiniti zlato iz svakog metala. On mi je to pokazao i vidio sam da se to desilo pred mojim očima. Tada je rekao da mogu donijeti svo moje zlato, te da će ga on udesetorostručiti. Ja sam sakupio svo moje blago, a on je jednostavno pobijegao sa njim. On me obmanuo.“

Svatko će pomisliti da ga je taj obmanuo. Ali ja rekoh čovjeku: „To je tvoja pohlepa koja te je obmanula. Ne prebacuj odgovornost na nikoga. Ti si jednostavno glup. Pohlepa je glupa. Ti želiš da tvoje blago postane desetostuko. Um te obmanuo. Druga je osoba jednostavno iskoristila priliku. On je samo vješta osoba. To je sve. Stvarni problem si ti. Da te ovaj nije obmanuo, učinio bi to netko drugi.“

Stoga, nije pitanje tko obmanjuje. Moje zapažanje je to da ako te netko obmane, to pokazuje neku sklonost u tebi da budeš obmanut. Ako ti netko nešto laže, ako ti netko može lagati, to pokazuje da ti imaš neki afinitet sa lažima. Čovjek od istine ne može biti obmanut. Čovjek koji živi u istini ne može da postane žrtva laži. Samo laž može biti obmanuta drugom laži. Drugačije, nema te mogućnosti. Ima ovdje na milijune ljudi koji su spremni da budu obmanuti, koji jednostavno čekaju nekoga da dođe i da ih obmane: zbog njihove vjere, zbog njihovih nastranih želja, zbog njihovih požuda. Zapamti dobro, pohlepa je pohlepa, bilo da ona materijalna ili spiritualna. Nema razlike. Pohlepa u materijalnom svijetu ili pohlepa u spiritualnom svijetu, ne čini razliku. Njen kvalitet ostaje isti. Ti želiš nekog da poveća desetostuko tvoje blago, tvoje zlatno - to je pohlepa. Zatim, netko kaže: „Ja ću te učiniti prosvijetljenim“-ti odmah padneš. To je također pohlepa. Ja ti kažem - moguće je udesetostručiti zlato, veoma je lako, ali skoro nemoguće je bilo koju drugu osobu prosvijetliti. To nije igra. Put je naporan. U stvari, nitko te nikada ne prosvijetli, sam postaje prosvijetljen. Drugi može biti katalizator, to je najviše što može. Ništa više od toga ne može da učini. Naime, sve se dešava u tebi. Prisustvo dugih osoba može pomoći, to je sve. Ako si ti stvarno iskren, onaj koji ti može pomoći, taj će te potražiti.

Ako si stvarno neiskren, ti ćeš tražiti onog koji može da šteti. To je razlika. Kada učenik traži Majstora, to je skoro uvijek nešto pogrešno. Kad Majstor traži učenika samo se tad nešto autentično dešava.

Kad ti možeš tražiti Majstora? Sve što ti možeš da misliš, biti će tvoj um, jer si kompletna neznalica. Ti si mjesecar. Ti ćeš tražiti nekog ko je prikladan tebi. Ti ćeš biti kriterij. Tad ćeš ti otići i tražiti nekog ko čini čuda. Ti možeš otići tražiti Satxa Sai Babu, jer to će biti duboko ispunjenje tvoje pohlepe. Vidjet ćeš: Tu je čovjek. Ako on može stvoriti stvari iz zraka, tad on može da učini bilo što. Sad je tvoja pohlepa projicirana. Sad se duboki afinitet desi momentalno. Zato ćeš vidjeti na tisuće oko Satxa Sai Babe. Da Buda postoji, ti ne bi vidio takvomnoštvu, jer tu nema afiniteta. Satxa Sai Baba ima jednu privlačnost duboko u tebi. Tvoja je žudnja projicirana. Sada ti znaš da je to pravi čovjek za tebe. Ali ti si pogrešan. Kako ti možeš da odlučiš tko je pravi čovjek za tebe? Ti stvaraš svoje obmanjivače, ti im daješ priliku. Ti sljediš magove, a ne Majstore.

Ako ti stvarno želiš tražiti Majstora, makni pohlepu i makni svoje vjere. Idi Majstoru sasvim nag u umu, bez vjere: kao da si stablo u jesen bez lišća. Nago, stojeći naspram neba. Idi i traži majstora sa nagim umom, bez lišća, bez vjere. Samo tad, jedino tad, ja ti kažem, ti ćeš biti sposoban da vidiš bez projekcije. Jedino tada nešto će prodirjeti u tvoj život odozgo. Tada te nitko ne može obmanuti. Zato ne budi uznemiren i ne osuđuj obmanjivače. Oni ispunjavaju potrebu. Pošto ih ti trebaš, oni su tu. Ništa ne postoji bez nekog razloga. Ljudi postoje svude oko tebe, jer ti ih trebaš. Lopovi postoje, pljačkaši postoje, izrabljivači postoje, obmanjivači postoje, jer ih ti trebaš. Ti ne bi bio nigdje kad bi svi oni nestali. Ti bi jednostavno bio nesposoban da živiš svoj život da oni nisu bili tu.

Ova je priča prekrasna i mora biti duboko shvaćena.

„Bio je monah koji je sebe nazivao Majstor tišine. Dok, u zbilji, on je bio varalica i nije ima razumijevanje.“

Ti se možeš pretvarati, a u religiji možeš se pretvarati više no bilo gdje, jer ljudi su lukavi sa svojim svijetovnim putevima. Ali su sasvim nevini što se religije tiče. Ti možeš biti vješt da znaš što se dešava na tržnici. Tu si ti živio. Ti znaš sve trikove i sve načine. Sve si sam to činio. Ti si mudar što se svijeta tiče. Ali, kada se ti krećeš u svijetu manastira, iz tržnice u manastira, to je velika razlika. U manastiru ti si sasvim nevin, nalik na dijete. Možeš biti veoma star, 60 ili 70 godina, ali u manastiru, u hramu, ti si nalik na dijete. Ovdje ti nisi živio, ali iste stvari tu također postoje. Ponovo je to tržnica.

Kad je Isus ušao u jeruzalemski hram, on je ušao gnjevan i počeo je udarati ljude. Mnogi su trgovci ušli u hram, mnogi lihvari. On je preokrenuo njihove tezge. Rekao je: „Vi ste od mog božijeg hrama napravili tržnicu. Izadite!“

To je stvarno nešto. Jedan sam čovjek, a sva gomila trgovaca pobježe. Istina ima svoju vlasitu snagu. Kada je nešto istinito, ti odmah postaneš slab, jer ti si lažov i odmah shvatiš - to je ispravno. Ovi se trgovci nisu mogli oduprijeti. Ovi su lihvari mogli ubiti Isusa. Bio je sam, a njih je bilo mnogo. Ali zbog istine oni jednostavno pobjegoše vani. Samo kad su već bili vani započeli su planirati što da učine sa ovim čovjekom. To je bio njihov plan koji je na kraju razapeo Isusa.

U manastirima, u hramovima, u ašramima, postoji drugi svijet. Ti možeš poznavati njihov zakon, njihova pravila igre. Ti tu možeš biti obmanut veoma lako. Obmanjivača ima mnogo, jer obmanut je veoma lako.

Moj osjećaj je taj: dve vrste ljudi se kreću ka religiji. Prva je: čovjek koji je živio u svijetu. Živio ga je skorz naskroz i došao do shvatanja da je tio uzaludno, beskorisno rasipanje vremena. To je nalik na san, i to ne tako lijep san već mora. To je prva vrsta: iskrena, autoentična koja je proživjela naskorz svijet i našla ga uzaludnim, pustinjom bez oaze, te se okrenula. Buda je običavao pitati svoje sljedbenike: „Da li si se stvarno sasvim okrenuo ili želiš imati malo svog uma koji gleda unatrag, dio tebe koji uvijek gleda unatrag?” To je prva vrsta koja je uvijek ispravna, koja je živjela u svijetu i našla ga kao frustraciju. Zato su se oni okrenuli religiji. Zatim, tu je druga vrsta koja je sasvim suprotna. Prva vrsta broji 1%, druga 99%. Ti ljudi su veoma privučeni religijom. To je vrsta koja nije mogla uspjeti u svijetu, koja nije mogla uspjeti u svojim ambicijama, koja nije mogla postati važna. Oni su željeli postati ministri, predsjednici, ali nisu mogli. Oni jednostavno nisu učinjeni čvrstim da se tu bore. To su ljudi koji su htjeli postati Rokfeleri, Fordovi, ali nisu mogli jer je suprotništvo bilo tako veliko, a oni nisu sačinjeni od tako čvrstog materijala. Oni su promašili, jer život je borba, a oni su jednostavno inferiorni. Oni nemaju toliko inteligencije, niti takvu vrstu snage za boriti se i ispuniti svoje ambicije. Ti se ljudi također okrenu religiji. Oni su veliki obmanjivači. Oni će postati problem za religiju i za ljude koji traže religiju. Oni će biti obmanjivači svugdje u hramu. Oni će od hrama napraviti trgovinu jer njihove želje tu još vrebaju. Oni su se okrenuli ka religiji kao političari. Naravno, političari koji su promažili u politici. Idi po svijetu svugdje oko guraa i naći ćeš političare koji su promašili. EX-ministre ćeš uvijek neći kako dolaze ka istom guruu. Ljudi koji su htjeli previše u svijetu a nisu mogli imati. Konkurencija je prevelika.

Ti se možeš pretvarati, lako možeš povjerovati da si tu superiorno biće. Tu nema konkurencije. Ti možeš jednostavno reći: „Ja sam se prosvijetlio”, a nitko ne može negirati to, nitko ne može pobijediti to. Jednostavno ne postoji kriterij za suditi to. Uvijek možeš naći ljude, glupe ljude, da te sljede. Čak i Muktanand može imati sljedbenike. Jednom sam prošao Muktanandinim ašramom da vidim što se tamo dešava. Nikad nisam vidio tako obučenog čovjeka da postane tako veliki voda tolikih osoba. Bez potencijala, bez dostignuća, bez uvida - ako ga ti vidiš na ulici, ti nećeš prepoznati da je tu nešto. Sasvim jednostavno, obično. Ne obično u smislu Žena - upravo obično. Ali čak i on može naći sljedbenike.

U svijetu milioni glupih postoje i uvijek su spremni da vjeruju. Uvijek spremni. Spremni su da padnu u nečiju zamku. Naime, ponekad tu i nema zamke, ali oni padnu, jer žele vjerovati da se nešto desilo. Čovjek je tako imaginativan, te zbog njegove imaginacije započinje vjerovati da se nešto desilo.

Došao mi je jedan i rekao: „Ja imam neku bol u kičmi”. Tad, ako ja kažem da je to jednostavno bol, idi doktoru, on je jednostavno ode od mene i više se neće vratiti. Radi toga on nije došao. On je došao zbog jedne potvrde. Ako ja kažem: „Da, tvoja kundalini se diže!”, on će biti sretan. Ovi glupaci će uvijek naći svoje Muktanande. Ne samo obični ljudi, ponekad veoma inteligentni ljudi dolaze. Nedavno, došao je jedan filmski producent - veoma poznato ime u Indiji. Njegov šećer

u krvi je prešao svaki limit, on je trebao biti već mrtav. On je pijanica velika izjelica, opsjednut je jelom. Ali on i dalje nastavlja da jede slatko i da pije alkohol. Sada, zbog prevelikog šećera u krvi cijelo njegovo tijelo drhti. Cijelo je njegovo tijelo bolesno, svaka njegova ćelija je bolesna i iznutra je duboko drhtanje. On je tu sjedio, dok sam je pričao drugima, i drhtao. Tad me upitao: „Što ti misliš? Što je to da li se kundalini diže?”

Što učiniti sa tim ljudima? To su žrtve. Oni su učesnici u stvaranju obmanjivača. Oni su također polukrivci. Ja znam da taj čovjek također pripada Muktanandionoj grupi. Sad meni niče problem, što učiniti? Ako kažem: „Da, to se kundalini diže i to je tvoj posljednji život. Ubrzo za koji dan, ti ćeš se prosvijetliti,” on će se pokloniti, dodirnuti mi stopala i otići sretan. On će ići nakolo i govoriti o meni da je to pravi, najveći Majstor kojeg je on upoznao. To je dobar posao, jednostavan. Ali tad ga ja obmanjujem, i ne samo obmanjujem već i ubijam. Ja sam ubica jer ja znam da on umire od dijabetesa, da je dijabetis otišao preko svakog limita. Ako je kažem: „To je kundalini i prosvijetljenje dolazi. To je nalik na samadi, zato ti drgtiš. To se bog spušta na tebe.” Ili: „Ti se dižeš ka bogu”, ili „Božanstvo silazi na tebe” on će biti sretan. Svatko je sretan, tu nema problema. On će raditi za mene, i dok ne umre on će nastaviti pričati o meni.

Ali, u trenutku kad kažem: „To nema ništa sa prosvijetljenjem. To je jednostavno previše šećera u krvi. Cijelo tvoje tijelo je groznica, ne gubi vrijeme, idi doktoru i poslušaj ga”, ja mogu odmah vidjeti promjenu na njegovom licu. On se izmijeni - taj čovjek nije uopće Majstor. Kako on može biti Majstor i prosvijetljen kad ne može da shvati tako jednostavan fenomen koji mi se desio. To se nedavno desilo. Čovjek, veoma poznat na zapadu, Franklin Jones, bio je učenik Muktanande. Kad je njegova kundalini ustala, Muktananda je potvrdio: „Ti si postao siddha.” Ne samo da je odobrio, on je i izdao pismenu potvrdu. Jednostavno, ja ne mogu vjerovati koja je glupost nastavlja potvrda da si postao soddha, prosvijetljen. Stoga, naravno, taj je čovjek postao siddha i proimijenio svoje ime. Bio je Franklin Jones, a sada je Burba Free John, i ima puno svojih sljedbenika.

Sad ne valja dolazi, jer on je postao prosvijetljeniji od Muktanandina očekivanja. Postao je svoj guru. Sad on želi - ponovo je došao prije neki mjesec - sad on želi drugu potvrdu. On sada želi da kaže: „Za mene nema nikakve potrebe za ikakvim Majstorom, jer ja sam Majstor. Moja karma je sa tobom, Muktanandom, ispunjena. Zato, daj mi potvrdu da sam apsolutno slobodan. Sad je Muktananda oklijevao - to je otišlo predaleko, zato je negirao. On nije htio da izda drugu potvrdu. Ali, ta je stvar otišla predaleko. Ovaj se vratio kući i napisao knjigu, i kaže: „Naravno, Muktananda mi je pomogao malo na putu, ali on nije prosvijetljen. Ja prekidam sve veze sa njim. On je običan čovjek.” Tako se to dešava. On je bio prosvijetljen jer je izdao potvrdu, on je tad bio najveći majstor na svijetu. Sad on to više nije. On je jedan običan čovjek. „Ja prekidam sve odnose sa njim.” Te se stvari nastavljaju. Zapamti to, jer možeš postati dio u takvoj igri. Nikad ne vjeruj previše sebi. Ostani pažljiv. Kad ti dođe k meni, ja ću točno reći što se dešava. Mnogi su otišli od mene jer ja neću podržavati njihove egoe. Ja neću ispunjavati njihove želje. Ja im neću reći

ono što oni žele čuti. Jednom kad odu, oni su protiv mene. To su zamke, ne da ih samo obmanjivaci stvaraju, već im i ti to pomažeš stvarati. Ne budi učesnik u takvoj obmani. Budi veoma, veoma pažljiv.

Taj monah koji je bio varalica i nije imao pravo shvatanje, sebe je nazivao „Majstor tišine“. To je predivno, jer ako nešto izrečeš tad možeš biti uhvaćen. To je jednostavno predivno ostati tih. Tad te nitko ne može uhvatiti. Kažu da je to dobro za dvije vrste ljudi da budu tihi. Veoma, veoma mudar čovjek je tih jer, ono što on zna ne može biti izrečeno. Zatim, veoma, veoma glupi ljudi ako oni nisu tihi biti će uhvaćeni. Stoga, taj čovjek koji je bio varalica, običavao je sebe zvati „Majstor tišine“. On nije htio da izusti ni jednu riječ. Ali, ako ti ne izustiš riječ, ti ne možeš prodati ništa. Ako je prodavač tih, kako će on prodati robu? Stoga je razradio plan.

Za prodati svoj tobožnji Zen, on je imao dva elokventa monaha da odgovaraju za njega. Ali, kako ukazuje njegov nerazumljivi tihi Zen on sam nije nikada izustio riječ.

Jednog dana, dok su ta dva monaha bila odsutna, hodočasnik dode k njemu i upita: „Majstore, šta je Buda“.

To je jedno od pitanja Zena. To znači - što je dharma, što je religija? To znači - što je pažljivost? To znači - što je jedno prubudeno biće? To je jedno od najtemeljnijih pitanja Zena - što je Buda? Što je prosvijtljeno stanje bića koje mi zovemo Buda?

„Ne znajući što da učini, ili kako da odgovori, on tužno pogleda oko sebe u svim smjerovima zbog svojih osudnih govornika. Hodočasnik, izgledno zadovoljan i sretan, zahvali se Majstoru i ode. Na putu hodočasnik sretno dva monaha kako se vraćaju. On im razdrzano započe govoriti kako je prosvijtlen taj Majstor tišine“.

On je projicirao, naravno. On mora da je čuo da onaj koji zna ostaje tih. On je to morao pročitati u zapisima gdje je to rečeno milion puta, da jedan koji zna nikada ne kaže. Jedan koji kaže, on još nije upoznao. Ali to su veoma paradoksalne stvari. Lao Tzu kaže na samom početku Tao te shiga da se istina ne može izreći. Ono što se može izreći nije istina. Ali Lao Ce je izrekao to! Stoga što pomisliti o tome? Je li to istina ili nije? To izrečena misao, ona biva izrečena. Sad ćeš ti biti u velikoj nevolji. Leo Ce kaže da istina ne može biti izrečena, ali toliko je izrečeno. Zato, da li je to istina ili nije? Ako to nije istina, to da istina znači kaže da istina ne može biti izrečena. Ako je to istina čak i to ne može biti izrečeno.

Religija je puna paradoksa i to je problem. Taj čovjek mora da je čuo mnoge Zen Majstore kako kažu da se istina ne može izreći. To je točno - istina se ne može izreći. Ali, toliko se može reći. Puno stvari se može reći. Milion stvari se može reći. Mnoge stvari mogu biti ukazane, a ono što se može izreći može se na kraju ukazati. Cijeli smisao je samo taj - istina je veća od riječi. Ona je veća i od tišine, također. Istina je tako prostrana da ne može biti siljena u kalupe riječi. Ona ne može biti siljena niti u tišinu. U stvari, tišina postoji u istini, a riječ, također, postoji u tišini. Istina je samo nebo, sam prostor.

Taj Majstor je izveo trik, misleći da istina ne može biti izrečena. Najbolji način je ostati tih. Ali tada nitko neće biti privučen k tebi. Zato je on imao dva monaha da pričaju za njega. To je dobar aranžman, jer ako oni nešto krivo kažu, on nije odgovoran za to. Ako oni kažu nešto ispravno - još bolje. Ali jednog je dana on bio uhvaćen. Ti možeš neko vrijeme obmanjivati ljude, ali ih ne možeš obmanjivati zauvijek. Jednog dana, negdje, biti ćeš uhvaćen. Ti ne možeš sačiniti jedan aranžman laži koji se zauvijek može nastaviti. Istina će izbiti. 99% vremena ti možeš uspijevati, ali 1% ti ćeš pasti. Taj jedan posto će povući sav uspjeh u promašaj. To će uništiti cijelu stvar.

„Jednog dana došao hodočasnik i upita: „Što je Buda“ Majstor tužno pogleda oko sebe u svim smjerovima za svojim govornicima.“ To je bila istina - on nije imao odgovor. Pogledavši u svim smjerovima, on je gledao za nečim drugim a ne za istinom, ne za Budom, ne da bi gestom nešto ukazao. Ali hodočasnik pomisli da je ovaj stvarno Zen Majstor, veliki Majstor. On nije htio da izusti riječ, ali je ukazao da ti pogledaš u svaku dimenziju, u svakom smjeru, iako Buda nećeš naći, jer Buda je iznutra. Ti možeš tražiti ali nećeš naći jer on je samo tragač. To je bila projekcija. To je ono što ti možeš lako da učiniš. Tako su ljudi obmanuti - oni imaju svoju vlast, te umove i vjere, i koncepte, i teritoriju. Dode čovjek. On dode sa kuferom. Ja ne znam što on ima u njemu. On dirne moje stopla, a torba mu je u ruci, tako i torba dodirne moja stopala. Ja mislim da je to slučajno. Ali čovjek ima bocu vode unutar kofer i to nije slučajno. On želi da moja stipala dodirnu bocu. Ja sam bio sasvim nesvjestan toga što on čini. Zatim nakon nekoliko dana, ovaj dode i zahvali se. Bio je veoma, veoma zahvalan. On reče: „Ti si izlječio moju bolest!“ Ja upitah: „Koji bolest? Ja ne znam tvoju bolest“. On reče: „Ja imam ozbiljnu glavobolju puno godina. Neku vrstu migrene. Vodu koju sam donio prošli put si dodirnuo svojom stopalom“. Ja rekoh: „Ja je nisam dodirnuo svojim stopalima“. On reče: „Ma koji da je slučaj, ti si dodirnuo bocu a ja sam pio nekoliko dana iz nje. Glavobolja je sasvim nestala“.

Sada, što učiniti? Ako ja kažem da je to njegova vlastita magija, da je to što on učinio, da je to auto-hipnoza, tad je tu mogućnost da se glavobolja vrati, jer ti ne možeš vjerovati sebi. Ti uvijek vjeruješ nekom. Ti ne možeš vjerovati sebi. Ali ako ti ne možeš da vjeruješ sebi kako onda da vjeruješ u bilo koga? Ali to se nastavlja. Iznutra se ti osjećaš impotentnim. Ti ne možeš vjerovati sebi. Ti traži nekoga. Putem vjerovanja u nekog, tvoja vlastita magija, tvoja auto-hipnoza započinje funkcionirati. Taj je čovjek bio izliječen. Kao prvo, njegova glavobolja mora da je stvorena od nje-ga samog, jer stvarna glavobolja ne može biti izliječena na takav način. Samo je lažna glavobolja, psihološka. Kao prvo, glavobolja je bila hipnoza: kao drugo, on ju je izliječio. Ali taj čovjek je opasan jer: ako ti možeš stvoriti glavobolju, ti također možeš stvoriti rak. Projicirajući stvar...

Jednom je jedan čovjek bio smanom. Mi smo spavali u istoj sobi. Tokom noći ja sam morao otići u toalet, a ovaj je bio veoma pospan. Bio je još polubudan. On pogleda u moj krevet, a mene nije bilo u njemu. Zatim, na tren mora da je on zaspao. Kad sam se vratio, on je ponovo pogledao. Ja sam bio tu! On je pomislio da sam ja na kratko vrijeme nestao. On skoči iz kreveta. Zagledavši me reče: „Reci mi, ti si učinio čudo. Reci mi kako si to učinio? Sad te ja nikad neću napustiti, ti si pravi Majstor!“ Ja mu rekoh: „To je OK. Ti me nećeš napustiti, ali daj mi također

priliku da kažem da li ja želim da ti budeš sa mnom. Jer, ti si jednostavno glup." Ali ovaj reče: „Ne, ne, nastoj pobjeći. Ja te neću pustiti. Ja sam vidio čudo. To sam čeka. Ja ću odabrati Majstora koji može nestati. Ti si to učinio, ja sam to svojim očima vidio." Um je veoma supstancijalno igra. Ti možeš čuti stvari koje ja nisam rekao, ti možeš ići kroz stvari koje ja nisam učinio. Ti možeš obmanuti sebe. Zato nije neophodno da netko obmane tebe. Ti možeš obamanuti sebe. Ti si samo samoobmanjivač.

Čovjek vidjevši da tihi Majstor gleda tužno oko sebe pomisli da je to pravi čovjek, veliki prosvijetljeni čovjek. Vjerujući da Buda ne može biti nađen nigdje, stoga zadovoljan, on zahvali Majstoru i nastavi svojim putem.

Na putu hodočasnik sretne onu dvojicu monaha kako se vraćaju. On započne da im priča kako je jedan prosvijetljen, taj „Majstor tišine". On reče: „Ja sam ga pitao što je buda, a on je odmah okrenuo svoje lice na istok i na zapad, stavivši do znanja da ljudska bića uvijek gledaju na Budu tu i tamo, ovdje i ondje. Ali stvarno Buda ne može da se nađe u kojem pravcu. Oh, što znači jedan prosvijetljeni Majstor, i kako je duboko njegovo učenje."

Kad su se ova dvojica vratila, Majstor tišine im odbrusi: „Gdje ste svo to vrijeme? Sve to vrijeme bio sam mrt i gotovo uništen radi jednog radoznalog hodočasnika."

Zapamti dobro ovu priču, jer je to može biti tvoja priča. To ne mora biti na takav način, ona ne mora postati tvoja priča. Ja pričam ove storijske da bih te učinio svjesnim neke stvari. Volim te stvari, jer one jednostavno uključuju tako direktno i odmah neke fenomene koji su mogući za svakog hodočasnika da ih susretne na putu. Kako ih izbjeći tako da ne budeš obmanut? Ništa se ne može učiniti naspram obmanjivača. Što možeš da učiniš? Oni su tu i cjelina ih također dopušta. Toliko je dobro u toj mjeri. Ne možeš učiniti ništa naspram obmanjivača. Zato nemoj biti zabrinut. Pusti da budu svoji. Ali ti možeš učiniti nešto naspram sebe. U tom je bit.

Ja ne želim da ti postaneš revolucionar, da ideš hvatati Babe. Ne! Pusti ih! Ja ti ne kažem da postaneš revolucionar već da postaneš više svjesnim tako da se te stvari ne dese tebi. To je sve. Babe će nastaviti, uvijek i zauvijek, jer budale su tu. One ih trebaju. One zadovoljavaju zasebnu potrebu.

Zato, što treba učiniti? Ti možeš učiniti samo jednu stvar. Ti makni potrebu koju je u tebi. Ne projiciraj! Ne dopusti vjerama da se smjeste u tvoj um. Očisti um svaki dan, kao što čistiš kuću. Prašina se sakuplja cijeli dan. Navečer ti možeš da je očistiš. Ujutro ponovo. Naveče ti nisi učinio ništa, ali čak i noću prašina se slegne. Zato ujutro ti ponovo čisti. Neprestalno čisti svoj um od vjere, koncepta, teorija, ideja, ideologija, filozofija, doktrina, zapisa. Ti jednostavno očisti svoj um od verbalnih brbljarija i nastoj gledati na realnost bez ikakvog uma. Samo gledaj, čisto gledanje, budi nag. Tilopa kaže: „Zuri nag i mahamudra će biti tvoja". Ti ćeš dosiđi najviše prosvjetljenje koje je moguće za ljudsku svijest. Zuri nag. Pusti da oči budu čiste od svih koncepta. Tad će realnost da ti se otkrije, jer je ti nećeš iskriviti, i nećeš projicirati, i nećeš staviti ništa u nju.

Što taj hodočasnik može da učini? On ima neke ideje i on stavlja te ideje u gest Majstora koji je gledao unaokolo za govornicima. U toj situaciji on stavlja svoje ideje. On je morao pročitati negdje da se bude ne može naći u nikojem pravcu. To je projicirano. Ne budi projektor, ne budi jedan aktivan um. Pusti da tvoj um bude sasvim pasivan, prijemljiv. Ne unosi ništa iz uma u realnost, jer inače ćeš je iskriviti. Jednostavno dopusti realnosti da uđe u um. Budi pasivan posmatrač, pasivan svjedok. Zatim, koji god da je slučaj, ti ćeš znati. Tad, ono što je bit, biti će otkriveno. Samo te to može voditi ka zrelosti, ka rastu i do krajnjeg cvjetanja. Makni um ako želiš znati realnost. Stavi po strani um ako želiš penetrirati u istinu. Istina je uvijek tu, ali tvoj um stoji upravo u sredinu. Stavi um po strani. Učini prozor i gledaj sve. Sama misterija života postaje otkrivena pred tobom. Sa umom nitko nije bio sposoban da upozna istinu. Bez uma svatko može upoznati istinu, jer um je barijera. Um mora prestati da bi istina bila. Ti nemaš ništa drugo sem uma. Zato je to teško, veoma, veoma teško staviti ga po strani. Naporno! Ali to se desi ako ti nastaviš trenirati. Na početku samo nekoliko sekundi uvida će biti dovoljno. Ali čak i to će ti dati novu dimenziju. Za sekundu um stane iznenada, kao da je svjetlost tu. Cijeli svijet uma nestane, a svijet realnog je otkriven. To osvjetljenje će ti se desiti, i tad, malo po malo, ti ćeš se uhodati u stanje ne-uma. Tada tu nema potrebe za svjetlom. Sunce je niknulo, diglo se. Sada je jutro, sva je tama nestala. Religiozna osobno je osoba ne-uma, ne-vjere. Religiozna osoba je osoba ne-uma, ne-vjere. Religiozna osoba je osoba istine.

BUĐENJE

Tokom tri godine ozbiljnog treninga pod vodstvom Majstora Giza-na, Koshu je bio nesposoban da zadobije satori.

Na početku specijalnih sedmodnevni disciplina, on pomisli da je njegova šansa na kraju došla. On se uspinjao na hramovski toranj. Idući gore pomisli: „Ili ću ostvariti svoj san, ili će naći moje tijelo mrtvo pod osvim tornjem.”

On je bio bez hrane i sna, držeći se gore konstatnom za-zenu često naručujući: „Koja je moja karma da uprkos svih tih napora ja ne mogu dohvatiti put?” Na kraju on prizna poraz, i determinirajući kraj svemu, ode do ograde i lagano prebaci noge preko nje. U tom trenu, on je doživio jedno buđenje.

Preplavljen radošću, on se obruši stapenicama do Ginizove sobe. Prije no što je imao šansu da išta kaže, Majstor viknu: „Bravo-na kraju imaš svoj dan”. Čovjek je jedina životinja koja može misliti, pokušati ili učiniti samoubistvo. Samoubistvo je veoma specijalno. To je ljudsko. Životinje žive, umiru, ali ne mogu izvršiti samoubistvo. One žive, ali tu nema nikakvog problema. Život ne može stvoriti nikakvu zebnju. Život za njih nije nikakva muka-one ga jednostavno žive. Kako jednostavno žive, tako jednostavno i umru. Životinje nemaju nikakvu svjesnot o smrti. Naime, one nisu svjesne ni života ni smrti. Zato pitanje samo ubistva ne može da nikne. One nisu uopće svjesne. One žive u najudubljem snu nesvjesnog. Samo čovjek može izvršiti samoubistvo. To znači da samo čovjek može učiniti nešto naspram života i smrti. To znači da samo čovjek može stajati naspram života. Mogućnost je tu, jer čovjek je svjestan. Ali, zapamti, problem života, zebnje, napetost, muke ili krajnja odluka za počinuti samoubistvo, ne može proizići iz svjesnosti. To dolazi iz fragmentarne svjesnosti. To se treba duboko shvatiti. Buda je također svjestan, ali on ne može počinuti samoubistvo. On ne može ni da pomisli to. Za Buda samoubistvo ne može postojati. Ali on je također svjestan. Sa totalnom svjesnošću nema problema, kao ni sa tatalnom nesvjesnošću što nema problema. Naime, biti totalan na bilo koji način znači biti preko problema.

Čovjek je fragmentarno svjestan, dio njega je postao svjestan. To stvara cijeli problem. Ostatak, veliki dio njega je postao nesvjestan. Čovjek je postao dvoje. Jedan je dio svjestan, cijeli ostatak je nesvjestan. Diskontinuitet se desio u čovjeku. On nije jedna cijelina. On nije jedan komad. On je dvostruk. Dualnost je ušla. On je

nalik na jedan ledenjak koji plovi oceanom. Jedna desetina je izvan vode, devet desetina skriveno je ispod. Isti odnos je sa ljudskom svjesnošću i nesvjesnošću. 1/10 svjesnosti je postala svjesno, 9/10 svjesnosti je još nesvjesno. Samo je vrh svijestan.

Cijelo biće ostaje duboko ispod u tami. Naravno, tu ima problema, jer konflikti je niknuo u biću. Ti si postao dvoje, a svjesni dio je tako mali da je gotovo impotentan. On može da priča, veoma je artikuliran. On može pričati, ali kada dode momenat za učiniti nešto, nesvjesnot je ta koja je potrebna, jer nesvjesnost ima energiju za učiniti to. Ti možeš odlučiti da nećeš ponovo biti gnjevan, ali ta odluka dolazi iz impotentnog dijela uma, dijela koji je svijestan, koji može vidjeti da je gnjev uzaludan, štetan, otrovan, koji može da vidi cijelu situaciju i odlučiti. Ali, odluka nema moći iza sebe, jer sva moć pripada cjelini koje je još nesvjesna. Svjesni dio odlučuje: „Ja neću biti ponovo gnjevan“, - i to samo dok situacija ponovo ne nikne. Kad situacija nikne, svjesnost je gurnuta po strani, a nesvjesnot prevlada. Nesvjesno je vitalno, snažnije, ima energiju, i iznenada ti se nadjačan. Svjesnost može pokušati još malo, ali to je uzalud - protiv nije ona je ništa. Kada nesvjesno dode i prevlada situaciju, ti si zaposijednut, ti više nisi svoj onako kako ti znaš. Tvoj je ego izbačen iz centra. Sve tvoje odluke preuzetie od tvoje svojesnosti jednostavno su beznačajne. Nesvjesnost je ta koja čini. Ponovo, kad je situacija prošla, nesvjesno se povuče a svjesno se vraća na tron. Svjesno dolazi na tron jedino kad nesvjesno nije tu.

To liči na slugu. Kad car nije tu, sluga sjedne na tron i nareduje. Naravno, nikog nema tu da sluša, on je sam. Kad car dode, sluga jednostavno napusti tron i sluša cara. Veći dio tebe uvijek ostaje car, a manji dio ostaje nalik na slugu. Tad puno konflikta niče, jer dio koji odlučuje ne može djestvovati, a dio koji djeluje ne može odlučivati. Dio koji vidi stvari može o tome da razmišlja, ali nema energiju, a dio koji ne može da vidi, kompletno je slijep, ima svu energiju.

Kod životinja nema dva dijela. Postoji samo nesvjesno i bez razmišljanja ono djeluje. Tu nema problema, jer tu nema unutarnjeg konflikta. U Budi, također, isto se dešava iz drugog ugla. Cjelina je postala svjesna. To znači prosvjetljenja, satorija, samadija. Ti si prvo postao jedan, nalik na životinju - jedan komad. Tada štogod da Buda odluči, to se odmah desi jer nema nikog tko je protiv toga, nikog nesvjesnog toga. Tu nema nikog drugog u kući. Buda živi sam u kući, zato Buda ne treba borbu. On vidi situaciju, on odlučuje i djeluje. Naime, odluka i djelo nisu dvoje u Budi - odluka je djelo. On jednostavno vidi da je gnjev uzaludan i gnjev nestaje. Tu nema napora za nadvladati, nadsiliti ga. Buda ostaje opušten i prirodan. On to može srediti. Ti ne možeš dopustiti da budeš opušten i prirodan jer u trenu kad si ti opušten i prirodan, nesvjesno ulazi. Ti moraš nastaviti da kontroliš sebe, a što se više kontroliš, tim više postaješ umjetan.

Civilizirano ljudsko biće je plastičan cvijet. On nema vitalnost, energiju - a kad tu nema energije tad nema uživanja. Jedan od najvećih engleskih pjesnika William Blake ime predivne riječi za to. Ima veoma duboko uvid. On kaže: „Energija je uživanje“. Tu nema drugog uživanja. Samo energija, sama vitalnost bića jeste uživanje. Tu nema drugog uživanja. Samo je impotencija mizerija. Slabost je mizerija, a dualnost stvar impotencije.

Koliko god mala energija da je ostavljena sa tobom. Ti si podijeljen udvoje. Tad to također nastavlja da se rasipa u unutarnji konflikt. Ti se neprestano boriš iznutra, neprestano potiskuješ nešto, neprestano nastojiš da siliš nešto drugo. Gnjev dolazi, a ti želiš da nisi gnjev. Pohlepa dolazi, a ti želiš biti neposesan. Nasilje dolazi, a ti želiš biti nenasilan. Tu je okrutnost, a ti želiš biti samilosan. Tu ima previše smetnje, a ti želiš biti vedar, tih. Nešto se dešava iznutra, a ti nastavljaš nematati nešto drugo. Ne prestala borba rasipa ostatak energije. To nastavlja da bude tako dok ti ne postaneš jedno.

Ima dva načina za postati jedan: bilo vratiti se nazad ka životinji ili uzdići se do Bude. Naravno, past je lakše. Napor neće biti potreban. Ti možeš jednostavno kliznuti dolje, nazad. To je nizbrdica bez zapreke. Kretati se, ići na gore je teško. Zato milioni odaberu nizbrdicu. Što je nizbrdica. Što se to tiče svjesnosti? Droga, alkohol, seks su nizbrdica.

U dubokom seksualnom činu ti postaješ životinja, ti više nisi ljudsko. Interval je premošten. U dubokom seksualnom orgazmu dvojnost nestaje. Kontrola nije više tu. U dubokom seksualnom činu tvoje biće započinje funkcionirati kao cjelina. Um nije više tu, ego nije više, jer seksualni čin nije volontaran. Tvoja volja je nepotreban, on se ne zahtijeva. Ti više nisi volja. Volja je predana. Iznenada si ti bačen u svijet u životinjski svijet, u prirodan svijet. Ti si ponovo ušao u rajski vrt. Ponovo si Adam i Eva - a ne više civilizirano ljudsko biće. Zato, sva društva osuđuju seks. Ona su uplašena od njega. To su stražnja vrta za raj. Sve su civilizacije uplašene od seksa. Strah dolazi, jer kad ti jednom znaš jednu nekontroliranu egzistenciju, tad je ti uopće ne želiš kontrolirati. Ti možeš postati buntovnik. Ti možeš maknuti sva pravila u vjetar. Ti možeš maknuti Konfucija u prašinu. Ponovo ti možeš postati jedna životinja. Civilizacija je zaplašena od toga. Stoga, seks je dopušten, jer kad on ne bi bio dopušten, previše bi nevolja bilo stvoreno. To je tako duboko ukorijenjeni instinkt u samoj biologiji, u samoj tvojoj fiziologiji, u najdubljij kemiji, a kad ne bi bio dopušten on bi stvorio perverziju. Ti možeš poluditi. Zato to društva dopuštaju. Dopuštaju ga kao homeoptasku dozu. To je značaj braka - brak je sredina, homeopatska doza, kontrolirana na neki način. Tebi je dopušten samo mali prozor u društvu, ali društvo još uvijek rukovodi vanjskom kontrolom. Brak je ljubav plus zakon - taj "plus zakon" jeste kontrola oko tebe. Ako je ljubav dopuštena bez ikakvog zakona, postoji strah da čovjek padne ponovo u jedan životinjski svijet. Strah izgleda realan, strah ima značaj. Čovjek može pasti kroz ljubav, kao što i kroz ljubav čovjek može da se uzdigne. Čovjek može pasti kroz to jer stepenica je uvijek ista, bilo da ti ideš gore ili dolje. Ljubav se može vinuti do takve visine da Isus može reći: „Ljubav je bog“. A ljubav može i da padne do takve dubine, pa za to društvo stalno pazi. Policija je uvijek anaokolo. Sud je prisutan tu.

Ljubav nije sloboda. Zašto u ljubavi čovjek može postati tako duboko? Zato jer je u ljubavi kontrola izgubljena. Provalija je premoštena. Ti ponovo postaješ jedan komad - ali si se vratio u životinjski svijet. Ljubav te također može dovesti do božanstva, ali ljubav treba biti veoma duboka, veoma meditativna. Tad ljubav mora biti „Ljubav plus meditacija“. Tandra je to - „Ljubav plus meditacija“. Ti se

krećeš u ljubavi, ti dopuštaš svom biću totalnu slobodu, ali duboko u centru ti ostaješ svjedok. Ako je svjedok izgubljen, ti ideš nizbrdo. Ako svjedok ostaje, tad ljubav, ista stepenica može da te vodi do krajnjeg raja.

Alkohol... sva su društva bila protiv njega. Ali još uvijek, ona ga dopuštaju, jer znaju da bez alkohola bilo bi previše kaosa. Alkohol se mora dopustiti u umjerenim dozama, legalnim dozama. Legalno on mora biti dopušten. Zašto? Za to jer ono smiruje ljude. On je trankvilizator. Ljudi su takvoj unutarnjoj muci da oni trebaju nešto da ih smiri. Drugačije, oni bi jednostavno postali bjesmoučni, oni bi jednostavno poludjeli. Tako, nijedano društvo ne može dozvoliti slobodu alkohola, ali ga ne može niti sasvim zabraniti. To je nemoguće. Bilo koji način biti će težak za upravljanje. Alkohol je potreban. On je potreba jer napetost je tako velika iznutra da ti možeš poludjeti zbog toga.

Mnoge su vrste droga zato i isplivale - to nije prvi put, to je uvijek bilo tako. Od same Rig Veda do LSD 25, uvijek je bilo tako. Nanovo i nanovo droge izbijaju. Ponovo one trebaju biti gurnute dolje, uništene. Društvo nastoji da ih zaboravi. Ali se ponovo one vraćaju. Izgleda da je tu duboka potreba. Potreba je most između svjesnog i nesvjesnog. Dok čovjek ne postane iskreno meditativan, droge će biti potrebne. Dok god ne ideš uzbrdo ti ćeš padati nizbrdo. Ti ne možeš ostati statičan. To je jedan od najdubljih zakona egzistencije - nitko ne može ostati statičan. Ili se ide gore, ili se pada dolje jer život ne poznaje odmor on poznaje samo kretanje ili ti ideš napred, ili ćeš biti bačen nazad, ali ti ne možeš reći da ćeš zadržati svoje stanje. Ne možeš reći da nećeš ići dolje ili gore. Ne, to je nemoguće. Samo meditativno društvo može biti slobodno od alkohola, droga i drugih kemijskih vrsta da premoste interval.

Interval možeš premostiti bivanjem pažljivim, zato je toliki naglasak na biti pažljiv, svjesnim svjedokom. Zašto? Što više postaješ pažljiv tim više nesvjesnog postaje svjesnim. To je jedini način. Ako ti postaješ više svjesan: ako ti hodaš sa svjesnošću, ako ti pričaš, slušaš sa svjesnošću: ako ti jedeš, kupas se sa svjesnošću - a ne kao robot: ne hodaš pospan i ne činiš stvari pospanim, ili činiš stvari a misliš o nečem drugom - to je također vrsta sna. Ne, ako svjesno, sa punom pažnjom ti činiš stvari, grumen nesvjesnog biva transformiran u svjesnost, te malo po malo, sve više i više tvoj ledenjaka izlazi iz vode, tame, izvan oceana.

Kada je tvoja cjelina izvan tame - to je samadi. To je prosvijetljenje. To je stanje Bude ili jedan arhat - onaj koji nema nesvjesnost u sebi, jedan koji nema tamu u sebi, u svom biću. Cijela je kuća osvijetljena. Sada si dostigao jedinstvo, ti si kristaliziran. Ponovo, kao i životinja, ti imaš jedinstvo - na višem planu. Buda je čisto nalik na životinju, jednostavan kao jedna životinja, nevin, kao jedna životinja - ali uopće ne liči na životinju. Životinja ima svoju nevinost zbog neznanja, dok Buda ima svoju nevinost zbog svoje prosvijetljene svjesnosti. Uzrok je različit, suprotan.

To je prva stvar prije no što uđemo u ovu priču. Druga stvar: čovjek dolazi do tačke gdje započinje osjećati da je samoubistvo jedini način za izići iz sve ove zbrke. Ta tačka dolazi u svačijem životu kada si totalno sit sa borbom, kad si totalno naspram dosade sa cijelim naporom bivanja.

Zapamti, nalik na samoubistvo, dosada je također veoma specijalna. Ona je također ljudska. Nijedna životinja se nikada ne dosaduje. Pogledaj kravu: žvače travu, istu travu svaki dan. Sjedi i žvače, žvače i nikada dosadno. Ti se možeš dosadivati gledajući je. Njoj nije dosadno. Nijedna se životinja ne dosaduje. Ti ne možeš dosaditi jednoj životinji. Tako tupi, tako glupi um - kako se može dosadivati? Za dosadu je potrebna veoma, veoma visoka senzitivnost. Što je tvoja senzitivnost veća, tim veća će biti tvoja dosada. Dijete se ne dosaduje. Ono još pripada više životinjskom, no ljudskom svijetu. Djeca su ljudske životinje. One još uživaju jednostavne stvari, one se ne dosaduju. Svaki dan dijete može loviti leptire i nikada mu neće biti dosadno - spremno je da ide svaki dan. Da li si ti ikada pričao djetetu priču, istu priču? Ono će reći: „Isprčaj je ponovo”. Ti ćeš mu je ispričati ponovo, a dijete će reći - pričaj ponovo!

Dijete tu ne možeš dosaditi. Ti ne možeš dosaditi životinji. Dada je ljudska. To je veoma veliki kvalitet jer ona postoji samo na višem planu svijesti. Kad je netko veoma senzitivna, on osjeća dosadu. Život izgleda beznačajan. Tu izgleda da nema nikakve svrhe. Osoba se osjeća kao neka slučajnost. Da li postojiš ili ne, nema nikakve razlike. Dolazi tren kada ti biva toliko dosadno da započinješ razmišljati o samoubistvu.

Što je to samoubistvo? To je jednostavno smaknuće. To je upravo reći - dosta je! Ja ne želim ponovo igrati igru. Ja želim da se maknem iz cijele igre. Dogod se ne dostigne ta tačka, religija nije moguća. Samo iz te tačke ti ili izvršiš samoubistvo, ili se transformiraš. To jer raskrsnica. Tako je moja primjedba: ljudi koji prerano postanu religiozni, jednostavno rasipaju svoje vrijeme. Postati prerano religiozna znači postati religiozan bez da si stvarno sit života. Još ti nije stvarno dosadno. Igra ima još neku atrakciju. To može biti seks, novac, može biti politika ili moć, ali još nešto u životu ima privlačnost. Sada si ti prije vremena postao religiozan, a to neće pomoći. Ti ćeš jednostavno rasipati svoje vreme. Tada ima da ti bude nasmrtno dosadno. Život više nema privlačnosti. Sve su duge nestale. Tu više nema cvijeća, samo su trnovi. Ti si zasićen time. Tad, nema napora sa tvoje strane. Napusti ga, ili ga se odrekni - zapamti. Ako je tu bilo koji napor za odreći se, to znači da je ostalo malo privlačnosti, atrakcije. Inače, čemu napor? Kad si ti sit stvarima, da li ih se odreknesh? Nema nikakve potrebe da se odrekneš. To je već odreknuo.

Ako ti pobjegneš u šumu, od kog ti bježiš? Ti bježiš od neke atrakcije što okljeva u svijetu... Inače, zašto? Gdje ti bježiš i zašto? Čak i u bježanju ti pokazuješ da si privučen od nečega. Zapamti to, to je pravilo: od bilo čega da bježiš, ti bježiš od svoje atrakcije. Ako ti bježiš od žena, žena je tvoja atrakcija što brže juriš atrakcija je veća.

To je preuranjeno, ti ćeš biti spušten. Ti možeš otići na Himalaje, ali mislit ćeš da si bio izabran za predsjednika države. Ti ćeš sanjati. Sjedeći na Himalajima u usamljenoj pećini, naći ćeš mnoge apsaras, predivne žene koje dolaze iz raja. One su tvoj djetinjasti um. Nitko ti ne šalje predivne žene. To je zbog bijega od njih prerano. Nema odreknuća u pruranjenom umu. Potrebna je zrelost, a zrelost znači da si ti živio život, upoznao ga do samog dna i našao ga manjkavim. U njemu nema ništa. Put je kompletan. Ti možeš živjeti na tržnici ali možeš otići u manastir. Nema razlike. Sve je isto. Život nije više jedna atrakcija: što god da jesi ne čini razli-

ku. Bit je točka samoubistva, a ta tačka je bit sannyasa. Samoubistvo ili sannyas: to je alternativa. Dogod tvoj sannyas nije jedna alternativa samoubistva, on nije značajan. To je tačka gdje ti možeš da vidiš razliku između religioznog uma i svjetovnog uma. Svjetovni um nema alternative. Kad se on dosadi života, samoubistvo je jedini način. Tu nema alternative.

Jedan ateist - što on čini kad je sit života? On može izvršiti samoubistvo. Na zapadu je zato izvršeno mnogo više samoubistva. Stoga muškarci počinu više samoubistva. Broj je gotovo dupli, jer muškarac je veći ateist od žena, on je manje religiozan od žene. Na istoku je manje samoubistva izvršeno, dok na zapadu sve više. Ili na zapad i kretat će se hemisfrem samoubistva.

Veliki mislilac, filozofi, logičari vrše samoubistvo više od običnih ljudi jer razmišljanje uključuje sumnju. Čovjek koji sumnja postaje vjernik u ateizam. Ne možeš ostati u sumnji jer ona je prazna. Ti se moraš zakačiti za neku vjeru-bilo u boga ili ne, bilo u mogućnost budućeg života ili u nemogućnost budućeg života: bilo u značaj, smisao, ili transcendentiranje značaja ka višim planovima, ili bez njih. Ali, ti moraš odlučiti. Ti ne možeš ostati u sumnji. Ja nisam nikada vidio nikog da živi u sumnji. On sebe može da zove skeptikom, no, skepticizam je njegova vjera. On sebe može zvati atist - ja ne vjerujem u boga-ali on vjeruje u svoje nevjerovanje. On vjeruje isto tako arogantno kao bilo koji teist. On je isto tako spreman da brani svoju vjeru kao što svaki teist debatira i dokazuje. Nitko ne može da živi u sumnji.

Tako tu ima dvije vrste uma: svjetovni i religiozni. Dobro će biti shvatiti razliku. Svjetovni um vjeruje u očigledno, očevidno, ono što on može da vidi, do dirne. Religiozan um vjeruje ne samo u očevidno, već i u transcendentno. Religiozni um je jedan koji kaže da oči ne mogu iscrpiti realnost. Realnost je mnogo više od onog što oči mogu da vide, što ruke mogu da dohvate. Realnost je mnogo više. Uši ne mogu da čuju sve, realnost je mnogo više. Religiozni um kaže da sve što ti znaš jeste samo dio - tu je i onostrano. Ovaj život nije sve. Tu ima više od života, tu ima više otvora. Svjetovni um je zatvoren um. Religiozni um je otvoreni um - uvijek spreman za kretanje, uvijek spreman da proba, da traži: uvijek spreman da putuje ka nepoznatom. Ako ti imaš svjetovni um, kada se zasitiš života, a proživio si sve što život može da daje te našao ga uzaludnim, beskorisnim, samo igračka sa kojom se možeš zabaviti, zaokupiti? Ali, koliko dugo možeš biti zaokupljen igračkom? Tad dolazi momenat, momenat zrelosti kada igračka mora biti odbačena. Tad tu nema ničega. Taj je život bio sve, sad je on pao, ti možeš počinuti samoubistvo. Za tebe tu nema ničega drugog. Samo u trenutku samoubistva možeš da dođeš do znanja ljepote: religioznog svijeta. Jedino tada je realiziran smisao religije, jer taj je život završen. Tu ima više života. Taj je svijet gotov, ali tu ima milion dimenzija - slojevi i slojevi bića i egzistencije. Tome nema kraja. Taj otvoreni um jeste religiozni um. Ta prostrana mogućnost jeste ono što se podrazumijeva pod bogom. Bog je beskonačna mogućnost rasta za tebe. Kad je jedan smjer gotov, drugi se otvara. Naime, kad god su vrata zatvorena, druga se odmah otvaraju. U momentu samoubistva osoba stoji na raskršnici: ili uništiti sebe, ili stvoriti sebe na nov način. Staro više nije značajno. Uništiti sebe sasvim-to je samoubistvo-ili stvoriti sebe na totalno nov način, tako da uđeš u nov svijet, i novi život, i u novu ljubav.

Svjetovni um je jednostavno destruktivan, a religiozan um je kreativan. Religiozni um kaže da kad je svijet gotov to ukazuje da je gotov i način tvog života, sam temelj tvog života. Ti možeš živjeti na drugačiji način, drugačiji stil bivanja jeste moguć. Stvori nov. Do sada ti si živio kao tijelo, a sada ti možeš živjeti kao duša. Do sada ti si živio na materijalni način, sada ti možeš da živiš na spiritualni način. Do sada ti si živio sa pohlepom, gnjevom i seksom, ljubomorom i posesivnošću: sada živi na različit način, neposesivan, u samilost. Do sada si živio sa pohlepom kao temeljom, sada živi kao učesnik. Cijelo tvoje biće učestvuje sa drugima. Do sada ti si živio sa razmišljanjem i mislima. To je propalo. Sada živi kao meditacija, kao ekstaza. Do sada ti si se kretao vani, izvana, a sada se okreni nazad.

To je značaj preobrata: vratite se, kretati se ka izvoru. Vanjsko je završilo, unutarnje je tu. Sada se kreće iznutra, novo biće niće. Hindusi su ovu tačku nazivali: tačka buđenja. Dat nam je porod, to je stvarno rođenje u fizičkom svijetu. Drugo rođenje je dato od samog sebe- to je stvarno rođenje tvog bića. Hindusi su to nazivali preporod. Za čovjeka koji je to dostigao oni imaju zasebno ime - oni ga nazivaju dwij-dvaput rođen. Iz svoje vlastite utrobe on sada daje novi porod samom sebi. Nova se dimenzija otvara: dimenzija značaja, vječnog značaja. Ali, to se desi samo kada si došao do takvog stanja dosade te ti želiš počinuti samoubistvo.

Sad ćemo ući u tu predivnu Zen priču.

„Tokom tri godine ozbiljnog treninga pod velikim Majstorom Giza-nom, Koshu je bio nesposoban da zadobije satori.”

Satori je samadi, prvi samadi, sam ulazak u samadi, drugi svijet - totalno nepoznat tebi, totalno nezamisliv. On nije čak ni sanjan sa tvoje strane. Taj svijet postoji upravo po strani tvog svijeta. Naime, ti se nisi pokrenuo ni za korak. Upravo po strani ovog svijeta, upravo u tome on postoji. Tvoje se gledište mora izmijeniti. Iznenada, kad ti imaš drugačiji pogled u isti svijet, taj drugi je otkriven. Svijet je tvoje gledište i ništa drugo. Taj svijet je ružan jer je tvoj pogled, tvoje gledište pogrešno. Ako je ovaj svijet jedna muka, jedan pakao, to je zato jer je tvoje gledište pogrešno. Naime, nije ovaj svijet pakao, ti si taj koji stvara pakao unaokalo. To je tvoja projekcija.

Svijet je neutralan. On je nalik na filmsko platno, čisto, bijelo, tad sve ovisi što ti projiciraš njemu. Ti moraš projicirati pakao, ti možeš projicirati raj - ili ti možeš maknuti sve projekcije. To je mokša. Ne projicirati ništa jeste krajanja sloboda.

„Tokom tri godine ozbiljnog treninga pod velikim Majstorom Giza-nom, Koshu je bio nesposoban doći satori.”

Nešto se tu mora shvatiti. Ako ti ne učiniš nikakav napor, ti nećeš to dostići nikada. Ali ti također možeš učiniti previše napora, a promašiti. Ponekad možeš previše da učiniš a to je veoma, veoma delikatno - kako balansirati i naći sredinu? Lakše je na činiti ništa. Također je lako činiti previše. Teško je činiti upravo sredinu, ravnotežu, pravu proporciju.

Za ego, ekstremi su laki. Ne činiti ništa je veoma lako. Zatim, činiti previše je također lako. Ljudi čije je tijelo previše ispunjeno salom, dolaze pitati što da čine. Smiju li oni postati? Znam da oni mogu ili jesi previše, ili postati. Oboje je la-

ko. Ali ako ti njima kažeš da odsječu njihovo pritanje na pola, to je tad teško. Oni mogu sebe moriti gladu, to nije jako teško. Lako. Oni mogu puniti sebe previše. To je također lako, jer u oba slučaja oni čine štetu svom tijelu. Kvalitet njihovog ubistvenog stava naspram tijelu ostaje isti. Oni ga mogu prenapuniti: to je vrst ubistva, nasilja. Tada oni mogu učiniti drugu vrstu nasilja, oni mogu gladovati. Oboje su ekstremi i oboje su pogrešni. Ekstremi su uvijek pogrešni. Ostati u sredini je uvijek ispravno.

Taj Kosu mora da je prečinio stvari. To su uvijek dešava kad dođeš Majstoru. Ti bivaš zanijet, zaluden. Kad si ti blizu Majstora, ti si toliko privučen njegovim bićem da ti želiš skočiti. Ti želiš postati kao on. Ti želiš učiniti bilo što. Tvoja aktivnost postaje grozničava - ti si u prevelikoj žurbi.

Kosu mora da je činio previše, inače sa Majstorom nalik na Gizana, satori se može desiti ako ti jednostavno sjediš kraj njega. Zašto tri godine napora, a još je promašivao? On je prečinio to! Kad ti prečiniš neku stvar, zebnja je stvorena. Unutarnji metež je stvoren. Ti si nebalansiran, ti ne možeš biti na miru. Satori se desi samo ako si ti kod kuće. Naime, satori se desi samo kad si ti opušten stvarno. Čini samo toliko koliko može pomoći relaksaciji. Nemoj prečiniti to. Osoba mora osjetiti svoj način, jer ne postoji nikakva fiksna formula. Ona zavisi, ona se razlikuje. Svaka osoba mora da nađe svoju ravnotežu. Malo po malo, jedan postoje svijestan toga što je ravnoteže. Ravnoteža je stanje uma gdje si ti tih bez vježbanja ovog ili onog.

Kad si letargičan i ne činiš puno, tad tvoja energija postaje nemir - jer previše energije iznutra stvarao neodmornost. Dijete je neodmornost. Tu ima previše energije koju ulazi u njegovo biće, a ono ne zna što da čini i gdje da je odbaci. Ako si ti letargičan, ti ćeš imati previše energije koja će stvoriti nemir. Tvoja će energija postati tvoj neprijatelj. Ili, ako ti postaneš preaktivni, činiš previše: ako činiš neke stvari previše da to odvodi tvoju energiju vani, osjećat ćeš se iscijedenim, umornim. Ponovo, ti ćeš se osjećati neodmornim jer ti trebaš neki nivo energije iznutra. Previše energije će stvoriti neodmornost: ali i prevlikim odvođenjem energije ti ćeš osjetiti neodmornost.

Sa majstorom to se skoro uvijek desi. On ima magnetni centar u sebi. Ti postaješ zaluden. To liči na ljubavnu stvar - ti se zalubiš i tada te neka groznica strese. Ljubav je vrsta groznice. Temperatura je visoka. To se moralno desiti Kosu, jer nekon tri godine ništa se nije desilo.

„Na početku specijalnog sedmodnevnog treninga, on pomisli da je njegova čansa na kraju i došla“.

Svake godine, ili svakih šest mjeseci, ili tri, oni imaju specijalnu sedmodnevnu disciplinu u Zen manastirima zvanu Za-Zen. U tih sedam dana samo se meditira. Sva energija mora biti bačena na to. Neprekidno tokom sedam dana: prestajući samo da bi se pojesto nešto - i to veoma malo - i spavalo dva tri sata noću. To je sve. Ostalih dvadeset sati osoba mora meditirati, i meditirati. Osoba mora sjediti čak čest sati neprekidno u meditativnom stavu i meditirati.

Kada se osoba osjeti sasvim u mornom ili pospanom i ne može više da sjedi, tada treba hodati i meditirati. Svih tih sedam dana Majstor je blizu sa svojim štapom, jer kad ti meditiraš tri ili četiri sata, čak i pola sata za nekog je dovoljno da postane pospan. Tako, on te tad udari po glavi sa štapom. Tko zaspi biva odmah udaren štapom po glavi i vraćen nazad. Sedam dana naporonog rada... To pomaže latargičnim ljudima.

Ali taj Kosu mora da je bio totalna suprotnost. Ta mu disciplina nije pomogla, specijalni napor mu nije pomogao. On je to već činio tokom tri godine. Naime treba različitu vrstu specijalne meditacije - sedam dana relaksacije. To nije postojalo u Zen disciplini. To se mora, jer tu su dvije vrste ljudi: latargični i preaktivni. Za letargične ljude dobro je za nekoliko dana da pokušaju najviše. Za letargične ljude to je dobro. Ali oni su 99%, stoga za onaj 1% nitko nije mario. Za jedan posto koji je činio previše, ova disciplina neće biti od ikakve pomoći. Ali...

„Na početku specijalnog sedmodnevnog treninga, on pomisli da je na kraju došla i njegova šansa“.

Sad on želi učiniti sve što može. Skoro dvadeset sati on će meditirati. Sad satori ne može izbjeći njegovom dohvat.

On se popeo na hrmanovski toranj. Penjući se gore pomisli: Ili ću ja ostvariti sada svoj san, ili će naći moje tijelo dolje“.

Sad je on želio unijeti svoju totalnu energiju u to. Bio je iskren, bio je ozbiljan. On je stvarno želio satori. Bio je spreman platiti svojim životom.

„Ili ću sada ostvariti svoj san“ - on je to rekao na tornju pred Budinim kipom, „ili će naći moje tijelo u podnožju tornja“. On je htio počinuti samoubistvo.

To je bit, točka, veoma, veoma rijetka točka u životu - kada si sprman dati puno, kada si stvarno iskren. Tad: samoubistvo ili samadi - to je jedina alternativa.

Otišao je bez hrane i sna. Tokom sedam dana on neće uzeti nikakvu hranu, on neće spavati, držeći se konstanto Za-Zena...

Za-Zen se upravo sjediti u Budinom stavu, ne činiti ništa, jednostavno bivajući svijestan. Bez hrane, bez spavanja - samo sjediti dvadeset četiri sata. On čini što bolje može, najviše što može, često izvikujući stvari kao: „Koja je moja karma, da upkos svih ovih napora ne mogu dohvatiti put?“

Dolazi momenat svakom tragaocu kada osijeti da on čini sve što može da učini. Više ništa nije moguće!

„Koja je moja karma da uprkos svih napora ja ne mogu dohvatiti put?“

Ali, zapravo on nije mogao dohvatiti put zbog ovih napora - ne uprkos njih, već zbog njih.

Prvo, latargija je problem. Kako se izvući iz latargije? Zatim drugo: problem je kako ti pomoći da ostaneš u sredini. Ne kretati se ka suprotnom stavu, ka hiperaktivnosti, ostati balansirani. Kosh je prečinio to, ali to pomaže na drugi način. Kroz to satori nije nikada dostignut. Kroz to on ne može realizirati.

„Na kraju, on prizna poraz i determinirajući kraj svemu...“

Sada ništa nije tu. Sve što je mogao da učini, učinio je. Više on nije mogao učiniti. Više tu nije bilo za učiniti. Sad tu nema nade. Što još očekivati?

Na kraju, on prizna poraz... Taj poraz nije običan poraz. To nije poraz između mnogih poraza. To je poraz, promašaj. Kad ti promašiš u jednoj stvari, tu ne treba činiti nikakvu razliku, jer ima mnogo drugog u čemu ćeš uspijeti. Kad ti promašiš u jednom naporu, znaš da možeš učiniti drugi napor. Ali to je poraz jer je učinjen maksimum, više od toga on nije mogao. Više nije bilo ničega: sa životom je već završio, sad on više nema kontakta sa životom, igra je gotova. On je učinio sve od onog što je mislio da može učiniti. On je prihvatio poraz-satori se nije desio.

„...determinirajući kraj svemu...“ Sad je samoubistvo bilo jedina mogućnost. Samadi nije bio za njega. On još može da učini samo samoubistvo.

„...on prebaci lagano noge preko ograde tornja. U tom trenu je imao probuđenje“.

Satori se desio, prostrano nebo samadija se otvorilo odmah.

To mora biti shvaćeno, jer to može biti isto i za tebe. To nije samo jedan slučaj, u mnogim slučajevima je to bilo tako. Kada si ti poraz, promašaj, totalni poraz, mnoge se stvari dese u tebi-ego ispari. Čak i u za-Zenu, sjedeći sedam dana, bez hrane, bez spavanja, ego je tu. Naime, tko pita za samadi? Tko je tu koji pita za samadi da se desi? To je zadnji napor ega, ego želi dohvatiti to, a to je barijera. Kad on prihvati poraz, promašaj, ego nestaje, ego nestaje, jer ego postoji samo sa uspjehom. Uspjeh je hrana, sama stvar sa kojom ego živi. Ako si ti stvarno promašaj, kompletni promašaj, kako ego može da ostane tu? Ego ne može postojati u krajnjem promašaju. Ego nestaje, a sa egom latargija i hiperaktivnost, oboje nestaje. Bez ega ti si u ravnoteži. Iznenada sve se sredi i ti si u ravnoteži. Bez ega nema ekstrema, oni ne mogu postojati. Oni postoje kao egov napor. Iznenada ego nije tu, a ti si u sredini. Sada, samo napor samoubistva je veoma, veoma uravnotežen.

„Na kraju, on prizna poraz i determinirajući kraj svemu, on se lagano prebaci preko ograde“.

Zašto lagano? Sada samoubistvo nije nešto što on ide da učini. Samoubistvo je nešto što mu se dešava. Završavši sa svijetom, žurbe nije bilo, jer on nije odlazio nigdje. On je jednostavno izlazio iz egzistencije. Tu nije bilo žurbe. Tiho lagano, on je došao do ograde. To je stvarno predivan trenutak, veoma dubok. Već je to samoubistvo različito. Ti možeš počinuti samoubistvo u veoma velikoj hipertenziji - tako ljudi čine samoubistva. Ako okljevaju i za tren, oni neće počinuti to. To treba počinuti kad si sasvim lud, kada si toliko napet da ne znaš što činiš. Tako ti možeš odlaziti samoubistvo čak i za tren, tad se ono neće nikad desiti.

Imao sam prijatelja. Zaljubio se u jednu ženu, a ona ga je odbila. Tako, naravno, bivajući pjesnikom, on pomisli na samoubistvo. Njegova porodica je bila veoma uznemirena. Svi su ga ubjeđivali, ali što su više pokušavali tim više je bio odlučniji da počinu to. Ne znajući što da učini, zatvorio je vrata. Započeo je da udarati glavom u vrata. Oni su se uplašili. Što učiniti? Iznenada, oni se sjetije mene i pozovu me. Ja sam došao. On je i dalje udarao glavom u vrata. bio je sav bijesan i odlučan. Prišao sam bliže vratima i reko: „Zašto činiš takav šou od toga? Ako želiš počinuti samoubistvo, učini to. Ali zašto toliko buke? Zašto udaraš glavom? Tako nećeš

umrijeti! Poslušaj me, dodi sa monom. Ići ćemo do rijeke. Tamo je jedan divan most gdje sam je uvijek meditirao. Kad bih ja izvršio samoubistvo to bi bilo idealno mjesto. Dodi, to je dobra šansa.“ Pošto je nisam rekao ništa protiv samoubistva, on se smirio. Prestao je udarati glavom. Bio je stvarno zbunjen, jer nije očekivao da će mu prijatelj pomoći da izvrši samoubistvo. Tada mu reko: „Otvori vrata ne čini budalu od sebe. Ne pomazi da se skupi gomila. Čemu takva predstava? Ti samo dodi samonom i baci se u rijeku. Tamo je vodopad i jednostavno ćeš nestati“. On otvori vrata i pogleda me. Bio je veoma zbunjen. Uzeo sam njegovu ruku i izveo ga iz kuće. On reče: „Što činiš?“ bio je zaplašen. Sad sam ja bio spreman i opasan. Ja reko: „To je noć punog mjeseca i nema žurbe. Kad jedan želi umrijeti tad mora odabrati povoljan momenat. Zato ćemo mi doći usred noći. Tada će pun mjesec biti tamo. Ja ću reći zbogom a ti ćeš skočiti.“ Postajao je sve zapalašeniji. Ja sam samo odlagao.

Otišli smo u krevet u deset sati. Navio sam sat na dvanest i reko: „mu da ponekad ne mogu da čujem alarm, zato, ako on čuje prvi neka me probudi. Čim je zvono zazvonilo, on ga odmah isključiti.“ Sačekao sam nekoliko minuta, zatim reko: „Što čekaš? Probudi me!“ Iznenada se razgnjavi i reče: „Jesi li mi ti prijatelj ili nisi. Izgleda da me ti želiš ubiti. Ja reko: „Ne činim nikakav svoj sud. Ako želiš umrijeti, to je tvoja odluka. Tako, ti mi kaži, ja sam neutralan. Kola su spremna, ja ću te odvesti do mjesta. Noć je prekrasna. Mjesec je izašao. Seda je na tebi odluka“. On reče: „Odvedi me mojoj kući. Ja neću da se ubijem. Tko si ti da me siliš da umrem?“

Ja nisam nikog silio. Samo odloženi trenutak, i on dode sebi. Ali to nije ta vrsta samoubistva.

Ja ti moram usput reći da je samo jedna religija na svijetu koja dopušta samoubistvo-jainizam. To je raritet. Samo Mahavira dopušta samoubistvo. On kaže: ako ti možeš umrijeti veoma tiho, bez ikakvih emocija u vezi sa tim, to je predivno. Nema ničeg lošeg u tome. Ali to treba biti učinjeni u veoma drugom periodu, inače nećeš nikada znati. Zato ti trebaš prestati uzimati hranu. To je sve.

To zahtijeva gotovo tri mjeseca da bi osoba umrla bez hrane. Tokom tri mjeseca tijelo nastavlja da živi koristeći svoje rezerve, energiju. Osoba nastavlja sve vrše mršaviti. Mesu nestaje samo skelet ostaje. Blizu trećeg mjeseca osoba umire.

Stoga Mahavir kaže da ako želiš umrijeti, ako samoubistvo biva religiozni odlazak, tad ne čini to u žurbi. Čini to jednostavno jer ti imaš tri mjeseca za misliti. Ti se možeš vratiti nazad. Nitko te ne sili. Bilo je mnogo osoba koje su to u prošlosti učinile. Mnoge su osobe izišle iz egzistencije nakon neuzimanja hrane tokom tri mjeseca. Jednostavno meditirajući, ležeći. Tada i ovo samoubistvo ljepše no tvoj običan život, jer oni stvarno ne ubijaju sebe. Oni kreću ka drugoj obali.

Taj Koshu se kretao lagano. Tu nije bilo žurbe. Naime, kad ti život ne znači ništa, smrt ti također ne može značiti ništa. Kad je život uzaludan, smrt je također uzaludna, jer smrt nije drugo do kulminacija života. Smrt ti toliko znači jer ti i život toliko znači. To je uvijek u istom odnosu. Ako ti je život veoma, veoma značajan, ti ćeš biti uplašen od smrti. Kad je život beznačajan, naravno, smrt je također beznačajna. Tu nema žurbe.

„On je došao do ograde, te lagano prebaci noge preko nje.“

U tom trenutku...Samo zamisli sliku-budistički monah stoji na tornju lagano mičući stopala, i iznenada tu je ono što je uvijek želio da bude. Satori se desio, svjetlost.

Što se desilo tog trenu? Mičući lagano noge za počiniti samoubistvo život je sasvim završio. U umu nije bilo pohlepe čak ni za satorijem. Nije bilo ega u umu čak ni za religioznim dostignućem. Budućnost je sasvim maknuta jer ona postoji samo sa željama. Želje su budućnost. Samo je jedna žudnja ostala unutar žudnja za satorijem. Žudnja je stvorila budućnost i vrijeme. Žudnja je bila zadnja barijera. Zadnja „barijera” je maknuta. Sada tu nije bilo budućnosti, nije bilo želja.-Samo taj trenutak postoji.

U trenutku kad je Koshi položio svoje noge lagano, svo je breme nestalo-bez prošlosti, bez budućnosti.Nikakva prošlost, jer život je realiziran kao uzaludni: bez budućnosti, jer tu nije bilo žudnje, čak ni za satorijem.

Prebacio je noge: vrijeme je stalo, um je stao jer tu nije bilo ništa za došići ništa za misliti. U tom trenutku on je izašao iz vremena, on je transcendentirao vrijeme. u tom trenu njegovo je bivanje postalo vertikalno, a ne više horizontalno, bez prošlosti, bez budućnosti, svo je rasipanje nestalo. U trenutku polaganja, on nije položio samo noge, cijelo je njegovo biće bilo položeno. Vertikalna je dimenzija započela i iznenada tu je bio satori.

„Iznenada, u samom trenutku, on je imao probuđenje.”

To se uvijek desi tako. Tako se desilo i sa samim Budom. On je napustio svijet, palatu, predivnu, novorođenče, cijelo kraljevstvo. Svijet nije više tu. Bio je snačajan. Zatim šest je godina nastojao i nastojao u svom maksimumu. Obišao je sve Majstore, sve Majstore koje je znao. Reče:„Spreman sam učiniti bilo šta, ali želim znati što je život, tko sam ja”. A Majstor, mnogi majstori u tih šest godina rekoše mu da učini puno stvari. On ih je činio. On ih je činio tako savršeno da učitelj nije mogao reći da se to nije desilo zbog njegovog lošeg činjenja. To je bilo nemoguće. Čak ni Majstor nije bio tako savršen kao učenik. Stoga su Majstori prihvatili svoj promašaj i kazali da ovog trenu oni ne mogu pomoći. Tako je on morao tražiti drugog Majstora. Zatim su svi Majstori bili gotovi.

Na kraju, on je počeo činiti sam. Činio je sve ono što je prevladalo u Indiji stoljećima. Pokušao je mnoge metode:hatha joge. Činio je sve što je bilo dostupno. On je to preradio. Bio je tako nemiran za dostići. Bio je preozbiljan sa tim. Njegova iskrenost je postala hipertenzija iznutra i nije mogao dostići.

Zatim, jednog dana prelazeći preko rijeke Niranjana, blizu Bodh Gaxe bio je preslab zbog posta. Riječna struja je bila slaba, ali on je nije mogao preći, nije mogao da je prepliva. Zakačio se za korjen stabla da bi spasio svoj život. Bio je tako slab. U tom je trenutku pomislio:„Što sam ja učinio? Uništio sam svoje tijelo, a nisam dostigao nikakvu dušu. Sav taj napor bio je glupost”. U tom je trenutku odbacio svaki napor. Svijet je već bio uzaludan a sad i religiozan svijet napora bio je također uzaludan. Tog dana se opustio ispod stabla koje je postalo Bodi stalblo, pod kojim je dostigao prosvijetljenje. On se opustio. Relaksacija je bila totalna. Po prvi put tu nije bilo ničeg za dostići. Um koji dostiže nestao je. On je učinio sve i ništa nije bilo moguće. Zato, što učiniti? On je jednostavno zaspao. Te noći nije bilo snova, jer kad

nema želja nema ni snova. Snovi su sjene želje. Snovi su želje koje te hvataju čak i u tvom snu. Cijela je noć prošla kao da je bila jedan tren. Ujutro, rano,kad je zadnja zvijezda nestala, on otvori svoje oči pogleda zvijezdu. Bio je u istoj situaciji kao i Koshu kad je prelazio ogradu. Zadnja zvijezda je nestala-on otvori oči bez uma iznutra, bez želja. Vrijeme je stalo-iznenada to je bilo tu. Njegova je žudnja bila barijera.

Tako se mora žudjeti, boriti se, moraš da učiniš sve napore, da tražiš i ispituješ. Mora da se učini sve što se može, i tad mora da se makne sve. Sada ti to ne možeš učiniti jer ti nemaš što da makneš. Prvo moraš sve da činiš, zatim da makneš. Ti možeš na toranj, možeš preći ogradu, veoma, veoma, lagano, ali ništa se neće desiti, jer to nije pitanje vanjskih gesta. Za unutarnje ti još nisi učinio sve što se treba učiniti. Možeš otići od Bodi stablo i leći sasvim opušten, a ujutro točno kad zadnja zvijezda nestaje, ti možeš otvoriti oči. Ništa se neće desiti.

Osoba mora proći kroz težak napor da bi došao do totalne relaksacije. Tada se iznenada to desi.Naime, to je uvijek bilo oko tebe, jedino ti nisi bio tu. Ti nisi bio prisutan. Ti si se kretao u umu, u željama, u budućnost u prošlost, u memorijama u mislima. Bio si prezasićen sa oblacima, zato nisi mogao vidjeti nebo. Ono je uvijek tu. Naime, oblaci su kolali nebom. Samadi je oko tebe, samadi je ocean. Ti si riba-ali ti nisi prisutan.

Preradostan, on se obruši stepenicama i kroz kišu otrča do Gizanove sobe. Prije no što je imao priliku da progovori, Majstor viknu:„Bravo-napokon si imao svoj dan”.

Sam kvalitet osobe koja je dostigla satori se izmijenio. Ona to ne treba da kaže-barem ne Majstoru-ona ne treba reći:„Dostigao sam”, jer same vibracije, samo biće jednog koji je dostigao, jesu totalno različite. Čak i prije no što on može da kaže bilo što, Majstor kaže:„Bravo, tako , ti si dostigao. Tako, to se desilo!” Nema potrebe pričati o tome. Jednom kad se to desi, onaj koji zna vidjeti će to. Čak i onaj koji to ne zna započet će osjećati to.

Ti ne možeš doći čovjeku realizaije bez osjećanja nečeg nepoznatog, bez da čuješ njegove korake u svijetu nepoznatog, u svijetu misterija. Misterije ga okružuju. U njegovoj sjeni postoji veoma, sveti kalitet. U samoj njegovoj kretnji svetost je tu, jer on je cijeli. Satori te čini cijelim. Samadhi te čini cijelim. Tu nema više razdvajanja između svjesnog i nesvjesnog. Iznenada to je premošteno. Cjelina između svjesnog i nesvjesnog. Iznenada to je premošteno. Cjelina je postala svjesnot.

Kvalitet je upravo nalik na to: ti vidiš kuću i noći, bez svjetla. Tad netko upali lampu iznutra. Sav se kvalitet kuće tada izmijeni. Također i prolaznik na putu vidjeti će da svijetlo gori unutra. Kvalitet se izmijenio. Kroz prozore,vrata, svijetlo će sijati vani. Kuća nije više u tami.

MRTVAC

Jedan bivši car upita Majstora Gudoa: „Što se desi prosvijtljenom nakon smrti?”

Gudo odgovori: „Kako mogu znati?”

Bivši car reče: „Zato jer si ti Majstor!”

Gudo odgovori: „Da, gospodine, ali ne mrtav.”

Čovjek je neznalica naspram realnog. Teško je znati realno jer znati to, ti prvo moraš biti realan. samo isto može znati isto. Čovjek je lažan. Način kako čovjek postoji duboko je dvoičan. On sam nije realan. Njegovo originalno lice je sasvim izgubljeno. On ima mnogo lica, koristi mnogo lica. Ali, sam nije svjestan originalnog lica, svog vlastitog.

Čovjek je jedan imitator. On nastavlja imitirati druge. Malo po malo on zaboravi da ima svoje vlastito jedino biće.

Realno možeš znati samo onda kada si ti realan. To je strahoviti napor. Put je trnovit. Zato čovjek pokušava trikom. On započinje misliti o stvarnom-filozofirajući, stvarajući mentalne sisteme o stvarnome. To je bit filozofije: trik uma za obmanuti sebe svojim neznanjem zbog neznanja realnog. Stoga filozofije obiluju i cijeli svijet živi u konceptima i teorijama. Hindusi, muslimani, krišćani, jaini, budisti, ima milion koncepata. One (filoz.) su jeftine. Ti ne moraš mjenjati sebe, ti trebaš samo jedan obični inteligentan um, osrednji um. Nije potreban viši kojeveficijenat intelegencije, zato tu nema teškoća. Ti možeš adaptirati koncepte i možeš sakriti svoje neznanje od sebe. Filozofija je upravo metod skrivanja. Jedan započinje osjećati da zna bez da uoče znade. Jedan počinje osjećati da je stigao bez da je preuzeo prvi korak.

Filozofija je najveća bolest. Jednom kad si ulovljen u nju, veoma je teško izići vani- jer to je tako duboko zadovoljenja ega. Osoba se osjeti povrijeđenom kad spozna svoje neznanje. Neznanje je totalno i apsolutno. Ti ne znaš ništa. Ti si jednostavno u tamnom neznanju, a to boli. Osoba želi da zna nešto, barem nešto. Filozofija ti daje utjehu, tu su teorije, pa ako ti imaš jednu običnu intelegenciju to će biti dovoljno. Ti možeš naučiti teorije, možeš imati svoj vlastiti sistem, filozofiju, i tad si miran. Tada, ne samo da znaš već ti možeš i druge da učiš. Ti možeš upozoravati druge, ti možeš nastaviti pokazivati znanje drugima - sve je sređeno, neznanje je za-

boravljeno. Filozofija znači logična konstrukcija realnog: to je otome, i o tome, ali to nije nikada realno. Uokolo i naokolo, ali nikada dodruči centar. To se ni ne može, to nije moguće za filozofiju. Zašto?

Zato jer je filozofija bazirana na logici, dok realnost ide preko logine. Ti moraš shvatiti malo više. Logika je potraga za sadržajnošću a realnost je nesaadržajna. Ili, ona je tako duboko sadržajna da čak ni suprotnost nije nesaadržajna. Realnost je paradoksalna: sve suprotnosti se sastaju, mješaju i uranjaju u nju. Ona je tako prostrana. Logika je uska. Logika je nalik na cestu: uska, orijentirana na cilj. Realnost je nalik na širok prostor, bez cilja. Ne idući nigdje, ona je već tu, kreće se u svim dimenzijama zajedno. Logika je jednodimenzijalna, realnost je multidimenzionalna. Logika kaže A je A i nikako ne može biti B-to je sadržaj logike-a u stvarnosti, A je A, ali uvijek se kreće i postaje B, također.

Logika kaže život je život, i nikad ne može biti smrt. Kako život može da bude smrt? Ali u stvarnosti, život je kretati se svakog trenu ka smrti. Život je smrt.

Logika kaže ljubav je ljubav i nikada ne može biti mržnja. Ali ljubav je kretati se svakog trenu u mržnji, dok je mržnja kretati se svakog trenu u ljubavi. Ti voliš jednu osobu, ali ti je mrziš. Što je dublja ljubav, dublja je mržnja. Ljubav i mržnja jesu dva lica iste kovanice. Možeš li ti mrzeti osobu bez da je voliš? Prvo je ti moraš voljeti, jedino tada ti možeš da je mrziš. Mržnja treba ljubav kao prvi korak. Kako možeš postati neprijatelj osobi sa kojom nikad prije nisi bio prijatelj?

Prijatelji i neprijatelji odvojeni su samo u logici. U stvarnosti oni su zajedno. Ako ti tražiš svoju mržnju duboko, naći ćeš skrivenu ljubav. U trenutku kad si rođen, smrt je također rođena sa tobom. Rađanje početak smrti, a smrt je kulminacija rođenja. Heraklit kaže: „Bog je život i smrt, ljeto i zima, glad i sitost, dobro i loše”. Uvijek oboje. Bog je realnost. Ako ti gledaš realnost vidjet ćeš da se sve suprotnosti sastaju. Realnost je kontradiktorna, logika je nekontradiktorna. Logika je jasna, čista. Realnost je veoma kompleksna. Realnost nije nalik na logički silogizam ili matematički problem-ona ima mnogo dimenzija. Ona je međupovezana, sve suprotnosti su zajedno: dan se okreće u noć, a noć se ponovo okreće u dan. Jutro nije ništa drugo do indikacija da noć dolazi. Mladost postaje starost. Ljepota se okreće i postaje ružna. Sve se mijenja i postaje suprotnost.

To se mora duboko shvatiti jer to je temeljna razlika između filozofije i religije. Filozofija je logična, religija nije. Filozofija je logična, religija je realna. Shvatiti filozofiju nije teško, shvatiti religiju gotovo je nemoguće. Logika, priča jasnim jezikom. Religija ne može da priča, jer religija mora da priča jezikom realnosti. Logika je fragment odabran iz realnosti, od uma ona nije totalna. Religija prihvata cjelinu i želi znati onakvu kakva je. Logika je mentalna konstrukcija. Filozofija, logika, nauka, sve su to mentalne konstrukcije. Sve su one bezirane na logici.

Religija je desetraktura cijelog uma. Filozofija je struktura uma naspram realnosti, kreacija sistema. Um ostaje tu i pomaže ti da odabere, da procijeniš, da nađeš. U religiji ti moraš da destruktiraš um. Realnost ostaje onakva kakva je, ne

možeš da učiniš ništa naspram realnosti. Samo makni um i tad posmatraj. Ako je um tu, on neće dopustiti da gledaš na cjelinu. Um je opsjednut sa sadržajnošću, on ne može da dopusti kontradikcije.

Tako, kad god ti dođeš blizu osobe koja je prosvijetljena, tvoj će um biti u teškoći. Naći ćeš u njemu puno kontradikcije. Tvoj će um reći ovaj čovjek kaže ovo, zatim to pobije. Ponekad on kaže ono, zatim ponovo nešto drugo. On je nepos-tojan. Religiozan čovjek je po samoj prirodi slučaja kontradiktoran. On i treba da bude, jer on nije u potrazi za postojanošću. On je u potrazi za istinom. On je u potrazi za realnim. On je spreman da makne sve za realno, što god da realno je neka bude. On nema preformuliranu strukturu za realno. On nema ideju kakva mora biti realnost. Ako je ona ne postojana, ona je ne postojana. On nema što da na nju nemetane. Religiozni um jednostavno dopušta realnom da pokaže. On nema ideju kakva ona mora da bude. Religiozan čovjek je pasivan. Logički, filozofski, znanstveni čovjek je agresivan, on ima neku ideju i kroz tu ideju on strukturira realnost. Oko ideje on nastoji da otkrije realno. Ideja neće dopustiti da otkriješ realno-sama ideja je prepreka.

Zato, realnost je jednom logična, drugi put je poezija. Poezija je protivna logici. Logika je racionalna, poezija je iracionalna. Logika je logična, poezija je imaginativna. Ovu razliku treba zapamtiti jer religija nije ni logika ni poezija.

Logika je od uma, imaginacija je također od uma. Pjesnik zamišlja realnost. Naravno, njegova realnost je više obojena od logične realnosti, jer on je zamišlja i nije zaplašen. On je sasvim slobodan u svojoj imaginaciji, on ne mora da slijedi ikoju ideju. On jednostavno sanja o realnosti, ali to je ponovo „o”. On sanja o realnosti, on čini predivnu cjelinu iz svog sna. On je pun boja, jer duboko dolje je fantazija. Logika je ravna, bezbojna, skoro siva. U njoj nema poezije jer u njoj nema imaginacije. Poezija je skoro kontradiktorna, jer ona je imaginacija. Ona ne brine. Ti nikada ne pitaš pjesnika da bude doslijeđan. Ako pjesnik napiše jednu pjesmu danas, sutra drugu i pobije samog sebe, nitko ne brine. Ljudi kažu-to je poezije.

Ako slikar naslika nešto danas, a upravo suprotno sutra, ti ne pitaš za ikakvu postojanost. Ti ne kažeš „Što to činiš? Jučer si Mjesec naslikao žut, a danas ga bojiš u crveno. Što činiš? Ti si nepostojan. Nedosljedan si”. Ne. Nitko ne pita. To je poezija: slikanje je poezija, kiparstvo je poezija. Pjesniku ti dopuštaš svu slobodu. Ali poezija je imaginacija.

Um ima dva centra. Jedan je razmišljanje, drugi je imaginacija. Oba su centra od uma, a religija je preko, preko oba centra. Ona uopće nije um. Ona nije ni znanstvena, ni poetska. Ili, ona je oboje. Zato je religija dublji misticizam od ikoje poezije. Ona jednostavno makne um sa svojim centrima i zatim posmatra. To je kao da makneš po strani svoje naočare i posmatraš. Um može biti maknut po strani jer on je mahanizam. Ti nisi um. Um je baš nalik na prozor. Ti stojiš tu i promatraš kroz prozor. Tad okvir prozora postane okvir realnosti. Ti gledaš kroz prozor Mjesec je izašao: nebo je predivno, ali tvoje će nebo biti uokvireno od prozora. Ako prozor ima neku boju na staklu, tad će tvoje nebo biti obojeno od tog okna.

Religija je jednostavno izlaženje sasvim iz kuće: gledati realnost, ne kroz prozor, ne kroz ikoja vrata, ne kroz ikoje naočare, ne kroz ikoji koncept, već jednostavno gledati na to kakvo je ostavivši po strani um. Ali, to je cijla metodologija religije: sve joge, tantra i sve tehnike meditacije nisu dugo no kako staviti um po strani, kako razbiti identitet sa umom, i gledati. Tad sve što je realnost biva otkriveno. Zapamti to!

Ponekad će religija pričati jezikom logike, tad ona postaje teologija. Ponekad će religija pričati jezikom poezije, tad to postaje objektivna umjetnost, kao Taj Mahal. Ako po prvi put posmatraš Taj Mahal ti ćeš shvatiti što je to objektivna umjetnost. Gledajući na komade objektivne umjetnosti, kao Taj Mahal, ako jednostavno sjediš i posmatraš, iznenada te tišina okruži, mir se spusti na tebe. Sama struktura Taj Mahala je povezana sa tvojim unutarnjim bićem. Samim gledanjem njegova oblika, nešto se izmjeni u tebi.

„Ima dvije vrste umjetnosti. Jedna umjetnost je subjektivna-npr. Picasso. Ako gledaš Picasove slike, ti možeš shvatiti koju je vrstu uma imao. Njegove slike oslikavaju njegov vlastiti um. Mora da je živio u mori jer sve njegove slike jesu mora. Ti ih ne možeš puno gledati bez da se ne osjetiš bolesnim i osjetiš muku. To je njegova unutrašnja ludost koju je naslikao u boji. To je zarazno. To je subjektivna umjetnost-što god da činiš, ti unosiš svoj um.

Objektivna umjetnost jesete neunošenje svog uma, već slijediti neka objektivna pravila za izmjeniti osobu koja će to gledati, meditirati na tome. Sva istočnjačka umjetnost je nastojala biti objektivna. Umjetnik nije uključen u to. Slikar je zaboravljen, kipar je zaboravljen, arhitekta je zaboravljen. Oni nisu uključeni u to. Oni jednostavno slijede neka objektivna pravila za stvoriti komad umjetnosti.

Stoljećima, kad bi god netko pogledao to, nešto od meditacije bi se desilo u njemu. U noći punog mjeseca, sjedeći blizu Taj Mahala u tišini, samo meditirajući na to, vrijeme nestaje, a momenat ne-vremena se desi. Iznenada Taj Mahal nije tu. Nešto se mijenja unutar tebe. Ponekad religija priča riječima objektivne umjetnosti da bu unijela realnost u ovaj svijet uma. Ponekad ona priča riječima logike. Tad ona postaje teologija, tad ona raspravlja. Ali to oboje jeste kompromis sa svijetom, kompromis sa običnim, mediokritetnim umom, unošenje religije u obični um. Kad religija priča u svojoj čistoti je paradoksalna nalik na Tao te ching, Lao Cua, fragmenate Heraklita ili ove Zen priče. U svojoj čistoti religija transcendentira logiku, imaginaciju, oboje. Ona je sasvim preko. Sad, nekoliko stvari o „onost ranom“, „preko“, zatim ti možeš ući u ovu priču.

To je maleno, nalik na sjeme. Ali ako tome dopustiš tlo svoga srca, to može narasti u veliko stablo. To je malo ako ti gledaš oblik, ali ako ti gledaš na neoblik skriven u tome, to nema limita. To je beskonačno. Ponekad, biti svijetan onostranog, samo onostranog, transcendentnog, potrebna transformacija je u tebi. Drugačije, ti nećeš biti sposoban da shvatiš to. To zahtijeva jasnost percepcije u tebi. To nije pitanje samog intelekta, čak i genij može biti nesposoban da shvati to. Ponekad i jedan Ajnštajn nože da promaši, dok ponekad jedan običan seljak može biti sposoban da shvati. To nije pitanje vještine, inteligencije- to je pitanje jasnosti. Jasnost je različita. Vještina je način bivanja lukav se realnošću, to je lukavost. Jasnost je sasvim različita, to nije lukavost. To je nevinost nalik na dijete. Ti nemaš um, prozor je

sasvim otvoren. Ti nemaš nikakve ideje, jer um ispunjen idjema gubi svoju jasnoću. To je nalik na nebo ispunjeno oblacima. Um ispunjem mislima nije proziran. To je smetište, a kroz smetište ti ne možeš doći do realizacije toga što je realno. Osoba mora da se očisti. Potrebno je duboko čišćenje. Osoba mora da prođe kroz mnoge meditacije, tako da, malo po malo, tvoj um postane jasan, nalik na jasno nebo bez oblaka. Stoga, to nije pitanje intelektualnog shvatanja, ovo je pitanje različite vrste bića, biće koje je čisto nalik na jasno nebo.

Druga stvar za shvatiti je da religiozni um nikada ne ide iza trenutka od kojeg je počeo raditi kroz um.

Budućnost nije tu, zato kako ti možeš da gledaš na to? Ti možeš samo da razmišljaš o tome. Ti možeš samo misliti na budućnost, ti je ne možeš vidjeti. Samo ovaj trenutak može da se vidi, on je već tu. Zato religiozni um živi u momentu. Ne možeš siliti religiozni um da ode sa ove strane momenta, jer u trenutku kad religiozni um razmišlja o budućnosti, on više nije religiozan. Kvalitet uma se odmah mijenja. Religiozni um postoji ovdje i sada, i to je jedini način za postojati. Ako ti razmišljaš o budućnosti momenat nije tu. Ti si već u zamci uma, i dopustio si mislima da se formiraju. U sadašnjosti nema misli. Da li si ikada to osmotrio? Upravo sada, kako misli postoje? Nikakve misli nikada ne postoje u sadašnjosti, one uvijek postoje u budućnosti ili u prošlosti.

Ako ti misliš o prošlosti- tad je tu imaginacija: ili ako razmišljaš o budućnosti, tada je logika. Kako ti možeš misliti o sadašnjosti? Ti možeš samo biti. Momenat je tako suptilan, tako mali, tako atomski da tu nema prostora za ikakvu misao. Misao zahtijeva prostor, sobu, a u sadašnjosti nema sobe za misao. Samo biće može biti tu. Stoga, uvijek kad si u sadašnjosti, razmišljanje stane, ili ako ti prestaneš razmišljati biti ćeš u sadašnjosti. Religiozni um ne dira budućnost, niti ga se tiče ono što se u prošlosti desilo. On živi u momentu i kreće se iz trenu u tren. Kad ovaj momenat nestane, drugi dolazi. Religiozni čovjek se treba kretati u njemu. On je nalik na rijeku.

Veoma duboko stvar za zapamtiti je ta da religiozni um, religiozni čovjek, religiozno biće jeste uvijek proces, on je uvijek kretanje. Naravno, kretanje je nemotivirano. To je kretanje ne ka nekom cilju, to je jednostavno kretanje- jer kretanje je priroda realnosti. Kretanje je priroda realnosti, ona se miče sa realnošću, baš kako što netko teče sa rijekom. On se kreće sa rijekom vremena. Svakog trenu on živi i kreće se. On ne čini ništa, on jednostavno živi ovaj momenat. Kad je trenutak otišao, drugi dolazi. On živi trenutak. Realgiozan čovjek ima početak, ali ne i kraj- probuđenje ima početak, ali ne i kraj- to se nastavlja i nastavlja.

Upravo suprotan je slučaj sa nenanjem. Neznanje nema početak, ali ima jedan kraj. Da li ti možeš reći kada je započelo tvoje neznanje? Ono nema početka, ali ima jedan kraj. Ono je završilo jedne noći punog mjeseca prije 25 stoljeća. Neznanje ima jedan kraj, ali ne i početak. Prosvijetljenje ima početak, ali ne i kraj. Tako kruga postaje kompletan. Kad jedna neznalica postane prosvijetljena, krug je kompletan.

Neznanje nema početak, ali ima kraj. Prosvjetljavanje ima početak, ali ne kraj. Sad je krug kompletan, sad je tu savršeno biće čiji je krug kompletan. Ova perfekcija ne može da znači ikavu statističnost, jer prosvjetljavanje nema kraj. To se nastavlja i nastavlja zauvijek.

Sad nastoji shvatiti ovu priču nalik na sjeme.

Jedan bivši car upita učitelja Gudoa: „Što se desi jednom prosvjetljenom nakon smrti?”

Da je ovaj pitao filozofa, oni bi dali puni odgovor. Zapisi su puni odgovora. Što se desi jednom prosvjetljenom nakon smrti? Buda je bio nanovo i nanovo pitan. On bi se samo nasmijao. Jednom se desilo, i to uvečer. Mala je luč svijetlela blizu Bude. Netko je upitao: „Što se desi jednom prosvjetljenom nakon smrti?” Buda baci plamen vani i reče: „Što se desi plamenu kojeg nema više. Gdje je on otišao? Gdje je on sada? Trenutak prije je bio tu, a sad gdje je? Isto se desi prosvjetljenom”.

To nije bio odgovor. Ovaj mora da je otišao nezadovoljan, osjećajući da Buda izbjegava pitanje. Oni koji znaju, uvijek su izbjegavali, ali oni koji ne znaju uvijek imaju puno odgovora. Studenti, panditi, pitaj ih, oni će ti dati puno odgovora.

Gudo odgovori: „Kako ja mogu to da znam?”

Ti pitaš nešto o budućnosti, a ja sam ovdje i sada. Za mene tu nema budućnosti. Samo ovaj momenat postoji, tu nema dugog momenta. Ti pričaš o smrti, smrti jednog prosvjetljenog negdje u budućnosti ili negdje u prošlosti. Što se desilo Budi? Stoga, Gudo kaže: „Kako je to mogu da znam?” On misli-ja sam sada tu, nikava prošlost nije značajna za mene, nikava budućnost. On kaže: „Gledaj me baš sad. Prosvjetljeno biće je pred tobom. Pogledaj me!”

Desilo se jednom, jedan čovjek došao posjetiti Guodaa-on je bio veoma slavan Majstor-a čovjek je bio veoma star, blizu devedesete. On je pripadao zasebnoj budističkoj sekti, on reče: „Došao sam iz daleka. Život mi je skoro na kraju, a uvijek sam čekao priliku da te sretnem.” Gudo je bio poznat u cijeloj zemlji kao carev Majstor: „Prije no što umrem došao sam tebi, jer želim da ti postavim jedno pitanje. Skoro pedeset godina studirao sam zapise i saznao sam svašta. Samo me jedna stvar zbunjuje. U mojim je zapisima napisano da će čak i stablo i stijene postati prosvjetljeni. To nisam nikada mogao da shvatim. Stabla i stijene?” Gudo reče: „Reci mi jednu stvar. Da li si ikada pomislio na sebe? Možeš li se ti prosvjetliti?” Čovjek reče: „Čudno je to, ali moram priznat da nisam nikada pomislio na to”.

Stabla i stijene-kako se mogu oni prosvjetliti-on je o tome razmišljao tih pedeset godina? Iz daleka je došao da to pita Gudoa, a nikada nije razmišljao o sebi.

Ljudi pričaju o smrti ne znajući da upravo sada oni žive. Život je tu, najprije znaj to. Živi to totalno. Zašto ti pričaš o smrti? Ljudi pričaju o tome što će se desiti nakon smrti. Bolje će biti misliti o tome što ti se dešava baš sada, nakon rođenja. Kada smrt dode, mi ćemo je susresti. Prvo susresti život koji je sada tu. Ako možeš susresti život, ti ćeš biti sposoban da susrećeš i smrt također. Jedan koji može da živio ispravno, umrijeti će ispravno. Jedan koji je živo totalno, bogat život, krećući se tren za tren, živeći svijesno, pažljivo, učinit će istu stvar kada i smrt dode. On će živjeti, jer zna kvalitet kako živjeti u sadašnjosti. Kad smrt postane sadašnjost, on

će živjeti to. Ali, ljudi su više povezani sa smrću, a manje sa životom. Ako ti ne možeš da znaš život, nećeš biti sposoban da spoznaš smrt. Smrt nije odvojena od života, ona je samo kulminacija života. Ako promašiš život, ti nećeš biti sposoban vidjeti smrt. Smrt će doći a ti ćeš biti ne svjestan. To je ono što se dešava. Ljudi umiru u dubokoj nesvjesnosti, u komi. Oni sav svoj život žive u nesvjesnosti. Kad ti tretiraš život sa nesvjesnošću, kako možeš pretpostaviti da ćeš biti sposoban da budeš svjestan pred smrću?

Smrt će se desiti u jednom trenutku, a život je proces od sedamdeset, oseamdeset godina. Ako osamdeset godina nije dovoljno da postaneš svjestan, kako ćeš biti sposoban biti u jednom trenu? Samo osoba koja je živjela tren za trenom bit će sposobna da vidi smrt. Pošto je ona živjela tren za trenom, smrt joj ne može izbjeci. Ona ima jasnoću, tako intezivnu jasnoću, da čak i u jednom trenu, kada smrt dode, on će biti sposoban da je vidi. Osoba mora biti sposobna da vidi život. Tada će automatski biti sposoban da vidi smrt. Ona je jednostavno svjedok.

Kada netko pita što se dešava prosvjetljenom nakon smrti, on sam nije prosvjetljen. On pita iz svog dubokog neznanja. Zato je teško odgovoriti. To je slično tome kad slijepaca pitaš što se dešava ujutro kad sunce izađe. Kako mu to objasniti? Kako uspostaviti komunikaciju? To je nemoguće.

Desilo se jednom, bio je jedan slijepac koji je bio još uvijek veliki filozof. Cijelo je mjesto bilo uznemireno s njim, jer je logički dokazao da nema svjetlosti. On je rekao: „Ja imam ruke. Ja mogu dirnuti i osjetiti. Zato, pokažite mi gdje je svjetlost? Ako nešto postoji, to može biti dirnuto. Ako nešto postoji to se može okusiti. Ako nešto postoji, a ti baciš nešto na to, ja mogu čuti zvuk.”

Stanovnici, mještani bili su veoma uznemireni jer nisu mogli sakupiti ikakve dokaze. On je imao četiri čula, te reče: „Ja imam četiri čula. Donesite svjetlost preda mnom a ja ću je vidjeti kroz moja četiri čula vidjet ću da li je svjetlost tu”. Oni rekoše: „Pošto si slijep, ti ne možeš vidjeti”. On se nasmija i reče: „Izgleda da vi sanjate. Što su oči? Kako vi možete dokazati da imate oči, a ja da ih nemam? Kažete mi što je to vaša svjetlost. Objasnite mi je”. Oni to nisu mogli učiniti. To je bilo nemoguće. Osjećali su se veoma depresivno, on je bio slijepac a oni su imali oči. Znali su što je svjetlost.

Ali, kako to objasniti slijepcu?

Buda dode do tog mjesta. Mještani odvedoše tog ludog filozofa, tog ludog slijepca do Bude i zamoliše: „Pokušaj mu objasniti, mi nismo uspjeli. Ovaj čovjek je dokazao da svijetlo nije tu, jer ga ne može dotaći, ne može ga onjušiti, okusiti, čuti. Stoga, kako može ono da postoji? Sada si ti došao, ti mu to možeš objasniti.”

Buda reče: „Vi ste glupi! Svjetlost ne može biti objašnjena slijepcu. Sam napor je apsurdan. Ja znam jednog čovjeka koji je veliki doktor. Odvedite ga njemu i on će liječiti njegove oči.”

Odveli su ga doktoru, njegove su oči bile liječene. On nije bio stvarno slijep. Nakon šest mjeseci on je progledao. Tad trčeći dode Budi koji je tada bio u drugom gradu. On pade na koljena i reče: „Da, sad znam. Svjetlost postoji. Sad znam zašto oni siromasi nisu mogli da mi dokažu, a također sada znam da si ti učinio dobro što si me poslao doktoru. Ja trebam liječenje, a ne filozofiju i teorije o svetlosti”.

Kada jednom neznanica pita: „Što se desi jednom prosvijetljenom nakon smrti?“, napusti to. Čak i: „Što se dešava jednom prosvjetljenom dok je živ“, ne može biti objašnjeno. Ne može biti. Što se desilo meni? Kako je mogu to da objasnim? Te mogućnosti nema. To je nemoguće dokle god ti ne možeš vidjeti, dogod se tvoje oči ne otvore, dogod se ti ne izmjeni, ništa ne može biti objašnjeno. Komunikacija nije moguća jer prosvjetljenje jeste totalno različit kvalitet bivanja, a ti si sasvim sljep za to. Ti možeš vjerovati da sam ja prosvjetljen, ali ti to ne možeš vidjeti. Ta vjera će pomoći, jer će ta vjera dozvoliti da ostaneš otvoren. To povjerenje će pomoći, jer ti možeš reći: „Ne, ja ne mogu vjerovati. Ja ne znam.“ To će te zatvoriti, tad tu nema mogućnosti. Stoga religija insistira na povjerenju, shraddha. Sljepac može da vjeruje kad ljudi kažu da svijetlo postoji. Ako on vjeruje, tada je mogućnost tu. Ako on ne može da vjeruje, tada on neće dozvoliti niti lječenje. On će reći: „Što ti to činiš? Tu nema svijetla i nema stvari kao oči. Ja ti ne mogu vjerovati, zato molim te ne gubi vrijeme i ne troši moje vrijeme“. Nemoguće je komunicirati iz jednog plana ka drugom. To uopće neće funkcionisati. Ti se moraš uzdignuti ka drugom planu bivanja. Jedino tada ti možeš vjerovati. Kad ti vidiš i iskušiš, tad je povjerenje ispunjeno. Ali prije no što vidiš, moraš imati povjerenje, upravo da bi dopustio tretman.

Gudo odgovori: „Kako da znam to?“

Smrt još nije došla. Kad ona dođe, tad ću ja znati i objasniti ću te. Ali, sada ja ne znam. Jedan prosvjetljeni neće dati teorije. On želi da ti da uvid, a ne teoriju. Uvid je dubok fenomen u tebi. Teorije su samo posuđene. Tu ima teorija o tome što se dešava prosvjetljenom. Netko kaže da on dostiže plan zvan mokša, gdje on živi zauvijek. Netko je slikovitiji i kaže da on ide u kraljevstvo božje i živi sa bogom zauvijek. Baš kao što Indus boravi kraj boljeg postolja, sa desne strane, sa anđelima koji pjevaju, plešu, a slavalje se nastavlja, i nastavlja. Ima milion teorija, ali sve su one stvorene od teologa da bi utješili narod. Ti pitaš, stoga netko mora da ti da odgovor.

Ali, prosvjetljeni ne: oni su ostali tihi naspram toga. Njih se to uopće ne tiče. Isus kaže: „Pogledaj ljiljane na polju. Oni postoje ovdje i sada. Oni ne brinu za sutra, sutra brinu samo o sebi“.

Netko je doneo „Deset zapovijedi“ pred Zen Majstora da pročita par redaka. Posebno baš to: „Pomisli o ljiljanima na polju“. Oni su uopšte, ne trude, oni ne misle o jutru, a tako su lijepi ovdje i sada. Čak i Solomon, veliki car, u svom vrhuncu slave nije ozračen u takvoj ljepoti. Kad je to pročitao Majstor reče: „Stop! Tko god to kaže to je Buda“. On nije znao Isusa, on nije mogao znati za krišćanstvo. Krišćanstvo je stiglo u Japan upravo prije nekoliko dana. Majstor reče: „Stop! Ne treba ništa više reći. Tko god to kaže, to je Buda.“ Svi prosvjetljeni su uvijek insistirali na opstanku u momentu. Zato Gudo kaže: „Kako ja mogu da znam?“

Bivši car reče: „Kako? - Pa zato jer si ti Majstor“.

Od Majstora mi očekujemo odgovor, dok u stvari, Majstor ti nikada ne da odgovor. On jednostavno uništi tvoja pitanja. Ogromna je razlika između tih stvari. Od Majstora mi očekujemo odgovor na naša pitanja, ali ako su pitanja glupa, odgovori ne mogu biti bolji. Kako ti možeš na glupo pitanje da odgovoriš na mudar na-

čin? Samo pitanje je glupo. Netko dođe i pita: „Koji je okus zelene boje?“ To je apsurd jer tu nema povezanosti. Ali pitanje izgleda savršeno. Lingvistički ono je savršeno. Ti možeš pitati-koji je okus zelene boje? Nema greške u jeziku i formulaciji.

Isti je slučaj, zbog mnogih razloga, kada netko pita-što se desi prosvjetljenom nakon smrti? Prvo, on nije nikada mrtav. Jedan prosvjetljeni jeste onaj koji je upoznao vječni život. On nikada nije mrtav. Drugo, jedna prosvjetljena osoba nije više osoba. Njezin ego je otupljen, zato je on prosvjetljen. Zato, kao prvo, on nije nikada mrtav: kao drugo, on je već mrtav, jer on nije više. Buda se kretao četrdeset godina nakon svog prosvjetljenja. Ali, u ovih četrdeset godina, kad je lutao iz mjesta u mjesto, neprestano pričajući ljudima, dajući im ono što je dostigao, kaže se da nije nikada izustio ni riječ niti je preuzeo nijedan korak. Što to znači? Točno da nije nikada izustio ni riječ, jer on nije bio više. Kako možeš da izustiš riječ kada tebe nema? To je kao da sam egzistencija, ali ne Buda, izustio te riječi. Sada Buda nije bio više osoba. Ostalo je samo ime, funkcionalno. Inače, nema potrebe za tim. On nije nikada preuzeo ni jedan korak. Ali on je lutao i lutao. Cijela pokrajina Bihara nazvana je Bihar, upravo zbog njegova lutanja. Bihar-znači lutati, a pošto je on tuda lutao, cijela je pokrajina zvana „Bihar“. No, rečeno je da on nije nikada preuzeo ni jedan korak. A to je tačno, on nije preuzeo ni jedan korak.

Ja ti govorim, ja ti neprestalno pričam, ali ja nisam izustio ni jednu riječ. Kada ego nije tu, tko da izusti? Dakle, što se dešava kad ti ja pričam? To je nalik na lahor koji prolazi kroz drveće. To je nalik na proljeće što ide ka rijeci. To je nalik na otvaranje cvijeta, ali ja nisam tu. Cvijet se ne može truditi da se sam otvori. Lahor ne može da tvrdi-ja prolazim kroz krošnje stabla, jer lahor nema ega da to kaže. Rijeka ne može da kaže-ja se krećem ka oceanu. Rijeka se kreće, ali tu nema nikoga tko se kreće. Ja ti pričam, ali ja nisam izustio ni jednu riječ.

Kako povezati ove stvari? Jedna prosvjetljena osoba je već mrtva. Prošlost je nestala, centar nije više tu. Sad je on nigdje-on postoji svugdje. Sad je on jedno sa cjelinom, val je izgubio sebe u oceanu. Zato, kad ti vidiš Buda da stoji tu, tijelo je samo kontaktna točka, to je sve. To je samo jedan klin elektriciteta, kao ga ti ukloniš energija se kreće: inače energija je svugdje. Zato, kad Buda stoji tu, on je samo kontaktna točka za kosmos. On nije više tu, on je samo prolaz, samo jedno sidro u svijetu. Kada je sidro izgubljeno, tad Budino tijelo biva maknuto.

Ti pitaš-što se desi? Kad vala nema više, što se desi? On postaje ocean. Kad Buda nije više, tijelo nestaje kao što val nestaje. Buda je već mrtav, zato je on Buda. Drugo, on ne može nikada umrijeti, jer jednom kad je ego izgubljen, dosignut je vječni život. Sada je Buda svugdje. Kad ti nemaš centar, cijela egzistencija postaje tvoj centar.

Pitanje je glupo. Ono izgleda logično, značajno, ali glupo je. Stoga Gudo odgovara: „Otkuda da znam?“ „Mnogi su stvari uključene. Gudo kaže: „Ja nisam, tko može da zna? Kad val nestane u ocean, kako ja mogu znati?“

Bivši car reče: „Zato jer si Majstor“.

Mi očekujemo odgovore od Majstora, ali odgovori su dati od učitelja, a ne od Majstora. Majstor jednostavno uništi tvoj um. Mada izgleda da ti on daje odgovor, on nikad ne odgovara. On se izvrđava. Ti pitaš nešto, a on priča o našem dru-

gom. Ti pričaš o A, on odgovara o B, ali on je veoma zavodljiv. On priča o B, a ubjeđuje te da je odgovorio na pitanje. Tvoje je pitanje glupo, na njega se ne može odgovoriti. Ono je beznačajno. Zato Majstor nikada ne odgovara na pitanja. On ti daje osjećaj da odgovara, ali on samo nastoji da ti makne tlo pod nogama. Sav napor je da padne tvoj um, da kolapsiraš. Ako ti možeš biti sasvim gurnut dolje. Niti će pitanje, niti odgovor biti tu. Jedino tad, kad tišina postoji u tebi, Majstor je uspio.

Odgovori će ponovo ispuniti tvoj um, stoga kako ti Majstor može dati odgovore? To će biti teorije, ono neće dopustiti da uđeš u realnost. Majstor stvarno osjeća tvoj pitanje, dok malo po malo ti ne prestaneš pitati. Kad taj trenutak dođe, samo tad je odgovor dat. Ali odgovor nije potreban, taj je odgovor od njegova samog bića. Tad Majstor ulijeva sebe u tebe. On je provodnik, a cjelina se kroz njega ulijeva u tebe.

„Zašto? - Ti si Majstor!”

Mi mislimo da Majstor mora biti veliki poznavalac, znalac, da on mora znati sve. Naime, Majstor ne zna ništa. On je dostigao savršeno neznanje, jer samo neznanje može biti nevino. Znanje to nikada ne može da bude. Znanje je uvijek lukavo, ono ne može nikad biti nevino. Savršeno neznanje, ono ne može da zna ništa. Znanje je maknuto. On je, ali on nije znalac. Štoga da zna, izlazi iz njegova neznanja, a ne znanja. On može reći milion stvari jer nevinost je tako moćna. On može govoriti da nastavlja - četrdeset godina je Buda pričao. Sad kažu da izgleda nemoguće za jednog čovjeka da priča četrdeset godina o tolikim stvarima. To izgleda teško jer ne znaju da je nevinost neiscrpna. Znanje može biti iscrpljeno. Ako ja znam nešto, to je limitirano. Nemoguće je nastavljati i nastavljati. Ja ti kažem da ako si spreman, ja mogu nastaviti vječno, jer to ne izlazi iz znanja, već izlazi iz savršenog neznanja.

Savršeno neznanje nije tvoje neznanje. Tvoje neznanje nije savršeno. Ti znaš u stvari, ti znaš previše. Nijednu osobu ne možeš naći koja ne zna. Ona može znati više ili manje, ali ona zna. Ona može znati ispravno ili pogrešno, ali ona zna. Čak i jedan idiot zna i insistira da zna točno. Samo jedan prosvjetljeni negira da zna. Sokrat kaže: „Kad sam bio mlad znao sam mnoge stvari, naime znao sam sve. Zatim postao sam malo više zreo i počeo sam osjećati da ne znam puno, ustvari, veoma malo. Kad sam postao star, tad sam shvatio cijelu stvar. Sad ja znam samo jednu stvar, da ja ne znam.”

Kad je on bio mlad, on je znao mnoge stvari... Mladost je arogantna. Samo nezrela osoba je znalac. Zrelost je nalik na neznanje, ona ne može znati, ili ona zna samo da ne može znati.

Gudo odgovori: „Kako ja mogu da znam?”

Bivši car reče: „Kako? Zašto jer si Majstor!”

Odgovor je očekivan. On mora znati. Ako on ne zna, tad tko drugi to može da zna? Gudo je predivan, on reče: „Da gospodine, ali ne jedan mrtvac”.

Ja sam Majstor, ali ne i mrtav. Čekaj! Kad budem mrtav, tad ću ti reći što se desi kad jedan prosvjetljeni umre. Još sam živ, a ti me pitaš o smrti. To se još nije desilo, stoga kako ja mogu znati? Kad se desi, ja ću ti to prenijeti.

To se nikada ne desi jednom prosvjetljenom. Gudo je stvarno vješt. To se nikad ne desi jednom prosvjetljenom. Samo nezalice umru. Samo ego umre. Kad tu nema centra u tebi tako može umrijeti? Kako je smrt moguća? Smrt je moguća za ego, za sebe. Kako se smrt može desiti ne-sebi? Svi prosvjetljeni ljudi kroz stoljeća govorili su samo jednu stvar: „Umri za ego tako da možeš dostići vječno. Pusti da ego umre, tad smrti neće biti za tebe. Ti postaješ besmrtn.”

POLJE OBOJENO LJUBIČICOM

Ninagawa-Shinzaemon, pjesnik i odanik Zenu, zaželi da postane učenik izvanrednog Majstora Ikkyu-a koji je bio opat Daitakuja u Murasakino polje ljubičica.

On pozove Ikkyua i sljedeći se dijalog poveo na ulazu hrama.

Ikkyu: „Tko si ti?”

Ninagawa: „Posvećenik budizma”.

Ikkyu: „Od kud si?”

Ninagawa: „Iz tvog kraja”.

Ikkyu: „Ah! Što se desilo tamo ovih dana?”

Ninagawa: „Vrane grakću, vrapci vrapću”.

Ikkyu: „A gdje ti misliš da si sada?”

Ninagawa: „U polju obojenom ljubičicom”.

Ikkyu: „Zašto?”

Ninagawa: „Jutarnje slave, šafrani, krizanteme, astre”.

Ikkyu: „A nakon što ove odu?”

Ninagawa: „To je Mijagino-polje jesenjeg cvijeća.”

Ikkyu: „Što se desi u polju?”

Ninagawa: „Struja plovi, vjetar puše.”

Zadivljen Ninagawinim Zen pričanjem, Ikkyu ga povede u svoju sobu i posluži ga čajem. Tad on izgovori improvizaciju: „Želim da te služim delikatesima. Jao! Zen sekta ne može ponuditi ništa”.

Na ovo posjetilac odgovori: „Um koji me gosti jeste originalna praznina-delikates delikatesa”.

Duboko pogoden, učitelj reče: „Sine moj, puno si naučio.”

Poezija je bliža religiji od teologije. Imaginacija je bliža od razuma, a naravno, religija transcendentira oboje-ona nije nijedno. Kroz logiku upasti u ambis religije jeste malo teže. Logika ima krutost naspram toga. Ona nije fleksibilna. Ona je zatvorena, nije otvorena. Ona nema prozore, vrata da ode izvan sebe. To je nalik na grob. Osoba može samo umrijeti unutra, ali ne može da se kreće u živućem procesu.

Osoba ne može da postane življa kroz to. Logika je ludačka košulja, zatvor. Poezija je bliža religiji, jer ona je fleksibilna, tekuća, kolajuća. To nije religija, ali ti možeš izaći iz toga lakše no iz logike. Ona ima otvore-vrata i prozore svijez vjetar može uvijek doći u najdublju jezgru srca pjesnika. Poezija nije kruta. Ti možeš da se otkaciš od nje ako želiš. Ona se neće zakačiti za tebe. Pošto je ona imaginativna, ona može posrnuti u mraku, i nastavlja tumarati, ona nastavlja tražiti. Ona je uvijek spremna da se kreće u bilo koju novu dimenziju.

Logika je otporna: ne možeš naći ortodoksnije ljude od logičara. Oni neće nikada slušati otvaranje nove dimenzije, oni neće čak ni gledati na to. Oni će samo reći da je to nemoguće. Sve što je moguće misle oni, to je već znano. Sve što se može desiti, desilo se već. Oni su uvijek sumnjičavi za nepoznato.

Srce pjesnika je uvijek u ljubavi sa nepoznatim. On nastavlja tumarati u tami za nečim novim, nečim originalnim, nečim neokušnim, nečim nedoživljenim, neiskušenim. Pjesnik tumara, a ponekad on može zapeti za nepoznato. On može postati u ambis religije.

Poezija je metafora, ona živi kroz metafore. Isti je jezik religije. Naravno, kad je metafora korišćena na poetičan način. To je jedna stvar, a kad je uzeta na religiozan način, to je nešto drugo. Ali, obje koriste metafore. Tu je zemlja susretanja. Njihov značaj može biti različit, ali metodi jesu od iste porodice. Oni liče kao blizanci. Prostrana je razlika iznutra, ali bar u obliku, na površini, one se više liče no logika i religija. Zbog te sličnosti, religija je uvijek pričala na poetičan način-Upaništade. Vede, Kabir, Mira, Zen pjesnik..

Zen pjesnici su napisali predivni haiku, tako kondenzirane da prostrani pjesnički svijet postaje kao sjeme u haiku. Ponekad, one su tako jednostavne, Ti ne možeš čak ni značaj da uloviš odmah. Ali ako ti razmišljaš o tome, meditiraš na tome, malo po malo, mala haiku postaje vrata. Prije neki dan čitao sam Bašove predivne haiku. Ona je veoma mala, ali ako ti meditiraš na njoj, iznenada vrata se otvore. Ta haiku kaže: „Stara žaba iz ribnjaka skoči u vodu-bučnu”. Vizualiziraj to! Jedan stari ribnjak, veom drevan. Žaba skače u njega, zvuk vode. Kraj. Ništa više za reći. Cijela je stvar zgusnuta. Ako ti meditiraš na njoj, iznanađa ćeš osjetiti da te tišina okružuje. Nešto će se izmijeniti u tebi. To je objektivna umjetnost.

Pjesnici Zena, Sufi mistici, hindusi sveci, svi su oni pričali jezikom poezije. Ako ponekad Buda, Isus ili Mahavir ne priča jezikom poezije, poezija je još tu. Ako je ti slušaš, osjetiti ćeš neku kvalitetu poezije ispod tih riječi. Njihova poezija je samo ima površni. Oblik je proze, ali duh je poezija. Naime, jedan koji je prosvjetljen, ne može da čini drugačije. Ako on mora da priča u prozi, on može, ali on ne može izbjeći poeziju. Poezija će biti tu, upravo ispod površine. Ako ti imaš malo uvida, ti ćeš vidjeti: to je vibrantno i živo. Religija i poezija imaju isti jezik, njihove riječi se razlikuju, ali negdje one imaju dodirnu tačku. Dodirna tačka jeste subjekt ove priče.

Pjesnik dode kod Zen Majstora. On mora da je bio veliki pjesnik jer samo najveći pjesnik može imati dodirno tlo sa mistikom. Svaki pjesnik neće imati to, jer tamo gdje poezija postaje krajnja, tu je pravi korak misticizma. Tamo gdje poezija završava, kulminira, dostiže svoj vrhunac, tu je prvi korak hrama mistike. Najviše

poezije jeste najniži misticizam-tu je dodirna tačka. Zato, samo veliki pjesnici mogu dostići vrh gdje je Zen Majstor kaže: „Sine moj, ti si puno naučio.” Sad mi možemo ući u ovu priču:

„Ninagawa-Shinzaemon, pjesnik i posvješćenik Zena, zaželi da postane učenik izvanrednog Majstora Ikkyua koji je bio opet Daitokujia u Murasakiono-polje ljubice.”

To je bio moj osjećaj: velikani poezije ne mogu izbjeći religiju, oni moraju ući u nju jer poezija vodi do neke točke, a preko nje je religija. Ako ti istraješ da budeš pjesnik, ti ćeš postati religiozan. Ti možeš ostati pjesnik samo ako nisi prešao sav njen opseg. Zato, samo mali pjesnici mogu ostati pjesnici. Veliki pjesnici se moraju stopiti u religiju. Ne možeš je izbjeći jer dode neka točka gdje poezija završava, a religija započinje. Ako do kraja slijediš taj opseg, gdje ćeš ti ići? U tom momentu poezija prebacuje sebe u religiju. Osoba mora da je sledi. Ista se stvar dešava logičarima, znanstvenicima, ali na različit način. Znanstvenici, također, ako istraju, nastave i nastave, tu dolazi trenutak kad osjete da put ne vodi nikuda. Tada tu dolazi jedan abmis, tu nema više ceste za naprijed. Sa pjesnikom je različito-cesta je naprijed, samo što to nije više put poezije. Njegov se put automatski preobrati u put religije. Za znanstvenika, za logičara ili za filozofa, to se desi na različit način. On dospije do kraja puta, on ne ide naprije a, tu nema puta već samo ambis.

Desilo se to Albertu Anštajnu u njegovim zadnjim danima. To se može desiti samo najvećima. Manji umovi na istom putu nikada ne dostižu ovu tačku. Oni umru negdje na putu vjerujući da put ne vodi nigdje, jer ima još puta pred njima. Preobrat se desi samo najvećima. U zadnjim danima Anštajnovog života započeo je osjećati da je sav njegov život bio rasipanje. Netko ga je upitao: „Da se ponovo rodiš što bi želio biti?” On odgovori: „Nikad više znanstvenik. Rade bih bio, limar ali nikad više znanstvenik. Gotovo.” Zadnje dane on je počeo razmišljati o bogu, ali o krajnjem značaju života, o misteriju misterije, te reče: „Što više penetram u mistriju egzistencije, sve više osjećam da je misterij vječan, beskonačan, beskraj. Što više dolazim do saznanja, sve manj postajem siguran u svoje znanje”.

Misterija je prostran, on ne može biti iscrpljen. To je koncept boga: misterija tako prostran da ne može biti iscrpljen. Ti možeš znati i znati, a još ostaje nepoznato. Ti se krećeš u tome, ideš u tome, udeš u tome, udeš u to, a još se krećeš na periferiji. Ti nabasaš na to. Ali tome nama dna. Ti nikada ne možeš tačno dostići centar toga, te misterije. Nikada ne dode tren kad meš reći: Ja sam spoznao sve. „Nitko to nije rekao, izuzev budale. Mudar čovjek počinje osjećati sve više i više neznanja. Samo glupaci skupe neku stvar od tu i tamo, te počinju osjećati da znaju. Samo glupaci su znalci, sakupljači znanja.

Čak i u znanstvenoj potrazi dolazi momenat gdje put ne vodi nikuda. Zanim, iznanađa tu je skok. Pjesnik se može kretati u religiji bez ikakvog skoka. On može jednostavno kliznuti, ceste su spojene. Ali znanstvenik mora da skoči. Totalni zaokret od 180 stupnjeva: on mora sasvim da se izmjeni, izvan, iznutra. Pjesnik može jednostavno kliznuti, kao što zmija isklizne iz svoje stare kože. Zato ja kažem da je poezija bliža religiji. Taj čovjek, Ninagawa, mora da je bio veoma veliki pjesnik. Otud je on bio i zainteresovan za Zen meditaciju. Ako te poezija ne može voditi u meditaciju, tad to nije poezija. Najviše, to može biti vješta kompozicija riječi, ali u tome ne-

će biti poezije. Ti možeš biti dobar lingvist, dobar kompozitor, dobar gramatičar, jedan koji zna sva pravila o tome kako napisati poeziju, ali ti nisi pjesnik, jer poezija u svojoj najdubljoj jzgri jeste meditativna.

Pjesnik nije kompozitor, on je vizionar. On ne može komponirati. Poezija se desi njemu u nekim momentima-to su mementi meditacije. Naime, kad pjesnika nema, tad se poezija desi. Kad je pjesnik odsutan, iznenada se on ispuni sa nečin nepoznatim, sa čime se ne pitamo. Iznenada je nešto od nepoznatog ušlo u njega. Svježi lahor je ušao u njegovu kuću. Sad on treba prevesti taj svježi lahor u jezik-on nije kompozitor, on je prevodioc. Pjesnik je prevodilac. Nešto se desi unutar njegova bića i on to prevede u riječi, u jezik. Nešto bezriječno se potrese iznutra što je više nalik na osjećaj, a manje nalik na misao. To je više u srcu, a manje u glavi. Pjesnik je voma hrabar. Živjeti sa srcem, potrebna je duboka hrabrost. Riječ „hrabrost“ je veoma interesantna. Ona dolazi od latinkse riječi „cor“, što znači srce. Riječ hrabrost dolazi iz korijena „cor“. Cor znači srce - zato biti hrabar znači živjeti sa srcem. Slabić, samo slabići žive sa glavom. Uplašeni, oni stvaraju sigurnost oko sebe. Puni straha, oni zatvaraju svaki prozor i vrata teologijom, konceptima, riječima, teorijama - te se unutar toga kriju.

Put srca jeste put hrabrosti. To je živjeti u nesigurnosti. To je živjeti u ljubavi i povjerenju. To je živjeti u nepoznatom. To je napustiti prošlost i dopustiti budućnosti da bude. Hrabrost jeste kretati se na opasnom putu. Život je opasan, a samo kukavica može izbjeći opasnost. Ali tad, oni su već mrtvi. Osoba koja je živa, stvarno živa, vitalno živa, uvijek će krenuti u nepoznato. Tad je tu opasnost, ali ona će preuzeti rizik. Srce je uvijek spremno da preuzme rizik. Srce je kockar. Glava je poslovna. Glava uvijek kalulira. Ona je lukava, srce je nekalkulirajuće. Engleska riječ „hrabrost“ (courage) je predivna, veoma interesantna. Začenje je: živjeti kroz srce, pjesnik živi kroz srce. Malo po malo, u srcu on počinje čuti zvuk nepoznatog. Glava ne može čuti, ona je voma daleko od nepoznatog. Glava je ispunjena sa poznatim.

Što je tvoj um? To je sve što si ti upoznao. To je prošlost, mrtvo. Um nije drug da akumulira prošlost, memorija. Srce je budućnost, srce je uvijek nada, srce je uvijek negdje u budućnosti. Glava misli o prošlosti, srce sanja o budućnosti. Ja ti kažem da je stvarnost bliža budućnosti no prošlost. Zato i kažem da je pjesnik bliži religiji. Filozofija, logika, metafizika, teologija, nauka, sve pripadaju prošlosti, poznatom. Poezija, muzika, ples, umjetnost - sve umjetnosti - pripadaju budućnosti.

Religija pripada sadašnjosti zato ti kažem da je budućnost bliža sadašnjosti no prošlost. Jer, prošlost je već otišla. Budućnost će doći, budućnost još treba biti. Budućnost ima još mogućnosti, ono će doći, ona već dolazi. Svakog trena to je nastajanje sadašnjosti. Svakog trena budućnost je nastajanje sadašnjosti, a sadašnjost jeste postajanje prošlosti. Prošlost nema mogućnosti, ona je korišćena, ti si se već udaljio od nje. Ona je iscrpljena, ona je mrtva stvar, ona je nalik na grob. Budućnost je nalik na sjeme, to je postojanje, uvijek dolazeće, uvijek dostizanje i svrstavanje sa sadašnnošću. Ti si uvijek krećeš. Prezent nije drugo do kretanje u budućnost. To je već korak koji si ti preuzeo. To je ići u budućnost. Poezija je povezana sa mogućnošću, nadom, snovima, ona je bliža.

Taj čovjek, Ninagawa, mora da je bio veliki pjesnik. Zašto ja to kažem? Ja nisam čitao njegovu poeziju, ja nemam ono što je on pisao. Ali, ja kažem da je on bio veliki pjesnik, jer on je bio zainteresiran za Zen. I ne samo to - on je poželio postati učenik slavnog Majstora Ikkyua.

Biti zainteresiran za Zen nije dovoljno dok ti ne postaneš učenik. Biti zainteresiran za religiju nije dovoljno - to je dobro, ali to ne može otići veoma daleko. Interes ostaje radoznalost, ostaje mentalan događaj ti ne skočiš na djelo, događaj ti ne skočiš na djelo, događaj ti ne postaneš učenik. Postati učenik jeste velika odluka. To nije obična odluka, veoma je teška, skoro nemoguća odluka. Ja uvijek kažem da postati učenik jeste skoro nemoguća revolucija, jer kako jedan može da vjeruje drugom? Kako jedan može ostaviti svoj život u rukama drugog? To je skoro nemoguća revolucija, ali desi se. Kad se to desi, ona je predivna. Nema ničeg sličnog tome. Samo oni koji su veoma hrabri, pustolovi samo oni mogu preuzeti taj korak. To nije za kukavice. To nije za ljude orijentirane na umu. To je za one koji žive u srcu, za one koji imaju hrabrost, za one koji mogu riskirati. To je najveća kocka, jer ti riskiraš svoj totalni život, ti daješ sebe drugom. Ti ne znaš tko je on, ti ne možeš znati. Ti možeš osjetiti neku stvar, ali ne možeš biti nikad siguran naspram Majstora. Sumnja uvijek ostaje. U rascijepu sumnje, jedan mora skočiti. Sumnja ne može biti zadovoljena. Ne. Ti je možeš sakriti, ali ne možeš ubijediti dio koji sumnja. Kako možeš ubijediti? Ti moraš biti sa Majstorom, samo tad će sumnja nestati. Prije toga je nemoguće. Samo će iskustvo pomoći da ona nestane. Zato, kako je ti požeš ubijediti?

Um uvijek okljeva i sumnja. Ljudi mi dolaze i kažu da sumnjaju, da su pola-pola. Što da čine? Mogu li čekati? Ako čekaju, oni mogu čekati zauvijek, jer ako misle da će skočiti samo kada um bude 100% ubjeden tad oni neće skočiti nikada. Um ne može nikada biti 100% ubjeden za nešto. To je priroda uma. On je uvijek razdvojen, raskomadani. On ne može biti nikada totalan. To je razlika između srca i uma. Srce je uvijek totalno, um je uvijek razdvojen. Um je razdvajanje tvog bića. Srce je nerazdvojeno biće.

Učeništvo je od srca. Um nastavlja tumarati i pričati i sumnjati. Uprkos toga, brbljavog uma osoba skoči. Ja kažem „uprkos toga“. To je jedini način - jednostavno ne služaj um. Jednostavno se kreći iznad uma, dostigni srce i pitaj ga. Učeništvo je nalik na ljubav, to nije nalik na poslovno partnerstvo. To nije nagodba. Ti jednostavno daješ, bez da znaš da li ćeš nešto dobiti ili ne. Da li ćeš primiti nazad nešto, ti to ne znaš. Ti jednostavno daješ. Zato je to hrabrost. On nije bio samo zainteresiran za Zen, on je bio odanik, posvećenik. On je to volio. Interes, radoznalost, istraživanje - jeste od uma, a posvećenost je od srca.

„...zeleći da postane učenik.“

Što znači postati učenik? Što to znači? To znači - sam sam pokušao, a promašio sam. Ja sam tražio, ali nisam našao. Ja sam učinio sve što sam mogao, ali ostao sam isti. Nikakva mi se promjena nije desila, zato, ja se predajem. Sad će Majstor biti odlučujući faktor, a ne ja. Ja ću ga samo slijediti kao njegova sjena. Što god da on kaže ja ću učiniti. Ja neću tražiti dokaze. Ja neću pitati da me najprije on ubjedi. Ja neću debatirati, ja ću jednostavno slijediti u dubokom povjerenju.

Um može nastaviti. - Što radiš? To nije dobro. To te neće odvesti nikamo. To je glupost, to je ludost. Um će to nastaviti da govori. Ali, jednom kad si doneo odluku da budeš učenik, ti ne slušaš um, ti slušaš Majstora. Do sada ti si slušao svoj um, ego od sada pa naprijed ti ćeš slušati Majstora. Sad će Majstor biti tvoj um. To je smisao učenja, sljedbeništva. Ti ćeš staviti po strani sebe i dopustiti Majstoru da penetrira u najdublju jezgru tvog bića. Ti više nisi. Sad je samo Majstor. Biti učenik znači biti sjena, sasvim staviti svoj ego po strani.

On pozove Ikkyua i sljedeći dijalog se poveo na ulazu hrama. Zen priče su veoma, veoma značajne. Nijedna riječ tu nije bez potrebe, nijedna.

„... sljedeći dijalog se poveo na ulazu hrama.”

Prvo riječ „dijalog”. Dijalog nije samo pričanje, to nije diskutirati, to nije raspravljati, to nije debata. Dijalog ima različiti kvalitet. Dijalog je susret dvaju bića, sastat se u ljubavi, nastojat shvatiti jedan drugog. Ne pokušavati debatirati, raspravljati - već je to upravo veoma saosjećajan stav. Dijalog je učestvovati u biću drugog. Dva prijatelja ili dva ljubavnika pričaju bez antagonizma iznutra, bez napora da dokažu sebe ispravnim, a drugog krivim.

To se dešava kada ti pričaš sa ljudima-ti nastavljaš, i nastavljaš na jedan suptilan način, nastojeći dokazati da si u pravu. Drugi takođe nastoji da dokaže da je u pravu. Tad dijalog nije moguć. Dijalog znači shvatiti drugog sa jednim otvorenim umom. Dijalog je rijedak fenomen, i predivan je jer oboje su obogaćeni kroz takav dijalog. Naime, kad ti pričaš, drugi može tražiti diskusiju - oba su suprotna jedan drugom, verbalna je borba, nastojeći dokazati da su u pravu, a drugi u krivu ili da je dijalog svim različiti dijalog nije postavljati se jedan protiv drugog, već uzeti ruku jedan drugome kretati se zajedno ka istini, pomažući jedan drugome da nađe put. To je zajedništvo, to je kooperacija, to je skladni napor za naći istinu. To na nikoji način nije borba. To je prijateljstvo, kretati se zajedno za naći istinu. Kad dvije osobe počnu tragati, tragati za istinom zajedno, to je dijalog - obje su obogaćeni. Kad je istina nađena, ona nije ni tvoja ni moja. Kad je istina nađena, ona je veća od onih što učestvuju u njenom traganju. Ona je viša, ona okružuje oboje i oboje su obogaćeni. Dijalog je početnik između Majstora i učenika, a to se mora desiti na ulazu. Drugačije, ulaz u hram je nemoguć. Otud riječ „na ulazu”-to se mora desiti na vratima. Prva stvar je dijalog. Ako se to ne može dešeti, tad tu nema nikakve mogućnosti učenja. Tad bi Ikkyuo rekao zbogom na samom ulazu. Tad ne bi bilo potrebe za poziv u sobu, u hram. Ne bi bilo značaja u tome. Tako, sjedeći na ulazu, samo sjedeći na stepenicama, dijalog se desio.

Ikkyuo je pokušao naći čovjeka. On je osjetio tog čovjeka, potencijalnost, mogućnost, stav:koja je bila dubina potrage, kolika je bila dubina i potreba za potragom. Da li je to bila samo radoznalost? Da li je on bio samo filozof ili stvarni posvećenik? Ikkyuo je pokušao osjetiti njegovo biće, a Ninagawa je dopustio to, on je učestvovao u tome. On nije mogao postati zaplašen, on nije nastojao da se brani, on nije nastojao da se pretvara nečim što nije. On je sasvim otvorio svoje srce ovom čovjeku. On je dopustio tom čovjeku da uđe u njega da ga osjeti, jer tako može Majstor da odluči da li si došao slučajno ili si ti stvarno došao.

Dolazak može biti slučajno-netko ti kaže, a ti prolaziš putem pa kažeš: „OK. imam dosta vremena, da pogledam. Da vidim tko je taj Majstor”. Ako je to slučajno, tad je bolje završiti odnos na ulazu, jer to ne vodi nikuda. Ako je um argumentovan, ako je um preispunjen sa svojim idejama, tada ti možeš postati student, ali ne sljedbenik. Majstor nije nastavnik. On nije u potrazi za studentom, on ne trči u školu. On je stvaranje hrama srca, on čini oltar, on je unosilac svetosti, sveti fenomen na zemlji.

Ikkyuo je to osjetio, osjetio je veoma duboko. A ovaj je dokazao svoju vatrenost. Bio je autentičan. On nije reagirao, on je odgovarao Majstoru. Štoga da je Majstor pitao, on je davo totalni odgovor na to. Ovi odgovori su predivni, lagano se kreću.

Ikkyuo: „Tko si ti?” To biva cijala potraga. „Tko sam ja?” To je sve što je religija. Ako ti već znaš tko si, tad nema potrebe da brineš. Ili, ako si u tvom neznanju postao identificiran sa imenom i oblikom, tad također ti nisi dovoljno zreo za Majstora Ikkyua da te prihvati. Ti moraš otići kod manjeg Majstora: naime kod Majstora koji će te učiti da ti nisi ime i da nisi oblik, da nisi tijelo, ovo, ono i da stvori filozofsko tlo u kojem Majstor može ubaciti sjeme. Ti trebaš otići nekome nastavniku. Zato pravu stvar Ikkyuo pita: Tko si ti? Ninagawa reče: „Posvećenik budizma”. Veoma, veoma ponizan stav ne tvredeći. On nije rekao svoje ime, kao: „Ja sam Ninagawa, zar ne znaš? Zar nisi čuo za najvećeg pjesnika u zemlji? Zar ne čitaš novine? Ko je besmislice ti pitaš - tko si ti? Svatko u zemlji zna, čak i car.

Pjesnici su vema egoistični ljudi. Pjesnici, pisci, novelisti - svi imaju veoma kristaliziran ego. Ne možeš naći veće egoiste od pisaca. Veoma je teško imati ikakav dijalog sa njima. Oni već znaju, oni te mogu učiti, ali oni ne mogu biti učenici. Samo zato jer oni mogu komponirati nekoliko redaka, samo zato jer mogu napisati jedan članak, ili novelu, ili priču, oni započinju jako osjećati da se netko. Naime, pravi pjesnik neće imati ego - ako pjesnik ima veoma kristaliziran ego, on uopće nije pjesnik, jer nije naučio ništa iz svoje poezije. nije naučio čak ni temeljnu istinu: poezija se spušta jedino kad ti nisi. Zato on mora komponirati, on mora učiniti nešto. Poezija može biti tehnika, stoga on može biti tehničar, ali on nije pjesnik. On može biti vješt da aranžira predivne riječi u ritmu: on može da slijedi sva pravila, on može biti savršen, ali on nije pjesnik. On može biti vješt, tehnički ispravan, ali duboko iznutra, ako je ego još tu, on ne može da zna što je poezija, jer poezija se desi samo kada ti nisi tu. Naime, veliki pjesnik neće tvrditi da je on kreator poezije.. Kako on može to da tvrdi? On nije bio kad se to desilo.

Desilo se kad je Coleridge, jedan od najvećih pjesnika urmo, da je ostavio skoro 40.000 nekompletnih komada. On bi započeo poemu, napisao dva tri reda i stao. Godine bi prošle i iznenada jednog dana dodao je još dva tri reda i stao bi. To-liko nedovršenih poema. Upravo pred njegovu smrt, netko upita: „Što si ti radio? To su tako predivne stvari zašto ih nisi dovršio?” On reče: „Kako ih ja mogu dovršiti? Ja ih nikad nisam napisao. One dolaze. Kad dodu, dodu. Kad ne dodu, ne dodu. Što je tu mogu? Ne može ih se povući, prisiliti da dodu. Ja neznam od kuda dolaze. Ponekad cijela poema dolazi u slijedu, ponekad ne. Ništa se ne može učiniti, jer ja ne znam od kuda dolaze. Naime, kada dodu, ja nisam, nema me. Ja sam tako ošamućen, ja postajem upravo prazan. Zato, kako da ih dovršim?”

110 *trava raste sama od sebe*

Zato drevne poeme postoje bez ikakvih potpisa. Nitko ne zna tko ih je napisao. Upanišade, najveću poemu-tko ih je napisao, nitko ne zna. Autor se nije nikada potpisao. Oni su bili činioči, ali nisu bili kreatori.

Kad je Ninagawa bio upitan: „Tko si?“, da je bio kao i drugi pjesnici, obični pjesnici, pisci autori, preispunjeni sa svojim egom, on bi rekao nešto nalik na: „Ti ne znaš da sam ja Nobelov laureat, dobitnik Nobelove nagrade, i da me car nagradio i uvrstio u kraljeve pjesnike.“ Ne! Ninagawa reče: „Odanik, posvećenik budizma“. On nije pričao o poeziji, on nije pričao o svom slavnom imenu, on nije uopće pričao o sebi. On jednostavno reče: posvećenik budizma - odanik Bude. Posvećenik - to pokazuje da je on tu zbog svog srca, zbog svoje ljubavi. On nije bio tu zbog njegovog rezona, on je bio tu zbog svog osjećaja. Samo posvećenik.

Ikkyuo: „Od kud si?“

Ninagawa: „Iz tvojih krajeva“.

Predivna metafora. Naime, on je bio iz istoga kraja kao i Ikkyuo. Ali, on nije pričao o tome. On je pričao o unutarnjem kraju, unutarnjoj potrazi, au ja pripadam istom kraju. Potraga je ista. Ja sam saputnik. Možda si ti daleko napred, možda si ti stigao, a ja sam samo početnik. Jednom kad je tvoje srce ispunjeno sa potrebom za znati istinu, ti postaješ saputnik svih Buda. Oni su stigli: ti ćeš stići. Možda će to zahtijevati mnogo, mnogo života, ali to ne čini razliku. Ti si krenuo na put. Ti možeš biti upravo na početku, ali ti si saputnik.

Ninagawa reče: „Iz tvog kraja. Ja pripadam istom dijelu svijeta kojem ti pripadaš“.

Ikkyuo: „Ah! I što se desilo tamo tih dana?“

On ga je nastavio bockati, provocirati ga. Možda on nastoji da obmane. Samo se pretvara, govoreći predivne stvari negdje naučene, posuđene. On je mogao biti učenik Zen klasika gdje su dati takvi dijalozi. Ali on ne može pobjeći Ikkyuu. Ako se pretvara, negdje će pasti.

„Ah! Što se desilo tamo ovih dana?“ Ikkyuo ga je gurao nazad i nazad. On je shvatio što je Ninagawa govorio, što je mislio pod „tvoj kraj“, ali on to nije htio dopustiti ni za tren. Zato on reče: „Što se dešava tamo ovih dana?“ Tko je postao prvi ministar? Čija je žena otišla s kim? Neka buka, neko ogovranje: što se tamo dešava? Neki se događaj mora zbiti - netko je umro, netko se vjenčao. Događaji - što se tamo desilo?

Ninagawa: „Vrane grakću, vrapci vrapću“.

Predsjednik, ministri i njihovi politički svijet, tržnica, ekonomija nisu stvarna povijest. To su samo slučajnost. One su dešavaju na periferiji. One nisu dio vječnosti. One se dešavaju u vremenu. Što je vječno jeste jedina novost za one koji znaju, a ono što je slučajno, uzgredno, jeste jedina vijest za one koji ne znaju.

Ninagawa: „Vrane grakću, vrapci vrapću“. To je vječna novost koja se uvijek dešavala i još se dešava. Ljeto i zima, priroda kola, oblaci dolaze i odlaze. To je vječnost. Ujutro sunce izlazi, a uveče sunce zalazi. U noći, tu su zvijezde na nebu sa

svojom suptilnom muzikom. To je sve. To je stvarno novost. Vrane ne brinu za to - tko je postao prvi ministar, a vrapci ne daju ni trunku svoje pažnje svijetu događaja. Samo je čovjek ispunjen sa tim smećem.

Henry Ford je rekao: Historija je prazno pričanje, besmislica. To je rari-tet da tako nešto dolazi do bogatog čovjeka, ali to je istina. Što može da znači da li je Napoleon pobijedio ili izgubio? Tko brine za to? Vječno se kreće nesvjesno da su se te stvari desile. Što govori Ninagawa? On kaže da je to uvijek isto.

„Vrane grakću, vrapci vrapću“.

A gdje misliš da si sada? - Ikkyuo je tvrd - iz drugog pravca napada.

Gdje misliš da si sada? Ninagawa: „U polju obojenom modrim ljubičica-ma“. Hram je bio poznat kao polje ljubičica, Murasaki.

Ikkyuo: „Zašto? Zašto ti to tako zoveš? Ti si u polju obojenom modrom ljubičicom! Zašto to tako zoveš?“

Ninagawa: „Jutarnja slava, šafrani, krizanteme, astre“.

Cvjetovi svugdje unokolo. Ninagawa nije mogao reći da je to ime hrama - polje ljubičica. Ime pripada memoriji, prošlosti, a Majstor je pito o sada. A sada. svugdje unokolo cvjetovi: šafrani, astre... Svi oni daju cijelom mjestu duboku boju ljubičica. Kad je Ikkyuo pitao o sada, Ninagawa odgovara o sada.

Ikkyuo je stvarno nemoguć. Nije htio popustiti. On: „A kada ovi odu?“ Ovi cvjetovi su ovdje i sad. OK, zato ih ti zovi duboka boja ljubičice, polje ljubičice. Ali, ubrzo ti će cvetovi otići. Tad, kako ćeš ih zvati, nakon što odu?

Ninagawa: „To je Miyagino - polje jesenjih cvjetova“.

To treba shvatiti. Oblaci dolaze i odlaze. To su dvije strane iste kovani-ce. Cvjetovi cvjetaju, zatim nestaju - to su također dva aspekta istog fenomena. Prisustvo i odsustvo nisu suprotnosti: to su dva aspekta iste stvari. Sad su tu cvjetovi, zato je to zvano polje ljubičica, a kada cvjetovi odu, ljudi će reći da je to polje odsustva od jesenjih cvjetova. To će još biti polje ljubičica, ali sa druge strane, odsustvo.

Jednom se desilo. Jedan Zen Majstor je puno voli svoju majku. U stvar, prije no što je postao Zen učenik njegov je otac umro. On je htio postati Zen monah, ali majka reče: „Ja sam siromašna, i sama sam, otac je mrtav“. On reče: „Ne brini. Čak i kad postanem monah, ja ću biti tvoj sin, a ti ćeš biti moja majka. Ja se ne odričem, ti ne gubiš ništa.“ Tako majka dopusti da postane monah. On je veoma volio majku. On bi otišao na tršnicu da joj kupi neku stvar, a ljudi bi se smijali. Rekli bi: „Nikad nismo vidjeli da monah kupuje stvari“.

Budistički monasi samo prose a on, ne samo da ne prosi, on je kupovao meso i ribu. Ljudi su mu se smijali. To je bilo previše. Naravno, on je kupovao te stvari za majku, a ne za sebe. Ona je to voljela, a nije bila ni kaluderica, niti religiozna osoba.

Zatim majka, videći da se ljudi smiju, da se cijeli grad smije monahu koji kupuje meso, postade vegetarijanka. Radi toga ona reče: „Nemoj ići. Ja ću sama kupovati“. On nastavi da bude posvećen sin.

Potom jednog dana on ode propovijedati negdje. Majka mu je umrla u njegovom odsustvu. Došao je upravo na vrijeme, mrtvo tijelo je bilo spremno za pokop. On dođe blizu tijela i reče: „Majko, tako, otišla si? A sam sebi govori: „Da, sine. Ja sam napustila tijelo”. Tad on reče: „Ne brini jer ubrzo ću i ja napustiti tijelo.” Tad on govori za majku: „Dobro, ja ću te čekati”. Obratio se ljudima, nakon ovog razgovora: „Rekao sam zbogom majci. Dijalog je gotov. Sprovod je gotov. Sada možete preuzeti mrtvo tijelo.” Netko upita: „Ne može te pratiti. U čemu je stvar? Kome ti to pričaš”. On odgovori: „O odsustvu moje majke, jer to je drugi aspekt njenog bića”. Oni upitaše: „Ali zašto ti odgovaraš?” On reče: „Pošto ona ne može da odgovori, ja moram činiti oboje. Odsustvo ne može odgovarati. Zato ja moram da odgovaram sa njene strane. „Ona je tu, kao što je prije bila, samo što je sada odsutni aspekt.”

Zato, kad Ikkyu upita: „A nakon što oni odu?”

Ninagawa reče: „To je Miyagino - polje jesenjih cvjetova”. To je isto polje, ali u odsustnom aspektu. Manifestirano ili neminifestirano, biće ili ne biće, život ili smrt, jesu dva aspekta i istog fenomena. Tu nema što birati, a onaj koji bira jeste glupak i nepotrebno zapada u pitanje.

Sada, očaran, Ikkyu postavi zadnje pitanje:

„Što se desi polju kad cvjetovi odu?”

Ninagawa: „Struje kola, vjetar puše preko”.

Očaran Ninagawinim Zen pričanjem, Ikkyu ga povede u svoju sobu i posluži čajem.

Zapamti, to je slično Zenu, ali to nije točno Zen. On je pjesnik, i to veliki pjesnik drugog shvatanja. Ali, vrhunac poezije jeste samo početak Zena, početak religije. To je stvar nalin na Zen. On shvata, on ima veliki uvid, on je otvoren, on osjeća, on je tumarao u tami i upoznao neki kvalitet. Kroz svoje tražnje on je nabasao na to, ali još je to samo uvid. Ponekad se to može desiti: tamna noć, iznenadno svijetlo i imaš uvid. Zatim, ponovo mrak. To je ono što se dešava velikim pjesnicima: on je samo na graničnoj liniji sa koje može pogledati na onu stranu. Ali to su uvid: To je nalik na Zen.

Kad će to postati Zen? To će postati Zen jedino kad to nisu više uvidi, već kad to postane tvoje samo biće. Kad ti živiš u tome: tren za trenom, kad uvidi ne dolaze i odlaze. Oni su jednostavno postali tvoje najtimnije biće, ono što jesi. To nije nalik na svijetlo, to je puno podne, to je dan. Sunce je visoko na nebu i ostaje tu. Tu nema mogućnosti da tama ponovo dode. To nije uvid, to je postalo dio tebe. Ti to nosiš kud god ideš. Unutarnje svijetlo gori sada - ti ne ovisiš o slučajnostima, ti si ustoličen u to, to je postala tvoja kuća.

Nastojeci dostići realnost putem uma, to je isto kao da želiš da vidiš sa ušima. To nije mogućnost. Uši mogu čuti, ali ne mogu vidjeti. Nastojeci dostići realnost putem srca jeste nalik na pokušaj da se vidi sa rukama. Ruke ne mogu da vide, ali one još mogu da dadu uvid u to što može biti viđeno.

Slijepa osoba u svojoj ljubavi sa drugom osobom dira njeno lice, osjeća oblik, dira tijelo, osjeća zaobljenost, toplinu. Tako, putem ruka dolazi do nekog uvida. Ruke ti mogu dati neki uvid viđenja, ne tačno viđenja, jer kako ruke mogu da vide? One mogu samo napipati. Ali kad ti dodirneš lice, zatvorenih očiju, ti možeš

osjetiti zaobljenost, nos, oči, oblik lica. Pjesnik je nalik na ruku, on osjeća prirodu realnosti sa svojim rukama. Neki mu uvidi dolaze nalik na Zen. Čovjek Zena je nalik na Oči, on ne tumara, on nema potrebe da dira sa rukama - on može da vidi.

Očaran Ninagawinim pričanjem nalik na Zen, Ikkyu ga povede u svoju sobu i posluži čajem.

To je simbolično pokazivanje da ti je dopušteno doći bliže i prisnije, „i posluži ga čajem”.

Čaj je Zen sibmol koji znači svjesnost, jer čaj te čini i pažljivijim, više svjesnim. Čaj je izmišljen od budista. Stoljećima su oni koristili čaj kao pomoć meditacije. Čaj pomaže. Ako ti uzmeš šalicu čaja, jakog, i zatim sjedneš u meditaciju, barem sat vremena, ti nećeš biti pospan, i možeš ostati pažljiv. Drugačije, kako god da si tih, i opušteno sjediš, san dolazi. Za izbjeći san, čaj je pomogao.

Priča se da je Bodidarma meditirao na nekoj planini u Kini zvanoj Ta. Iz toga „Ta” došlo je ime „Čaj”. Ta planina se može izgovoriti kao „Ta” ili „cha”, zato je u Indiji čaj nazvan „chai” ili „cha”. Bodidarma je meditirao, on je stvarno bio veliki meditator. On je volio meditirati osamnaest sati, ali to je bilo teško. On bi se osjetio pospanim iznova i nanovo. Kapci bi mu se zatvorili nanovo i nanovo. Zato je on odsjekao kapke i bacio ih. Tada nije bilo mogućnosti da se zatvore oči. Priča je predivna, ti kapci su postali prvo sjeme čaja, i neka biljka je iznikla iz njih. Bodidarma je pripremio prvi čaj na svijetu od ove biljke. Bio je očaran našavši da ako ti uzmeš njene listove i skuvaš te popiješ ih, možeš ostati pažljiv dugo vremena. Stoga su stoljećima Zen ljudi pili čaj i čaj je postao veoma sveta stvar.

Kad je Zen Majstor služio čaj, to je metafora. On kaže: „Budi pažljiv. Ti si na pravom putu.” On kaže Ninagawi: „Ti si na pravom putu, ali ti hodaš malo pospano. Našao si pravac, sad se kreći njime. Ubrzo tvoje biće nalik na Zen postati će Zen, ali ti moraš biti pažljiv”.

„Očaran Ninagawinim pričanjem nalik na zen, Ikkyu ga povede u svoju sobu i posluži čajem.”

On služi svjesnost, šalicu punu svjesnosti. To je simbol da ukaže da on mora postati pažljiviji. To je sve što on treba.

Tad Ikkyu izgovori ovu improvizaciju: „Želim da te služim delikatesima. Jao! Zen sekta ne može ponuditi ništa”.

Ovo ima dva značaja. Uobičajani značaj je taj da u Zen sektama delikatesa nije dopuštena. Samo jednostavno hrana je dopuštena riža, neko povrće, čaj - bez delikatesa. „Jao! Zen sekta ne nudi ništa”.

To je zadnji napor Ikkyu da pentrira do najdublje jezge, da vidi da li ovaj može da shvati značaj.

Drugi značaj je: „Ja želim da te služim delikatesima. Jao! Zen sekta ne može...” samo ništa. Ja mogu ponuditi ništa. To može značiti: Ja ne mogu da ponudim bilo šta, ali to može da znači - ja mogu da ti ponudim samo ništa. Tad ništa je ponudeno.

Svjesnost i ništavost jesu dva aspekt iste stvari. Što ti više postaješ svjesnim, tim više osjećaš da bivaš ništa.

Zato Ikxuo prvo služi čaj da kaže: postati svjestan. Zatim dodaje: Ja o! Ja ne mogu poslužiti bilo šta - osim ništa.

To je zadnja mreža bačena od Majstora. Poslije je on dao čaj. Da se Ninagawa pretvarao, on bi se opustio, on bi pomislio-prihvaćen sam. Majstor me doveo do svoje čajne sobe, ponudio me čajem. Ja sam opušten. Nakon što je uzeo čaj, on bi se opustio, jer ne možeš dugo da se pretvaraš. Sve je gotovo. Stoga, to je bilo posljednja zamka.

Ninagawa odgovori: „Um koji me je gostio sa ništa, jeste originalna praznina - oh, delikates delikatesa”.

Ne! On stvarno ima shvatanje nalik na Zen, on nije bio samo pjesnik. Nešto od stvarne poezije egzistencije desilo mu se. On je mogao odmah da shvati. Mogao je odmah, i mogao je odgovoriti. On reče: „Um koji me je gostio sa ništa jeste originalna praznina-delikates delikatesa”.

„Ništa nije delikates delikatesa. To je više od toga što može biti ponudeno. To je zadnji delikates, zadnji okus same egzistencije. To je kada si pojeo samog boga-delikates delikatesa.

Duboko pogođen, Majstor reče: „Sine moj, ti si puno naučio”.

To učenje nije poznavanje. Zen čini razliku između učenja i poznavanja. Pusti da ti objasnim. Poznavanje je posuđeno, naučeno je tvoje. Poznavanje je kroz riječi, jezike, koncepte, dok učenje je kroz iskustvo. Poznavanje je uvijek gotovo: ti to znaš, to je kompletno. Učenje nije nikada kompletno, to je uvijek na putu. Učenje je proces osoba nastavlja i nastavlja, do zadnjeg trenu i nastavlja učiti. Poznavanje negdje stane i postaje ego. Učenje nikad ne stane, ono ostaje skromnost. Poznavanje je posuđeno: ti ne možeš obmanuti. Majstora tvojim poznavanjem jer tvoje će riječi biti na površini. Duboko dolje tvoje će biće pokazati. Tvoje te riječi ne mogu sakriti. Za Majstora tvoje su riječi prozirne. Što god da pokažeš da znaš on uvijek može vidjeti iza toga što je skriveno, što je stvarno tu. Taj bi čovjek bio uporan da je bio čovjek poznavanja. Ali ne, on je bio stvarno čovjek učenja, on je naučio, on se nije pretvarao. Kroz mnoga životna iskustva on je puno naučio.

„Sine moj, reče Ikkyu, -ti si puno naučio.”

To je puno do Zen Majstora, jer on je voma škrt za reći te stvari. Kad Zen Majstor kaže te stvari on to i misli. On to može reći samo onada kada je stvarno dirnut, kad stvarno osjeti autentičnost. Samo tada, inače ne.

Pogledaj u ovu priču i osjeti sebe u usporedbi sa tim. Da li si naučio ili si samo skupio poznavanje? Pusti da to postane temeljni zakon. Ne dositiži kroz poznavanje već regiraj - tj. odgovori sporttano. Samo tad ćeš biti bliže i bliže meni, i samo tad, jednog dana ja te mogu uvesti i poslužiti čajem. Drugačije, ti možeš biti samo fizički blizu mene, a to neće pomoći.

Ja ću te služiti svjesnošću i mogu da ti dam delikates delikatesa ništavnosti.

Samostalno izdanje
Biblioteka „Osho lotos knjiga”

6.

Osho
Trava raste sama od sebe

Izdavač:
Slobodan Vučković
Rutke 132
85355 Sutomore

Prevodilac
Klaudio Škrobe

Saradnik na prevodu
Slobodan Vučković

Sve informacije na adresu izdavača ili
Osho Commune International
17 Koregaon Park
Poona 411001 M.S
India

Recenzent
Vesna Forca

Grafički dizajn i štampa:
YUGRAFIC dd
Titograd

Tiraž: 1000